

SINTEZA OBSERVAȚIILOR
la proiectele de măsuri ale Autorității Naționale de Administrare și Reglementare în
Comunicații pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de
gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor

decembrie 2013

CUPRINS

1.	INTRODUCERE	3
2.	OBSERVAȚII PRIVIND METODOLOGIA DE CALCULAȚIE A COSTURILOR	5
2.1.	Standarde de cost și obiectivele ANCOM.....	5
2.2.	Utilizarea LRIC pur pentru serviciile de terminare.....	8
	Stimularea investițiilor	9
	Maximizarea intereselor utilizatorilor	14
	Eficiența economică	18
	Promovarea concurenței.....	18
2.3.	Analiza de impact	32
3.	OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL OPERATORULUI FIX	40
4.	OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL OPERATORULUI MOBIL.....	45
4.1.	<i>Observații privind traficul.....</i>	45
4.2.	<i>Observații privind datele de intrare .....</i>	46
4.3.	<i>Observații privind funcționalitățile modelului.....</i>	47
4.4.	<i>Costuri specifice de interconectare.....</i>	50
5.	OBSERVAȚII COMUNE PRIVIND AMBELE MODELE	52
6.	OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL SERVICIILOR AUXILIARE DE INTERCONECTARE	54
6.1.	<i>Observații generale.....</i>	54
6.2.	<i>Legăturile de interconectare .....</i>	55
6.3.	<i>Modelul serviciilor furnizate la un punct de interconectare.....</i>	58
7.	OBSERVAȚII PRIVIND STABILIREA TARIFELOR.....	62
7.1.	<i>Standarde de eficiență în terminare .....</i>	62
7.2.	<i>Nivelul tarifelor .....</i>	62
7.3.	<i>Ajustare graduală .....</i>	65
8.	OBSERVAȚII PRIVIND ALTE OBLIGAȚII IMPUSE ÎN SARCINA ROMTELECOM S.A.....	69

1. INTRODUCERE

În vederea realizării consultării publice naționale, proiectele de măsuri ale Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor, au fost publicate pe pagina de internet a ANCOM¹ la data de 29 august 2013. La data de 26 septembrie 2013 perioada de consultare publică națională a fost extinsă² până la data de 7 octombrie 2013.

Proiectele de măsuri supuse consultării au avut drept scop evaluarea tarifelor maxime pentru furnizarea în condiții reglementate, prin fundamentare în funcție de costuri, a următoarelor servicii de comunicații electronice:

- terminare apeluri la puncte fixe, de către un număr de 51 furnizori de rețele la puncte fixe;
- terminare apeluri la puncte mobile, de către un număr de 6 furnizori de rețele la puncte mobile;
- elemente ale serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni de Societatea ROMTELECOM S.A.;
- servicii auxiliare de interconectare, de către operatorii identificați cu putere semnificativă pe piețele relevante specifice;
- backhaul pe suport Ethernet, furnizate prin intermediul rețelei de acces de Societatea ROMTELECOM S.A.

Documentele care au făcut obiectul consultării publice au fost următoarele:

- expunere de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor, denumită în continuare *Expunerea de Motive*;
- proiect de decizie a președintelui ANCOM privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații pentru 5 furnizori de rețele de comunicații electronice, la puncte fixe și respectiv mobile;
- proiect de decizie a președintelui ANCOM privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații și modificarea unor remedii impuse anterior pentru Societatea ROMTELECOM S.A.;
- proiect de decizie a președintelui ANCOM privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații pentru 45 furnizori alternativi de rețele de comunicații electronice la puncte fixe.

Suplimentar față de documentele care au făcut obiectul consultării publice, ANCOM a publicat o serie de documente suport, realizate de societatea Tera Consultants pentru ANCOM, după cum urmează: raport privind stabilirea tarifelor serviciilor, documentația modelului operatorului fix, sinteza observațiilor la consultarea privind modelul de calculație a costurilor operatorului fix, modelul operatorului mobil, documentația modelului operatorului mobil, sinteza observațiilor la consultarea privind modelul de calculație a costurilor operatorului mobil, modelul serviciilor auxiliare de interconectare, documentația modelului serviciilor auxiliare de interconectare, sinteza observațiilor la consultarea privind modelul serviciilor auxiliare de interconectare, modelul serviciilor de Backhaul pe suport Ethernet și documentația modelului serviciilor de Backhaul pe suport Ethernet. Documentele publicate drept suport pentru consultare reflectă versiuni publice ale documentelor complete, nu conțin informații confidențiale și prin urmare nu constituie baza pentru fundamentarea tarifelor serviciilor reglementate în funcție de costuri.

¹ <http://www.ancom.org.ro/formdata-269-49-244>

² <http://www.ancom.org.ro/ancom-extinde-consultarea-publica-pe-doua-masuri-de-reglementare- 5079>

De asemenea, la data de 28 august 2013, ANCOM a transmis societăților Cosmote RMT S.A., Orange România S.A., RCS & RDS S.A., Romtelecom S.A., și respectiv Vodafone Romania S.A., versiuni ale modelelor de calculație a costurilor, parametrizate cu informațiile specifice fiecărui furnizor, care au stat la baza tarifelor supuse consultării publice. Cu toate acestea, modelele transmise operatorilor nu sunt complete și nu constituie baza pentru fundamentarea tarifelor serviciilor reglementate în funcție de costuri.

Pe parcursul perioadei de consultare publică, ANCOM a primit observații din partea unui număr de 9 respondenți, astfel: 7 furnizori de rețele și servicii (societățile A1 Telecom Network ISP S.R.L., Cosmote RMT S.A., Orange România S.A., RCS & RDS S.A., Romtelecom S.A., UPC S.A. și Vodafone Romania S.A.), o asociație (Asociația Operatorilor Mobili din România³) și o persoană fizică (Mihai Eftimie).

În conformitate cu dispozițiile art. 135 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, ANCOM are obligația de a publica, pe pagina sa de internet, un material de sinteză a observațiilor primite, cu respectarea principiului confidențialității, cu privire la măsurile supuse consultării, care va preciza și poziția sa față de aceste observații.

Prezentul document reprezintă sinteza observațiilor la proiectele de măsuri ale ANCOM pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor. Principalele observații primite de către ANCOM în cursul perioadei de consultare cu privire la aceste proiecte de măsuri, se referă la aspectele descrise mai jos.

---

³ asociație compusă din Cosmote RMT S.A., Orange România S.A., Telemobil S.A. și respectiv Vodafone Romania S.A.

2. OBSERVAȚII PRIVIND METODOLOGIA DE CALCULAȚIE A COSTURILOR

2.1. Standarde de cost și obiectivele ANCOM

1. Analize insuficiente

Doi respondenți afirmă că în fundamentarea deciziei privind alegerea standardului de cost LRIC pur pentru serviciile de terminare la puncte fixe și mobile, ANCOM a efectuat analize insuficiente din punct de vedere al impactului asupra utilizatorilor, dinamicii concurenței și aspectelor legate de eficiența dinamică. Un alt respondent este de acord cu concluziile analizelor ANCOM.

ANCOM apreciază că decizia privind utilizarea standardului LRIC pur pentru determinarea costurilor eficiente ale furnizării serviciilor de terminare în România are la bază analize temeinice, atât de natură juridică, cât și economică și tehnică.

Concluziile analizelor privind utilizarea LRIC pur au fost expuse în repetate rânduri și sub repetate forme și au fost consultate public în trimestrul III 2011. Urmarea consultării publice menționate, niciun respondent nu a apreciat că standardul de cost LRIC pur propus de ANCOM nu este potrivit pentru România. Din contră, într-o consultare preliminară destinată expres metodei de calculare a costurilor, Cosmote RMT S.A., Orange România S.A. și RCS & RDS S.A. s-au declarat în favoarea utilizării standardului LRIC pur pentru servicii de terminare.

Prin urmare, cadrul de reglementare în vigoare în România prevede utilizarea LRIC pur pentru calcularea costurilor serviciilor de terminare apeluri la puncte fixe și mobile, începând cu luna ianuarie 2012.

În pregătirea consultării publice privind proiectele de măsuri de stabilire a tarifelor unor servicii de gros, pe baza modelelor de calculație a costurilor, ANCOM a analizat încă o dată dacă evoluțiile survenite între timp în circumstanțele tehnice și economice ale piețelor serviciilor respective, în legislația primară națională sau europeană sau în teoria și practica de reglementare, recomandă în mod obiectiv revizuirea cadrului de reglementare existent. Concluziile acestei analize, prezentate în Expunerea de Motive, au confirmat justetea cadrului de reglementare existent, reliefând că metoda LRIC pur aplicată serviciilor de terminare promovează de o manieră optimă obiectivele statutare ale ANCOM și criteriile de performanță ale măsurilor de reglementare, impuse prin legislația în vigoare.

2. ANCOM a exprimat doar intenția utilizării LRIC pur

Conform unui respondent, ANCOM a exprimat intenția utilizării metodei LRIC pur încă din 2010, însă această intenție nu s-a materializat, întrucât nu a devenit parte a deciziilor de reglementare.

ANCOM apreciază ca binevenită recunoașterea de către respondent a faptului că ANCOM a exprimat intenția utilizării LRIC pur pentru servicii de terminare încă din 2010. Cu toate acestea, ANCOM respinge afirmația respondentului privind nematerializarea acestei intenții, apreciind că este vorba de o interpretare greșită. Deciziile de reglementare sunt fundamentate, produc efecte și sunt interpretate în contextul referatelor de aprobare care le însoțesc.

3. Alegeri privind standardul de cost

Doi respondenți realizează o scurtă analiză comparativă a avantajelor și dezavantajelor principalelor standarde de cost utilizate în practică⁴ și apreciază că standardul LRIC pur, alături de standardul SAC, reprezintă extreme în contabilitatea de reglementare, care pot fi utile pentru stabilirea unor limite în identificarea prețurilor de ruinare și a prețurilor excesive într-o piață competitivă multi-produse. În opinia respondenților, aceste standarde sunt deficitare sub aspectul echilibrării nivelurilor tarifelor, profiturilor și a stimulentei pentru investiții și inovație într-un sector aflat în dezvoltare, în timp ce standardul LRAIC+ se situează în limitele menționate și reflectă cu mai multă acuratețe atât inductorii de cost, cât și structurile de costuri. Un alt respondent solicită ANCOM ajustarea tarifelor de terminare la puncte mobile la nivelul costurilor derivate din anumite oferte cu amănuntul⁵, opinând că acestea reflectă reglementările europene și practica de reglementare a ANCOM.

În opinia ANCOM, analiza comparativă a unor standarde de costuri realizată de respondenți este binevenită, întrucât recunoaște faptul că într-un mediu multi-servicii, costurile nu sunt axiomatic, ci sunt rezultatul direct al metodologiilor și principiilor contabilității de reglementare și al aplicării acestora. Cu toate acestea, analiza comparativă prezentată de primii doi respondenți este una generală, avantajele și dezavantajele nefiind analizate sau prezentate în contextul specific al unor servicii și cu atât mai puțin în contextul particular al serviciilor de terminare. De asemenea, analiza este și incompletă, întrucât nu ia în considerare o serie de avantaje, respectiv dezavantaje asociate anumitor standarde de costuri.

Ori, în opinia ANCOM, confirmată de practica de reglementare, utilizarea unui standard de cost sau a altuia nu poate fi realizată în abstract, ci în contextul specific al serviciilor care fac obiectul reglementării și al problemelor concurențiale identificate pe piețele respective. În acest sens, ANCOM a explicat deja că în opinia sa și a OAREC⁶, „*cadrul privind contabilitatea de reglementare trebuie în același timp să reflecte circumstanțele competitive ale piețelor, să adreseze eșecurile piețelor și să promoveze eficiența economică*”⁷, concluzionând că fundamentarea în funcție de costuri pe baza unor metodologii nepotrivite, neadaptate circumstanțelor competitive ale piețelor, poate produce distorsiuni care să neutralizeze beneficiile asociate demersului de reglementare. Prin urmare, ANCOM apreciază că o analiză comparativă a bazelor de cost realizată în abstract nu este suficientă și nu permite identificarea completă a avantajelor și dezavantajelor reale.

ANCOM apreciază că în măsura în care inductorii de cost sunt corect identificați și utilizați, structurile de costuri sunt reflectate cu acuratețe, indiferent de standardul de costuri utilizat. Desigur, structura costurilor poate diferi drept răspuns la baza de costuri relevantă, însă diferențele structurale au la bază circumstanțe obiective.

De asemenea, fundamentarea tarifelor în funcție de costurile incrementale și cu atât mai mult în funcție de costurile incrementale pure stimulează maximizarea utilizării eficiente a capacității rețelelor.

ANCOM apreciază calificarea LRIC pur drept o măsură extremă de reglementare ca fiind fundamental incorectă. LRIC pur este o metodă de calculație a costurilor recomandată de Comisia Europeană, este utilizată în contabilitatea de reglementare în marea majoritate a statelor membre, a început a fi

---

⁴ Costuri individuale (SAC), costuri complet alocate (FAC), costuri marginale (MC), costuri medii incrementale (LRAIC+) și costurile incrementale pure (LRIC pur)

⁵ De exemplu, ofertele 2000 minute în rețea + 100 minute în afara rețelei cu 5 EURO

⁶ Organismul autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice, cunoscut și sub numele de BEREC

⁷ Expunerea de Motive, pct. 44

utilizată și în afara Uniunii Europene, răspunde circumstanțelor specifice ale serviciilor de terminare a apelurilor și reflectă un nivel intermediar între LRAIC+ și regimul „bill & keep”.

În cele din urmă, derivarea tarifelor de terminare a apelurilor din anumite oferte cu amănuntul este o variantă de abordare de tip „retail-minus”. Dincolo de dificultățile practice legate de alegerea obiectivă a ofertelor care ar putea sta la baza unei astfel de metode⁸, cadrul de reglementare în vigoare impune ANCOM utilizarea metodei LRIC pur, în care dimensiunea incrementului relevant este traficul de terminare furnizat terților.

Cu toate acestea, în măsura în care respondentul ar propune o reducere a incrementului relevant la nivelul traficului asociat anumitor oferte, ne-am afla mai aproape de costurile marginale. Este adevărat că prețurile competitive tind spre costurile marginale, acolo unde este posibilă utilizarea integrală a infrastructurilor și creșterea arbitrară a capacităților. Însă în sectorul comunicațiilor ajustarea capacităților nu poate fi arbitrară, cu o unitate sau cu zece unități, strict pentru satisfacerea traficului marginal, fiind esențial dependentă de modularitatea echipamentelor și infrastructurilor. Alternativ, în măsura în care capacitățile existente sunt deplin utilizate, costurile marginale, ale ultimei oferte X vândute, cresc pe seama costurilor fixe, astfel încât pe termen scurt costurile de producție sunt date de costul de oportunitate, respectiv pierderea de venituri din cererea rămasă nesatisfăcută. ANCOM înțelege că utilizarea costurilor marginale poate produce rezultate foarte competitive, însă apreciază că circumstanțele prezente ale piețelor serviciilor de apeluri în România nu recomandă utilizarea acestei metode pentru actuala rundă de reglementare.

4. Stimularea concurenței bazate de infrastructuri

Un respondent afirmă că deciziile și politicile de reglementare trebuie să țină cont de nivelurile ridicate ale concurenței bazate pe infrastructuri (în special în zonele urbane) și să ia în considerare impactul unor tarife de terminare mai mici asupra furnizorilor de rețele fixe de mici dimensiuni.

Într-adevăr, deciziile și politicile de reglementare ale ANCOM reflectă în cel mai înalt grad nivelurile ridicate ale concurenței bazate pe infrastructuri de rețele fixe și mobile. De exemplu, în vederea calculării costurilor eficiente ale furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe, ANCOM a utilizat o serie de ipoteze rezonabile privind gradele de concurență pe infrastructuri specifice unor unități geografice omogene. A se vedea în acest sens Expunerea de Motive la pct. 105 și 109. În ceea ce privește concurența bazată pe infrastructuri de rețele mobile, modelul operatorului mobil distribuie traficul național unui număr de 4 rețele și reflectă totodată utilizarea partajată a unor elemente pasive de infrastructură.

De asemenea, impactul asupra furnizorilor de rețele fixe de mici dimensiuni a fost analizat la punctele 66-68 din Expunerea de Motive.

În cele din urmă, ANCOM reiterează faptul că dezvoltarea propriei rețele nu constituie alternativă la achiziția de servicii de terminare.

---

⁸ În telefonia mobilă există în prezent aproape 1 milion de combinații de oferte, conform www.veritel.ro

2.2. Utilizarea LRIC pur pentru serviciile de terminare

5. Numărul statelor care utilizează LRIC pur

Un respondent afirmă că LRAIC+ este metoda preferată de majoritatea reglementatorilor din Europa, Asia-Pacific, America Latină, Orientul Mijlociu și Africa pentru reglementarea terminării la puncte mobile. Un alt respondent susține că doar cinci state din Uniunea Europeană utilizează LRIC pur pentru reglementarea terminării la puncte fixe. În fine, un alt respondent susține că ANCOM ar trebui să utilizeze LRAIC+ întrucât armonizarea urmărită de Comisia Europeană nu mai este posibilă, 50% din statele membre aplicând încă alte metode de calculație a costurilor.

În primul rând, informațiile prezentate de respondenți sunt incomplete și depășite de realitate. Astfel, în materia reglementării terminării, există jurisdicții în care tarifele nu sunt reglementate, există jurisdicții în care tarifele au rămas nemodificate în ultimii 10 ani sau de la acordarea licențelor, precum și jurisdicții precum SUA unde tarifele de terminare sunt practic nule, regimul de interconectare aplicabil fiind de tip „*bill & keep*”. Mai mult, la nivelul Uniunii Europene, dinamica spre LRIC pur este accelerată, cvasimajoritatea statelor membre fie aplică deja tarife LRIC pur, fie sunt în diferite faze ale proceselor decizionale sau de dezvoltare a modelelor de cost LRIC pur relevante. La o simplă analiză, metoda LRIC pur este deja aplicată în majoritatea statelor membre, inclusiv din Europa Centrală și de Est.

În al doilea rând, o parte din informațiile prezentate conțin erori materiale⁹, sunt incorecte, întârzierile în implementare fiind prezentate de respondenți drept refuz de implementare. Astfel, Austria, Bulgaria și Danemarca aplică deja tarife bazate pe LRIC pur pentru terminarea la puncte fixe și mobile, iar reglementatorul din Olanda a emis decizii cu tarife stabilite la nivelul LRIC pur pentru ambele servicii. Ungaria a adoptat deja tarife LRIC pur pentru terminare la puncte fixe și pentru origine la puncte fixe, iar Slovacia pentru terminare la puncte fixe. Cadrul de reglementare din Ungaria prevede LRIC pur pentru terminare la puncte mobile, chiar dacă modelul de calculație a costurilor nu a fost încă dezvoltat. De asemenea, Grecia și Slovacia au notificat tarife pe baza LRIC pur în materia terminării la puncte mobile. În ce privește terminarea la puncte fixe Marea Britanie, Italia, Spania și Polonia sunt în diverse stadii ale proceselor de adoptare a modelelor respective. În cele din urmă, deși unii dintre respondenți încadrează România printre statele membre ale Uniunii Europene care nu au adoptat metoda LRIC pur, subliniem că prevederile cadrului național de reglementare stipulează utilizarea LRIC pur pentru ambele tipuri de servicii de terminare încă din trimestrul I 2012, tarifele nefiind încă la nivelul LRIC pur datorită întârzierilor în dezvoltarea modelelor de calculație a costurilor.

Este surprinzător cum operatori pan-europeni, care în alte părți ale răspunsurilor lor în prezenta consultare dovedesc o cunoaștere intimă a unor detalii din reglementările valabile în alte state, pretind că nu cunosc răspândirea și statutul LRIC pur în Europa.

În al treilea rând, ANCOM are rezerve cu privire la relevanța trimiterilor la cadrele de reglementare existente la nivel global sau la relevanța exercițiilor aritmetice privind numărul statelor care aplică o anumită metodologie: cadrele de reglementare valabile în statele lumii sunt diferite, analizele prezentate de un respondent sunt departe de a fi complete¹⁰, nu se poate face abstracție de cadrul de reglementare valabil în România și nici de necesitatea armonizării la nivel european. În context, Comisia Europeană a emis o recomandare pentru armonizarea principiilor și metodologiilor de

⁹ De exemplu, un respondent susține la pagina 14 că, pentru terminare la puncte mobile, 14 state UE aplică LRIC pur, iar la pagina 20 susține același lucru cu referire la 12 state membre UE

¹⁰ Respondentul prezintă situația în 28% din statele recunoscute pe plan internațional, 54 state din 190

calculație a costurilor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și mobile la nivelul Uniunii Europene, al cărei rol pare a fi minimalizat de către respondenți.

În cele din urmă, ANCOM apreciază că numărul statelor care, pentru reglementarea tarifelor unor servicii de comunicații electronice, utilizează o metodă de calculație a costurilor sau alta este irelevant, de vreme ce reglementarea este proporțională și justificată pe baza problemelor concurențiale identificate în România și reflectă legislația și cadrul de reglementare în vigoare în România și în Uniunea Europeană.

În plus, determinarea costurilor pe baza metodologiei de calcul LRIC pur a fost realizată și de către state care nu sunt supuse cadrului european de reglementare (Norvegia, Bahrain, Emiratele Arabe Unite, Jamaica, Islanda a utilizat benchmark cu tarifele stabilite pe baza LRIC pur, Kenya, Insulele Cayman pentru servicii de acces pe rețeaua PSTN). Popularitatea crescândă a metodei LRIC pur în afara Uniunii Europene este expresia robusteții și corectitudinii acestei metode.

6. LRIC pur pentru un singur serviciu

Un respondent afirmă că, dacă toate serviciile ar fi stabilite pe baze LRIC pur, furnizorul nu și-ar putea recupera costurile eficiente și ar înregistra pierderi, motiv pentru care LRIC pur este aplicabil numai unui singur serviciu. Pe de altă parte respondentul pune la îndoială utilizarea LRIC pur pentru un singur serviciu, întrucât pentru toate celelalte servicii reglementate chiar și ANCOM utilizează LRAIC+.

ANCOM a explicat în Expunerea de Motive de ce utilizează LRIC pur pentru serviciile de terminare și pentru serviciile auxiliare de interconectare. Fără a relua argumentația, furnizarea acestor servicii prezintă caracteristici distincte față de alte servicii de comunicații electronice, reglementate sau nereglementate.

Pe de altă parte, caracteristicile diferite ale serviciilor sau circumstanțele competitive ale piețelor pe care sunt furnizate, nu pot fi ignorate prin contabilitatea de reglementare. ANCOM nu utilizează LRAIC+ pentru toate celelalte servicii de comunicații electronice reglementate: în prezent, există servicii de comunicații electronice reglementate pe bază de costuri complet alocate la cost istoric, există servicii de comunicații electronice cu prețuri reglementate pe bază de costuri top-down.

În cele din urmă, dincolo de lipsa de consecvență a argumentației, apreciem că a pune la îndoială utilizarea unui standard de cost pentru un serviciu, pe motiv că alte servicii sunt reglementate pe alte standarde de cost, fără a analiza caracteristicile fiecărui serviciu și ale pieței pe care este furnizat, reflectă o abordare cel puțin superficială.

Stimularea investițiilor

7. Stimulentele pentru investiții

Patru respondenți susțin că abordarea LRAIC+ furnizează stimulente superioare pentru investiții, comparativ cu abordarea LRIC pur. Doi dintre aceștia susțin că LRAIC+ ar permite recuperarea completă a costurilor fixe și comune, situație de natură să favorizeze dezvoltarea pieței pe termen lung și creșterea beneficiilor economice și sociale.

Un alt respondent recunoaște că „*investițiile sunt probabil mai bine explicate prin tehnologie și concurență, decât prin reglementare*”¹¹. Cu toate acestea, respondentul afirmă că ANCOM ar trebui să adopte LRAIC+ pentru maximizarea investițiilor, că ANCOM încalcă legislația în vigoare întrucât nu permite recuperarea costurilor comune și o rată rezonabilă de rentabilitate.

Pentru argumentarea poziției lor, respondenții invocă dispozițiile art. 6¹ lit. d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009¹², ale art. 105 alin. (4) și 110 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, afirmații ale Ofcom, rezultatele unui studiu Frontier Economics¹³, acoperirea VDSL în Olanda sau penetrarea 4G în SUA, practica în industriile reglementate și Ordinul președintelui Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei nr. 67/2013¹⁴.

În primul rând, fără a prejudicia poziția ANCOM sau importanța obiectivului privind stimularea investițiilor, ANCOM trebuie să remarce că obiectivele reglementărilor, așa cum sunt formulate în legislația în vigoare, nu conțin sintagma „maximizare” cu referire la stimularea investițiilor, ci cu referire la interesele utilizatorilor. Prin urmare, aserțiunile respondentului privind încălcarea de către ANCOM a legislației în vigoare sunt probabil derivate din eroarea în care se află cu privire la obiectivele reglementărilor în sectorul comunicațiilor electronice.

În al doilea rând, ANCOM recunoaște și apreciază rolul și contribuția investițiilor în infrastructurile de comunicații electronice la crearea de bunăstare economică și socială, astfel încât reglementările ANCOM urmăresc permanent promovarea acestui obiectiv important. În plus, ANCOM apreciază că, în îndeplinirea obiectivelor sale statutare, precum și a celor care decurg din respectarea legislației în vigoare, reglementarea trebuie să promoveze un mix de obiective, promovarea concurenței și maximizarea intereselor utilizatorilor finali, alături de stimularea investițiilor eficiente în infrastructuri. Orice reglementare trebuie să fie proporțională și justificată în raport cu problemele concurențiale identificate și trebuie să realizeze un echilibru corect între aceste trei obiective primordiale.

În context, ANCOM apreciază că măsurile în discuție promovează de o manieră optimă mixul obiectivelor statutare ale Autorității. De asemenea, ANCOM a arătat că măsurile de reglementare propuse se bazează pe natura problemelor identificate, sunt proporționale și justificate prin prisma obiectivelor statutare ale ANCOM.

Pe de altă parte însă, ANCOM consideră că necesitatea stimulării investițiilor prin reglementare nu reprezintă prin ea însăși un indiciu privind baza de cost sau standardul de cost utilizabile pentru stabilirea tarifelor unor servicii reglementate. Astfel, în conformitate cu dispozițiile art. 110 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM include în tarifele reglementate rate rezonabile de recuperare a capitalurilor investite și ia în considerare investițiile eficiente făcute de operatori: „*În vederea încurajării investițiilor, îndeosebi a celor în rețelele de generație viitoare, autoritatea de reglementare ia în considerare investiția eficientă făcută de operatorul în cauză și va permite existența unei rate rezonabile de recuperare a capitalului investit (...)*”. Or, independent de bazele de cost, respectiv de standardele de cost utilizate în reglementări, ANCOM recunoaște rate rezonabile de recuperare a capitalurilor investite. În prezentele măsuri, capitalurilor investite în rețele de comunicații le-au fost recunoscute rate de rentabilitate de 10,7%/an pentru investițiile în rețele fixe, respectiv de 11,1%/an pentru investițiile în rețele mobile.

¹¹ MTR calculation in the current Romanian context, pct. 4.8.2. pagina 22

¹² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009 privind înființarea Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, aprobată prin Legea nr. 113/2010, cu modificările și completările ulterioare

¹³ Frontier Economics – the impact of recent cuts in mobile termination rates across Europe, May 2012

¹⁴ Ordinul președintelui ANRE nr. 67/2013 pentru aprobarea metodologiei de stabilire a tarifului reglementat practicat de operatorul pieței de energie electrică

Mai mult, ANCOM a apreciat în Expunerea de Motive că utilizarea LRAIC+ pentru serviciile de terminare este nepotrivită, întrucât poate conduce la semnale economice distorsionate privind deciziile investiționale, respectiv la subvenționarea încrucișată a costurilor investiționale pe seama concurenților, putând favoriza inclusiv concentrarea pieței. De asemenea, ANCOM a apreciat că evidențele empirice din România au arătat că finanțarea investițiilor pe seama unor venituri excedentare obținute în condiții de monopol nu reflectă practici eficiente care să conducă la creșterea bunăstării. Pentru explicitare, în România dar nu numai, sunt remarcabile mai degrabă niveluri suboptimale ale investițiilor realizate în condiții de monopol sau oligopol și o accelerare a investițiilor drept răspuns la creșterea presiunilor concurențiale.

Or, contribuțiile respondenților nu au adresat niciunul din aspectele semnalate de ANCOM și rezumate mai sus, pledoaria în favoarea investițiilor având la bază exclusiv o ipoteză statică subiectivă și unilaterală, respectiv aceea că majorarea bazei de cost înseamnă venituri mai mari, profituri mai mari și investiții mai mari. De altfel, după mai bine de zece ani de reglementare a tarifelor de terminare în România, niciun respondent nu a arătat în susținerea propriilor afirmații vreo analiză privind impactul reglementării asupra propriilor investiții. În context, este remarcabil că operatorul care realizează în prezent cele mai mici profituri, ~~SC~~, susține reducerea tarifelor la nivelurile propuse de ANCOM.

De altfel, reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor nu știrbește autonomia sau libertatea antreprenorială a operatorilor de comunicații și în consecință nu poate avea impact asupra deciziilor de a investi sau a altor decizii strategice în mod direct.

Informațiile existente în România, la nivel european sau internațional, infirmă existența unor niveluri superioare ale investițiilor, drept răspuns la tarife de terminare mai mari. Chiar utilizând exemplele furnizate de respondenți, penetrarea serviciilor 4G în SUA în trimestrul IV 2012 a fost dublă față de cea înregistrată în Europa, în ciuda faptului că tarifele de terminare în SUA sunt practic nule. De asemenea, referitor la acoperirea VDSL în Olanda, respondentul recunoaște, în altă parte a contribuției sale, rolul primordial al densității populației în realizarea rapidă a acoperirii VDSL. Putem să menționăm în același context taxele ridicate asumate de către operatorii de telefonie mobilă din Austria pentru obținerea licențelor de frecvențe, deși emiterea unor decizii de reglementare a tarifelor de terminare a apelurilor pe baza modelului LRIC pur erau iminente și au fost adoptate imediat după comunicarea rezultatelor licitației de spectru.

ANCOM apreciază că operatorii vor beneficia întotdeauna de stimulente de a investi în infrastructuri, indiferent de nivelurile tarifelor de terminare, atâta timp cât la nivel global vor obține rate de profit atractive: elementele de rețea sunt utilizate în comun pentru furnizarea simultană de servicii de origine și terminare, chiar și servicii de acces, cel puțin în cazul rețelelor mobile. Funcționarea rețelelor face ca investițiile în furnizarea de servicii de acces și/sau origine să nu poată fi realizate distinct față de investițiile în furnizarea de servicii de terminare.

În realitate, nu există nicio garanție că eventualele venituri excedentare care ar putea fi obținute prin majorarea bazei de cost ar fi utilizate într-adevăr pentru investiții sau pentru subvenționarea încrucișată a unor produse sau servicii, pentru îngrădirea concurenței pe anumite segmente sau pentru repartizarea de profituri¹⁵. De altfel, aceiași respondenți susțin pe de o parte realizarea de investiții din terminare, iar pe de altă parte, realizarea de subvenții încrucișate între serviciile de terminare și serviciile de acces sau chiar subvenționarea terminalelor. Or evidențe empirice din piața de comunicații, precum diferențele semnificative dintre prețurile apelurilor în rețea și în afara rețelei, pot

---

¹⁵ având în vedere că în structura capitalurilor avută în vedere în determinarea WACC ponderea capitalurilor proprii este de 65%

indica inclusiv faptul că în prezent o parte din veniturile din terminare sunt într-adevăr utilizate pentru subvenționarea apelurilor în rețea.

Mai mult, chiar și dacă am presupune că veniturile din terminare ar fi utilizate integral pentru investiții în infrastructuri, ANCOM a arătat că suma plăților nete din terminare este zero, astfel încât într-o astfel de ipoteză, investițiile unui operator care realizează venituri nete din terminare ar afecta în mod direct investițiile celui alt operator, care înregistrează plăți nete din terminare. În context, faptul că în trecut au existat transferuri de capitaluri dinspre rețelele fixe înspre rețelele mobile prin intermediul tarifelor de terminare nu reprezintă un argument pentru menținerea acestor transferuri.

Prin urmare, ANCOM menține concluzia că metoda LRIC pur aplicată serviciilor de terminare a apelurilor promovează eficiența dinamică și investițiile eficiente în rețele, fără a distorsiona concurența.

În cele din urmă, trebuie remarcat că teoria și practica de reglementare au consacrat faptul că nu există vreo legătură de cauzalitate, directă, indirectă sau de altă natură, între existența și nivelul traficului de terminare, pe de o parte, și costurile fixe și comune, pe de altă parte. ANCOM a arătat deja în repetate rânduri că, în absența terminării apelurilor, costurile fixe și comune vor înregistra aceleași niveluri. Este interesant de remarcat în context că operatorul mobil cu cele mai mici economii de scară, la care costurile fixe și comune au o contribuție mare la realizarea costurilor totale, $\propto$, solicită excluderea costurilor fixe și comune din tarifele de terminare în mod constant. În context, respondenții nu argumentează de ce recuperarea costurilor comune și fixe din servicii reglementate ar favoriza investițiile mai bine față de recuperarea acestor costuri din servicii furnizate pe piețe competitive.

De asemenea, trebuie precizat că, în ciuda afirmației Ofcom¹⁶ citate de un respondent, autoritatea britanică de reglementare utilizează metoda LRIC pur pentru stabilirea tarifelor serviciilor de terminare, atât la puncte fixe cât și la puncte mobile, în timp ce studiul Frontier Economics citat de respondent nu constată reducerea investițiilor medii pe utilizator drept răspuns la baza de costuri utilizată pentru serviciile de terminare a apelurilor.

ANCOM nu are competențe privind analiza și/sau aplicarea legislației în domeniul energiei electrice și gazelor naturale. Fără însă a ne aroga competențe specifice în acest sector, în contextul comentariului unui respondent privind aplicarea metodei „cost+” de către ANRE, putem totuși remarca dispozițiile art. 76 alin. (1) din Legea nr. 123/2012¹⁷, conform căreia *„Prețurile și tarifele reglementate pentru activitățile de producere, transport, distribuție și furnizare a energiei electrice și a energiei termice produse în centrale de cogenerare, precum și pentru activitatea prestată de operatorul pieței de energie electrică se stabilesc pe baza metodologiilor aprobate și publicate de autoritatea competentă. În calculul acestora vor fi luate în considerare costurile justificate ale activităților respective, cheltuielile pentru dezvoltare și protecția mediului, precum și o cotă rezonabilă de profit.”* Or, în Directiva Cadru și în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 sunt prevăzute alte metode de asigurare a profitabilității operatorilor reglementați (asigurarea unei „rate rezonabile de recuperare a capitalului investit”), ceea ce ne conduce la concluzia că o analiză comparativă între măsurile propuse de ANCOM și metodologia de determinare a tarifelor în domeniul energiei nu este adecvată.

Pentru o contextualizare mai bună, pot fi de asemenea remarcate dispozițiile art. 12 din Anexa la Ordinul președintelui ANRE nr. 67/2013¹⁸, conform căreia *„Rata reglementată a profitului brut (p) (...)*

¹⁶ \ diferența potențială dintre LRIC pur și LRAIC+ este mică, dar poate favoriza marginal LRAIC+”

¹⁷ Legea energiei și a gazelor naturale

¹⁸ pentru aprobarea metodologiei de stabilire a tarifului reglementat practicat de operatorul pieței de energie electrică

este de 5% din costurile totale anuale recunoscute de ANRE pentru activitățile desfășurate de operator”, acompaniată de recunoașterea costurilor financiare efectiv înregistrate de operator (Anexa 2 la metodologie). Or, așa cum am arătat mai sus, în aplicarea dispozițiilor din legislația specifică în domeniul comunicațiilor, ANCOM recunoaște operatorilor prin prezentele măsuri o rată de rentabilitate a capitalurilor investite de până la 11,1%, recunoscută uniform pentru toate activele rețelei, precum și evaluarea rețelei la cost de înlocuire.

8. Taxele de licență

Un respondent afirmă că taxele de licență nu reflectă în mod necesar randamentele anticipate din utilizarea spectrului și pot varia semnificativ în funcție de metodologia de licitație. Conform respondentului, prețurile licențelor 4G în România, ajustate cu PIB/capita, au fost relativ mari. Un alt respondent afirmă că rezultatele licitațiilor 4G sunt explicabile prin mult mai mulți factori, decât dorința operatorilor de a investi.

ANCOM apreciază drept binevenită recunoașterea de către respondent a faptului că valorile taxelor de licență rezultate din licitații pot varia semnificativ în funcție de metodologia de licitație. În context, este remarcabil că respondenții nu susțin că taxele de licență ar fi influențate de nivelul tarifelor de terminare sau de al altor servicii reglementate. De asemenea, nu există vreo corelație între taxele de licență și nivelurile investițiilor în rețele.

În al doilea rând, trebuie remarcat că taxele de licență în România sunt fixe și nu depind de cota de piață, de numărul de utilizatori sau de nivelul traficului, astfel încât corespondența între tarifele de terminare și taxele de licență este inexistentă.

Pe de altă parte, în măsura în care prețurile plătite pentru licențe ar depăși randamentele anticipate din utilizarea spectrului, o astfel de situație ar putea fi cu greu interpretată drept reflectarea unui comportament eficient și ar trebui mai degrabă remediată la nivelul decidenților plăților, iar nu compensată printr-o reglementare mai favorabilă.

În ceea ce privește normalizarea cu PIB/capita, nu vedem de ce un astfel de exercițiu ar trebui să se limiteze la prețurile licențelor și nu ar putea fi extins și la tarifele cu amănuntul sau chiar la tarifele reglementate. Aceeași normalizare ar arăta și că tarifele cu amănuntul pentru telefonie în România, sau tarifele reglementate, sunt printre cele mai mari din Europa.

9. Rentabilitatea noilor tehnologii

Un respondent susține că realizarea acoperirii cu noi tehnologii nu reprezintă un singur „*business case*”, ci o sumă de multe „*business case*”-uri localizate, esențial la nivel de site-uri de celule, iar la nivel național există un număr semnificativ de zone în care densitatea redusă, veniturile mici și inaccesibilitatea terminalelor inteligente determină valori marginale sau negative pentru „*business case*”-ul 4G.

ANCOM recunoaște că realizarea acoperirii la nivel național cu servicii de calitate, furnizate prin tehnologii de ultimă generație, prezintă provocări tehnice, investiționale și comerciale. Totodată însă, dezvoltarea rețelelor mobile ale operatorilor a arătat că acoperirea LTE este realizată deasupra acoperirii existente cu 2G sau 3G, iar nu în zone neacoperite. Prin urmare, furnizarea traficului de terminare apeluri este asigurată prin tehnologiile existente, fără a fi necesară introducerea celei mai recente generații tehnologice.

ANCOM reamintește că, în condițiile regimului „partea apelantă plătește” valabil în România, serviciile de terminare reprezintă monopol natural, a căror reglementare este necesară pentru remediarea unor probleme concurențiale, iar nu pentru utilizarea lor ca sursă de subvenții încrucișate cu alte servicii sau produse. În context, respondentul nu explică de ce tarifele de terminare ar putea reprezenta un instrument mai eficient pentru stimularea acoperirii LTE, comparativ cu alte instrumente (de exemplu, stimularea cererii de internet mobil, partajarea infrastructurii sau apelarea la linii de finanțare nerambursabilă).

De asemenea, este recunoscut faptul că dezvoltarea serviciilor LTE sau în viitor, 4G, are drept motor cererea de trafic de internet și date, iar nu serviciile de voce.

10. Obligațiile de acoperire 4G

Un respondent susține că în contextul în care obligațiile de acoperire 4G în România prevăd o acoperire minimală care permite rate de transfer de cel puțin 2 Mbps în 2019 pentru 60% din populație, disponibilitatea de a depăși nivelurile minimale va depinde de nivelurile tarifelor reglementate pe termen lung. Un alt respondent opinează că reducerea tarifelor de terminare la puncte mobile va avea drept unic impact încetinirea dezvoltării LTE.

ANCOM apreciază că este vorba de o neînțelegere: nu există obligații de acoperire cu rețele 4G (sau LTE) în România. De altfel, rata de transfer menționată de respondent (2 Mbps) nu reprezintă o valoare caracteristică unor astfel de rețele.

În al doilea rând, am arătat mai sus motivele pentru care, presupunând că ar fi posibilă utilizarea tarifelor de terminare pentru stimularea investițiilor în acoperire LTE, instrumentul ar fi unul ineficient. De altfel, ⚡ menționează explicit că „*investițiile sunt probabil mai bine explicate prin tehnologie și concurență, decât prin reglementare*”¹⁹. Autoritatea de reglementare din Polonia a încercat în trecut o utilizare similară și, făcând abstracție de criticile Comisiei Europene și ale OAREC privind încălcarea cadrului european de reglementare, rezultatele au fost sub-optime.

În cele din urmă, ANCOM consideră eronată afirmația conform căreia disponibilitatea depășirii nivelurilor minimale de acoperire LTE depinde de nivelurile reglementate ale terminării pe termen lung. În mod esențial, calitatea serviciilor LTE pe termen lung prezintă provocări mult mai mari decât întinderea acoperirii minimale LTE, frecvențele în banda de 800 MHz având caracteristici de propagare superioare. Calitatea acoperirii LTE va depinde de presiunile concurențiale pe serviciile de internet și date, așa cum menționează respondentul ⚡.

Maximizarea intereselor utilizatorilor

11. Interesele utilizatorilor în general

Un respondent apreciază că ANCOM nu a demonstrat că LRIC pur aplicat terminării la puncte fixe promovează mai bine interesele utilizatorilor, față de LRAIC+. Un alt respondent opinează că prețurile cu amănuntul vor continua să scadă urmare a presiunilor concurențiale, indiferent de evoluția

---

¹⁹ MTR calculation in the current Romanian context, pct. 4.8.2. pagina 22

terminării la puncte mobile, arătând că prețul mediu pe minut de apel mobil reprezintă 50% din tariful de terminare.

În primul rând, ANCOM apreciază drept binevenită recunoașterea de către respondent a faptului că tarifele cu amănuntul vor continua să scadă ca urmare a presiunilor concurențiale, precum și a faptului că prețul mediu pe minut de apel mobil reprezintă 50% din tariful de terminare. În condițiile în care terminarea constituie factor de producție la nivel de gros, esențial pentru furnizarea serviciilor cu amănuntul, nivelurile tarifelor de terminare influențează prețurile la care pot fi oferite serviciile cu amănuntul: tariful de terminare reprezintă plafonul de jos pentru oferirea serviciilor cu amănuntul, furnizarea de servicii cu amănuntul sub tariful de terminare producând pierderi. În context, ANCOM atrage atenția că furnizarea de servicii cu amănuntul sub nivelul costurilor variabile poate fi interpretată ca practicarea unor prețuri de ruinare, efectele anticoncurențiale ale unor asemenea practici fiind bine stabilite și recunoscute în dreptul concurenței.

De asemenea, ANCOM a arătat pe larg în Expunerea de Motive că LRIC pur promovează mai bine interesele utilizatorilor, comparativ cu LRAIC+. Fără a relua întreaga argumentație, reamintim faptul că în contextul în care concurența este mecanismul principal care promovează maximizarea beneficiilor consumatorilor din punct de vedere al varietății, prețului și calității serviciilor, LRIC pur furnizează stimulente superioare pentru dezvoltarea concurenței, pentru eficiență productivă și elimină distorsiunile de eficiență distributivă asociate LRAIC+. Aceste considerații sunt valabile pentru ambele tipuri de rețele, fixe sau mobile și sunt recunoscute în întreaga practică de reglementare, precum și de OAREC și Comisia Europeană.

Prin urmare, este evident că presiunile concurențiale care urmează aplicării LRIC pur vor contribui la accentuarea reducerii tarifelor cu amănuntul și, ținând cont de elasticitatea cererii de servicii în funcție de preț, la creșterea consumului de servicii.

Suplimentar, utilizarea LRIC pur pentru serviciile de terminare la puncte fixe va contribui la reducerea barierei pentru accesul la rețelele fixe de comunicații, în beneficiul tuturor categoriilor de utilizatori, de vreme ce economiile rezultate din reducerea barierei vor putea fi utilizate pentru realizarea de oferte cu amănuntul mai competitive: fie cu mai multe minute incluse, fie la prețuri mai competitive, în cazul ofertelor cu minute nelimitate. Pentru informarea respondentului, și acest efect este recunoscut de practica de reglementare din Europa și la nivelul OAREC.

12. Interesele utilizatorilor marginali

Doi respondenți opinează că impactul utilizării LRIC pur asupra utilizatorilor trebuie să se concentreze pe impactul distributiv asupra utilizatorilor marginali, un segment important date fiind condițiile economice din România. În opinia respondenților, acest segment, a cărui profitabilitate este legată de furnizarea de servicii de terminare, este susceptibil a fi afectat de subvențiile încrucișate între serviciile de apeluri și serviciile de acces. Un alt respondent apreciază că utilizarea LRIC pur este nepotrivită în statele cu venituri mici, întrucât tinde să conducă la creșterea costurilor medii lunare ale accesului la comunicațiile mobile în cazul utilizatorilor marginali.

ANCOM atrage atenția că afirmațiile respondenților pot fi interpretate ca pe o recunoaștere a subvenționării încrucișate a unor produse și servicii, din veniturile excedentare din furnizarea de servicii de terminare la tarife care depășesc costurile. O astfel de activitate este incompatibilă cu cadrul european de reglementare valabil în România.

Pe fond, ANCOM nu înțelege cum ar putea fi eficient ca un operator să finanțeze (prin tarifele de terminare pe care le plătește), mărirea bazei de clienți a altui operator. ANCOM nu înțelege, de asemenea, de ce deservirea utilizatorilor marginali, care beneficiază de un consum limitat de servicii, ar trebui să fie apanajul marilor operatori, care realizează venituri nete din terminare, sau de ce serviciile reglementate, și în special serviciile de terminare, ar putea reprezenta o sursă eficientă pentru creșterea accesibilității utilizatorilor marginali la serviciile de comunicații electronice.

Mai mult, ANCOM a arătat deja în repetate rânduri că nu există vreo garanție cu privire la destinația unor eventuale venituri suplimentare din tarifele percepute pentru terminare.

În realitate, cercetările de piață arată că argumentele prezentate de respondenți sunt artificiale: utilizatorii, în special cei mobili, achiziționează servicii de acces de la mai mulți operatori din dorința de a vorbi mai ieftin. Cu alte cuvinte, din cauza barierelor reprezentate de costul mare al apelurilor în afara rețelei, un număr mare de utilizatori cumpără mai multe abonamente (sau cartele preplătite), respectiv multiplică serviciile de acces mobil, pentru a putea beneficia de oferte competitive de apeluri în mai multe rețele mobile. Prin urmare, nu numai că același utilizator cumpără mai multe servicii de acces mobil, deși în realitate probabil că nu ar avea nevoie de mai mult de un serviciu de acces, deci cheltuiește mai mult decât ar fi cazul, dar același utilizator poate fi perceput ca fiind un client mediu de către un operator și client marginal de către un alt operator. În aceste condiții, este dificil de înțeles de ce în statele cu venituri mici ar fi mai bine pentru utilizatori să cumpere mai multe servicii de acces, dacă vor să sune în alte rețele. Mai mult, ANCOM are rezerve serioase cu privire la caracterul eficient al practicilor care stimulează un astfel de comportament de consum.

În concluzie, ANCOM apreciază că interesele tuturor categoriilor de utilizatori, mai ales ale utilizatorilor marginali, sunt mai bine deservite de utilizarea LRIC pur pentru serviciile de terminare.

13. Efectul de rebalansare (waterbed) și recuperarea costurilor

Un respondent susține că tarifele cu amănuntul în comunicațiile mobile sunt printre cele mai competitive din UE, iar aplicarea LRIC pur nu va conduce la reducerea tarifelor cu amănuntul. Același respondent argumentează că recuperarea costurilor fixe și comune (CFC) nu poate fi realizată prin creșterea tarifelor cu amănuntul, ci prin reducerea profiturilor în timp ce un alt respondent opinează că tarifele cu amănuntul sunt rezultatul presiunilor concurențiale și vor continua să scadă și în absența reducerii tarifelor de terminare la puncte mobile.

Pe de altă parte, un alt treilea respondent apreciază că efectul de rebalansare este improbabil, în opinia sa deosebitul principal fiind împachetarea ofertelor de voce cu cele de date, mult mai profitabile: traficul de date este furnizat în regim „*sender keeps all*”, prin rețele 3G/LTE mai eficiente și cu eficiență spectrală superioară.

În primul rând, ANCOM a arătat deja în Expunerea de Motive și la punctul 11 de mai sus că odată cu eliminarea distorsiunilor concurențiale din prezent, funcționarea competitivă a piețelor în contextul LRIC pur pentru servicii de terminare va contribui semnificativ la reducerea tarifelor cu amănuntul și la creșterea consumului. De asemenea, ANCOM a arătat că într-o piață competitivă, recuperarea costurilor fixe și comune din prestarea serviciilor competitive generează mai multă bunăstare față de recuperarea acestora pe cale administrativă, din prestarea serviciilor reglementate. De altfel, cele aproape 1 milion de combinații de oferte cu amănuntul comercializate în prezent²⁰, în care proliferază

²⁰ Conform www.veritel.ro, noiembrie 2013

tarifele non-liniare, sugerează că este mai eficientă recuperarea costurilor fixe și comune din tarifele cu amănuntul.

În al doilea rând, ANCOM apreciază ca binevenită recunoașterea de către unul dintre respondenți a faptului că nivelurile concurenței la nivel cu amănuntul nu recomandă creșterea tarifelor pentru recuperarea costurilor fixe și comune din tarifele cu amănuntul. Cu toate acestea, recuperarea costurilor fixe și comune prin reducerea profiturilor poate avea loc numai în ipoteza menținerii constante a vânzărilor. Or în realitate, reducerea tarifelor cu amănuntul va fi urmată de creșterea cererii de servicii și de creșterea vânzărilor. În context, ANCOM apreciază că modificarea structurii și a caracteristicilor pieței de comunicații va contribui într-o manieră substanțială la realizarea indicatorilor de performanță economică ai operatorilor, inclusiv pe fondul îmbunătățirii circumstanțelor macro-economice.

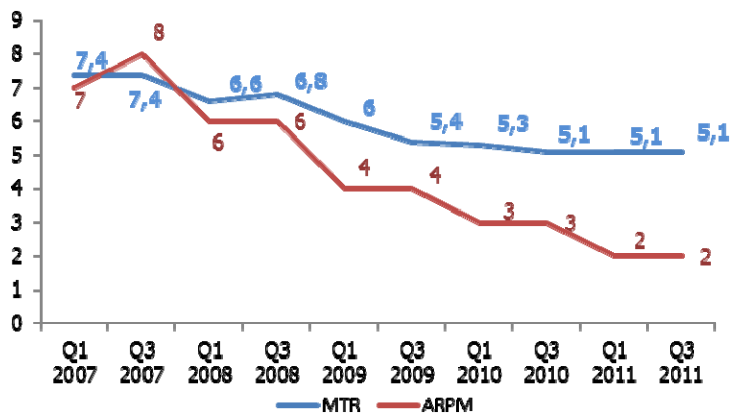
ANCOM apreciază drept corectă susținerea unuia dintre respondenți, privind recuperarea reducerilor de venituri din terminare prin stimularea cererii pentru serviciile cu profitabilitate ridicată, de tipul serviciilor de internet mobil. De altfel, această abordare este recunoscută indirect de un alt respondent, care apreciază că marginalizarea progresivă a serviciilor de voce în raport cu serviciile de broadband mobil este o direcție de evoluție a comunicațiilor mobile care se va manifesta și în România.

14. Reducerea prețurilor cu amănuntul a decelerat

Un respondent afirmă că în ciuda faptului că reducerile tarifelor de terminare la puncte mobile s-au accelerat în Europa începând cu 2009, reducerea prețurilor apelurilor mobile s-a decelerat. În sprijinul afirmației sale, respondentul citează studiul Frontier Economics realizat pentru Vodafone.

ANCOM a arătat deja în Expunerea de Motive²¹ că studiul citat de respondent confirmă pentru România exact contrariul, și anume că reducerea tarifelor cu amănuntul în România a fost accelerată. Figura nr. 1 mai jos prezintă valorile utilizate pentru România din studiul Frontier Economics citat și care infirmă afirmația din studiul KPMG citat de Σ . Valorile ARPM reflectă veniturile medii pe apel la puncte mobile înregistrate de operatorii prezenți pe piața națională, până la finalul trim. III 2011.

Figura nr. 1 – evoluția tarifelor de terminare la puncte mobile și a veniturilor medii pe minut de apel mobil (valori în eurocenți/minut)

Sursa: studiu Frontier Economics pentru Vodafone

²¹ Pct. 75

Eficiența economică

15. Concluziile Ofcom privind contribuția LRIC pur la promovarea eficienței

Un respondent afirmă că argumentele prezentate de ANCOM și consultantul său cu privire la impactul LRIC pur asupra eficienței economice nu sunt credibile, întrucât autoritatea de reglementare din Marea Britanie, Ofcom, a ajuns la concluzii diferite.

ANCOM apreciază că susținerile respondentului sunt superficiale și nu pot fi reținute, acestea nefiind justificate prin prisma problemelor concurențiale identificate pe piața din România. De altfel, ANCOM va lansa proiectele de măsuri în consultare publică europeană, ocazia cu care toate autoritățile de reglementare din statele membre vor putea formula observații.

În cele din urmă, reamintim faptul că reglementatorul din Marea Britanie, Ofcom, utilizează metoda LRIC pur pentru serviciile de terminare a apelurilor.

Promovarea concurenței

16. Concurența pe piața de telefonie mobilă

Un respondent susține că nivelurile actuale ale prețurilor din România pentru serviciile de telefonie mobilă furnizate utilizatorilor finali demonstrează că reglementările actuale conduc spre concurență efectivă pe piața cu amănuntul. Doi respondenți apreciază că utilizarea accesibilității (de exemplu, GNI²² per capita) în analizele comparative privind prețurile cu amănuntul este înșelătoare.

Alți trei respondenți susțin că piața cu amănuntul de comunicații mobile este caracterizată de un nivel ridicat de concurență, fiind una dintre cele mai competitive piețe din Uniunea Europeană și argumentează, de asemenea, cu faptul că nivelul prețurilor cu amănuntul este printre cele mai mici din Uniunea Europeană iar gradul de utilizare a serviciilor depășește media EU. Alte argumente prezentate de respondenți în favoarea ideii că există concurență efectivă pe piața cu amănuntul a serviciilor de telefonie mobilă din România sunt nivelul și reducerea cu 39% a ARPU în ultimii 5 ani și, respectiv, îmbunătățirea semnificativă a HHI începând cu 2007 (reducere medie anuală de 4,3%), nivelul HHI fiind foarte apropiat de nivelul ce caracterizează o piață cu 4 concurenți de dimensiuni egale. De asemenea, pentru susținerea aceleiași idei, respondenții menționează ca argumente inclusiv nivelurile ratelor de penetrare a serviciilor la puncte mobile, situate peste media EU, ceea ce demonstrează accesibilitatea serviciilor pentru utilizatorii din România.

Autoritatea constată că respondenții invocă necesitatea aplicării principiului „*greenfield approach*”, în sensul că impunerea unor eventuale remedii pe o piață relevantă de gros (în cazul de față orientarea pe costuri a tarifelor pe piața de terminare a apelurilor la puncte mobile) și chiar stabilirea unui nivel scăzut al tarifului, s-ar justifica, în opinia respondenților, în condițiile în care se identifică probleme concurențiale la nivelul pieței cu amănuntul corespunzătoare, ceea ce în cazul de față - al pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie mobilă - se consideră că nu ar exista.

În primul rând atragem atenția asupra faptului că piața de gros în corespondență directă cu piața cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte mobile (acces și apeluri) - la care respondenții se referă ca fiind competitivă, prezentând o serie de indicatori relevanți în acest sens - este piața de gros a accesului și originării apelurilor în rețelele publice de telefonie mobilă, și nu piața serviciilor de terminare la puncte mobile în rețelele publice de telefonie, al căror nivel reglementat al tarifelor a făcut

---

²² *engl.* gross national income, venit național brut

obiectul consultării publice actuale. Pentru ca un operator să furnizeze servicii de telefonie mobilă pe piața cu amănuntul, în cazul în care nu deține o rețea, trebuie să cumpere servicii de acces și/sau origine apeluri de pe piața de gros corespunzătoare - piața serviciilor de acces și origine a apelurilor la o rețea publică de telefonie mobilă. Așa cum se cunoaște, în România, această piață nu este reglementată, tocmai pentru că Autoritatea a constatat că, cel puțin la data revizuirii situației concurențiale pe această piață (când existau 5 operatori de rețele mobile), exista un nivel ridicat de concurență în ceea ce privește ofertele disponibile, astfel încât impunerea de obligații pe o eventuală piață de gros de origine, cum ar fi fost inclusiv obligația de orientare a tarifelor în funcție de costuri pentru serviciile de origine, nu ar fi fost justificată.

Astfel, argumentele invocate de respondenți cu privire la nivelul ridicat de concurență pe piața cu amănuntul a serviciilor de telefonie mobilă, chiar dacă ar fi corecte în esență, nu au legătură cu obiectul consultării actuale.

În al doilea rând, cât privește piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie și, în general, piețele serviciilor de terminare, acestea sunt piețe de monopol *per se*. Serviciile de terminare sunt o parte din serviciile de pe piața de gros, necesare furnizării de servicii de apeluri pe piața cu amănuntul, alături de serviciile de origine și eventual tranzit. Serviciile de apeluri la puncte mobile sunt furnizate, în general, împreună (la pachet) cu serviciile de acces, fiind facturate de operatorul rețelei la care este abonat utilizatorul, indiferent de destinația apelurilor, având în vedere aplicarea principiului „partea apelantă plătește”. Prin urmare, în cazul în care tarifele serviciilor de terminare ale apelurilor cresc la nivelul pieței de gros, acest lucru va avea ca impact în mod corespunzător creșterea tarifelor pentru abonamentele pentru acces și apeluri ale furnizorilor, cu efecte asupra competitivității acestora pe piața cu amănuntul. Pe de altă parte, o analiză de tipul „*greenfield approach*” evidențiază faptul că o persoană apelată nu poate impune niciun fel de constrângeri (directe sau indirecte) asupra unui operator în ceea ce privește nivelul tarifelor de terminare. Practic, în momentul abonării la rețeaua unui operator, persoana apelată conferă o poziție de monopol aceluși operator în ceea ce privește relația cu persoanele apelante, abonate ale altor rețele. Astfel, se poate considera că piețelor de terminare le corespund cel mult o piață cu amănuntul „noțională”, ipotetică – piața cu amănuntul pentru terminarea apelurilor, a cărei analiză poate evidenția în mod real eventuale probleme concurențiale. Pe o astfel de piață, fiecare operator ar factura direct utilizatorii finali (atât pe cei proprii, cât și pe utilizatorii altor operatori) pentru servicii de terminare. În timp ce, în cazul apelurilor în rețea, o creștere a tarifului de terminare ar afecta utilizatorii proprii, care ar schimba operatorul în cauză determinându-l astfel să păstreze tarifele de terminare la un nivel scăzut, în cazul apelurilor în afara rețelei, partea apelantă nu este practic un client al operatorului respectivei rețele apelate.

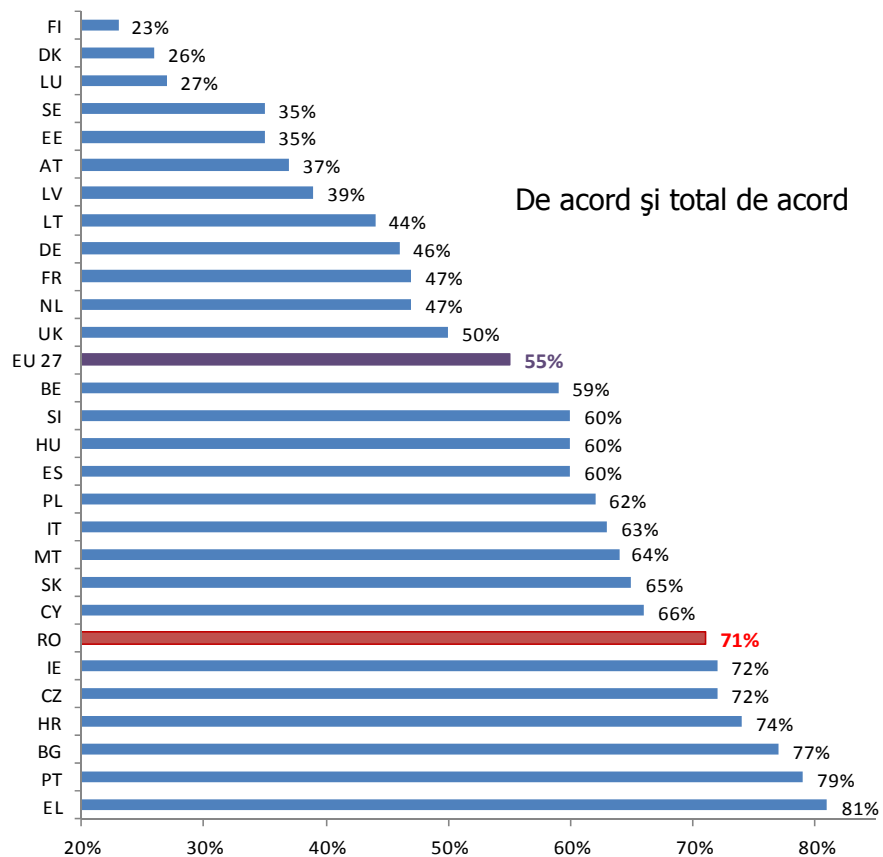
În realitate, întrucât partea apelată nu este interesată *de facto* de costurile suportate de partea apelantă, operatorul rețelei apelate (furnizorul serviciilor de terminare în rețeaua respectivă) nu va putea fi constrâns să nu practice tarife de monopol. În concluzie, nu există constrângeri indirecte de pe piața cu amănuntul pe piața de gros pentru apeluri în afara rețelei, astfel încât pe o piață de terminare nereglementată, un operator va fi interesat să diferențieze între tarifele apelurilor terminate în propria rețea și cele terminate în alte rețele.

ANCOM precizează că măsurile de reglementare și, în mod particular, obligația de orientare a tarifelor de terminare în funcție de costuri, au fost impuse în sarcina fiecărui operator cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea, în urma unor analize de piață, în cadrul cărora au fost constatate probleme concurențiale, măsuri consultate, de altfel, la data adoptării lor. La acea dată, nu s-au primit observații în acest sens.

În al treilea rând, tariful mediu pe minut de apel la puncte mobile la nivelul pieței cu amănuntul este inferior tarifului de terminare la puncte mobile, situație de natură a cauza distorsiuni concurențiale semnificative.

În plus, pentru a susține considerațiile tehnice de mai sus, precizăm că, în conformitate cu cel mai recent studiu Eurobarometru, publicat în august 2013²³, utilizatorii finali din România apreciază că accesibilitatea serviciilor de apeluri la puncte mobile în România este nesatisfăcătoare: marea majoritate a utilizatorilor din România (71%) apreciază că serviciile de telefonie mobilă sunt prea scumpe, adică cu 16 puncte procentuale peste media europeană - figura nr. 2 de mai jos.

Figura nr. 2 – Răspunsuri la întrebarea „vă limitați apelurile naționale de pe telefonul mobil din cauză că sunteți preocupați de costurile comunicării?”

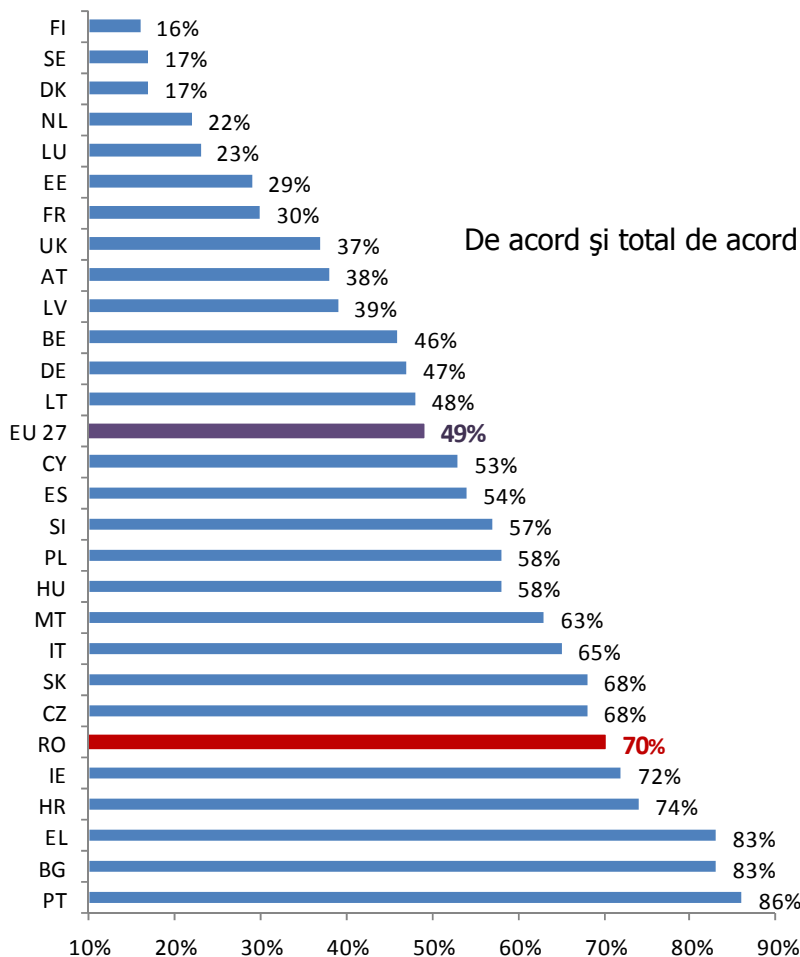

Sursa: Eurobarometru 396

De asemenea, conform aceluiași studiu Eurobarometru, marea majoritate a utilizatorilor din România (70%) apreciază că apelurile către alte rețele (off-net) sunt prea scumpe, comparativ cu apelurile în rețea (on-net) și limitează consumul acestor servicii, așa cum se poate observa în figura nr. 3 mai jos. Valoarea pentru România este cu 21 puncte procentuale peste media europeană. Astfel, se poate deduce că nivelul de accesibilitate a apelurilor în alte rețele este nesatisfăcător.

²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/special-eurobarometer-396-e-communications-household-survey>

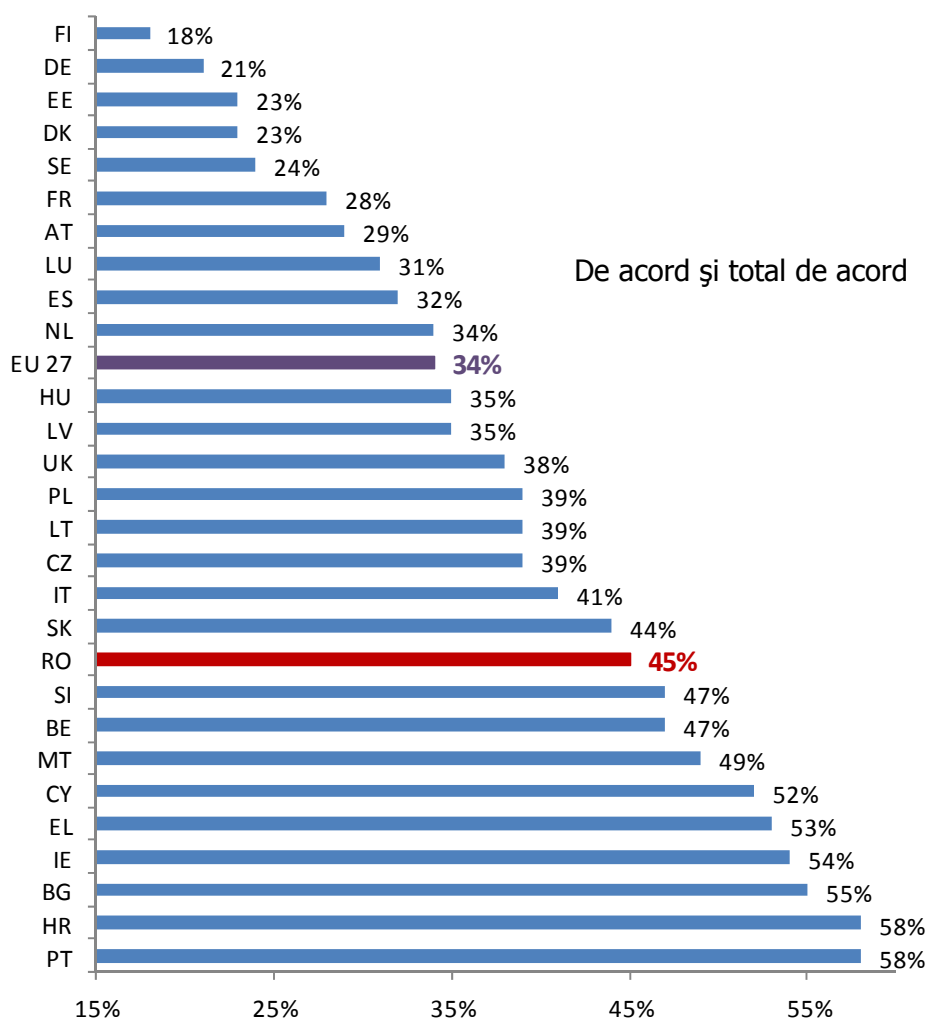
Figura nr. 3 – Răspunsuri la întrebarea „Vă limitați apelurile către telefoanele mobile sau fixe din altă rețea, din cauză că sunteți preocupați de costurile comunicării, mai mari decât pentru apelurile în rețea?”

Sursa: Eurobarometru 396

Mai mult, același studiu Eurobarometru reliefează că accesibilitatea serviciilor de internet mobil în România este nesatisfăcătoare: 45% dintre utilizatorii din România care au internet mobil își limitează consumul din cauza tarifelor considerate prea mari. Această valoare este cu 11 puncte procentuale mai mare decât media europeană, așa cum reiese din figura nr. 4 de mai jos.

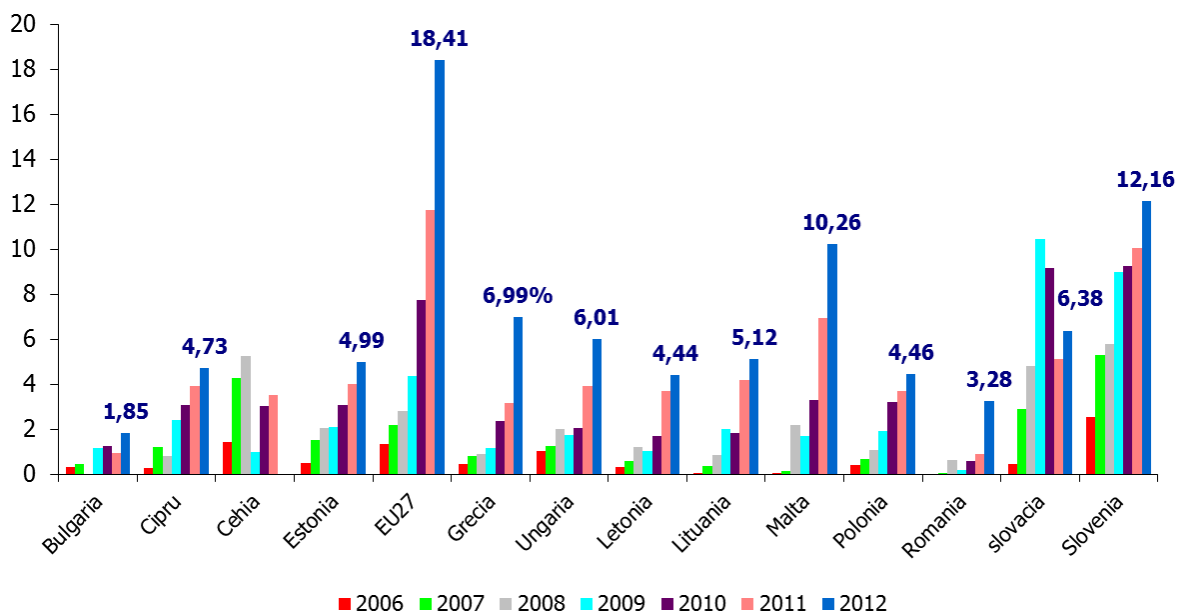
Figura nr. 4 – Răspunsuri la întrebarea „Limitați utilizarea internetului mobil, din cauză că sunteți preocupați de costurile utilizării”

Sursa: Eurobarometru 396

În ciuda unei penetrări satisfăcătoare a telefoanelor mobile inteligente în România, gradul de utilizare a internetului mobil în România este cel mai scăzut din Uniunea Europeană. Figura nr. 5 de mai jos prezintă, pentru statele nou intrate în Uniunea Europeană, procentul de persoane fizice cu vârsta între 16 și 64 de ani, care au utilizat în ultimele trei luni un telefon mobil, telefon inteligent sau, din 2012, orice tip de aparat mobil (tabletă, stick etc.), pentru a se conecta la internet prin rețele 3G sau 3G+ (UMTS sau HSPA). În 2012, doar 3,3% dintre persoanele fizice - clienți mobili din România au utilizat internetul mobil în ultimele 3 luni, față de peste 18% media în Uniunea Europeană, magnitudinea decalajului fiind de aproape 600%. Gradul de utilizare a serviciilor de internet mobil în România este cel mai scăzut din Uniunea Europeană, în ciuda existenței terminalelor, expresie a percepției utilizatorilor că prețurilor sunt mari. Pe de altă parte însă, mărimea decalajului față de media Uniunii Europene nu poate fi explicat altfel decât printr-un grad redus de inovare în sectorul comunicațiilor mobile din România, comparativ cu restul statelor membre. La 3,3%, gradul de utilizare al internetului mobil nu poate fi considerat decât marginal.

Figura nr. 5 – % persoane fizice care au intrat pe internet 3G sau 3G+ de pe telefonul mobil (din 2012, pe de orice aparat mobil), în ultimele 3 luni

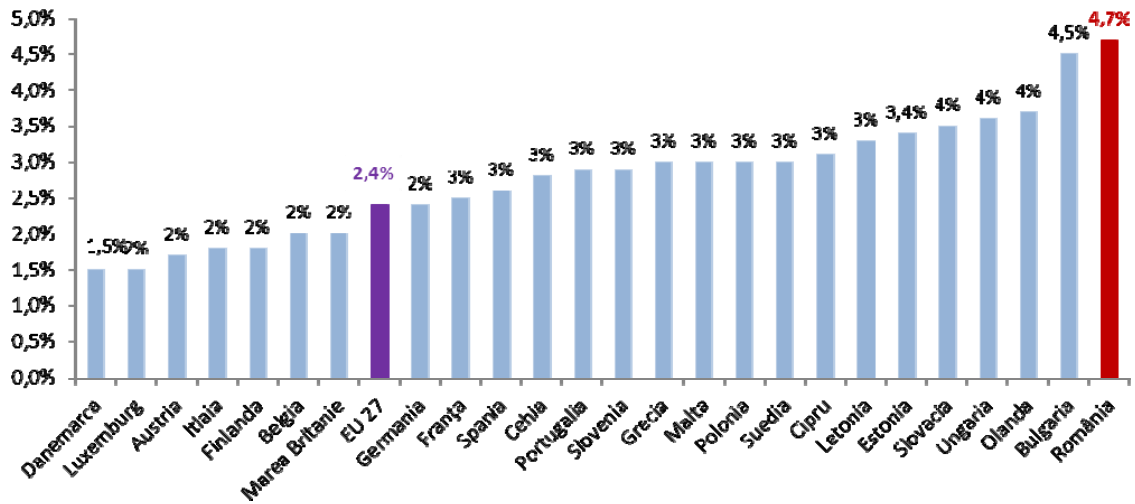

Sursa: prelucrare ANCOM pe baza Digital Agenda Scoreboard

Confrunțați cu nivelurile mari ale tarifelor pentru apelurile în afara rețelei, utilizatorii din România nu numai că își limitează consumul, dar recurg și la soluții alternative: conform cercetărilor de piață realizate de ANCOM, a rezultat că utilizatorii achiziționează mai mult de o cartelă SIM (pe bază de abonament sau preplătite), din dorința de a comunica mai ieftin, alegând un serviciu de acces sau altul în funcție de destinația apelului. Discriminarea semnificativă între prețurile categoriilor de apeluri îi determină să încerce să economisească, achiziționând mai multe servicii de acces decât ar avea nevoie în mod normal.

Figura nr. 6 de mai jos arată că serviciile de comunicații electronice (abonamente, taxe de instalare, trafic de voce, internet etc.) reprezintă în medie aproape 5% din bugetele de consum ale gospodăriilor din România, respectiv dublu față de media europeană.

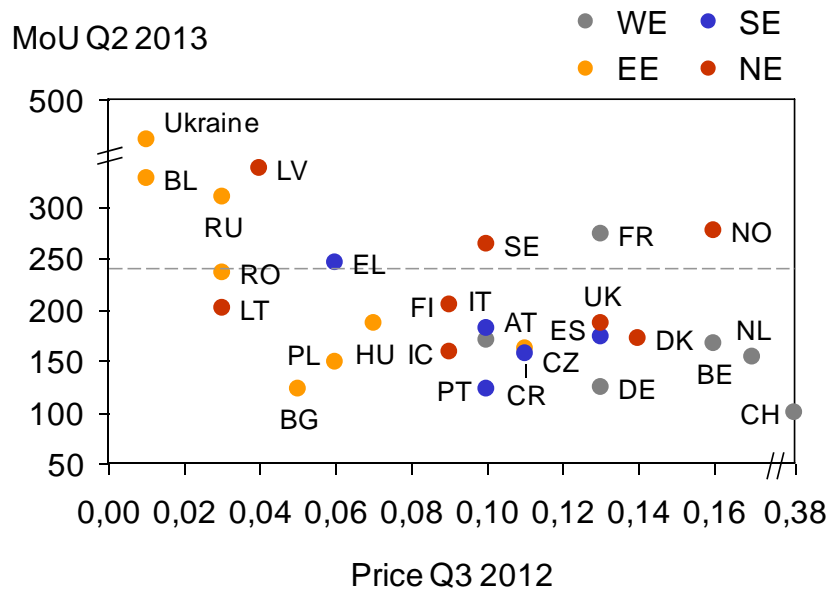
Figura nr. 6 – Contribuția cheltuielilor cu serviciile de comunicații electronice la realizarea bugetului de consum al gospodăriilor (% , 2010)

Sursa: ONU COICOP

Studiul *GSMA Intelligence* furnizat de un respondent în susținerea faptului că prețurile pe minut în România sunt printre cele mai mici din regiune, arată de asemenea că nivelurile traficului mediu pe abonat (MoU²⁴) în România sunt printre cele mai mici dintre toate statele care înregistrează niveluri similare ale prețurilor, așa cum reiese din figura nr. 7 de mai jos.

Figura nr. 7 – trafic mediu de voce pe utilizator și prețuri cu amănuntul

Sursa: prelucrare Tera Consultants pe baza studiu GSMA Intelligence furnizat de un respondent

Prezența unor bariere ridicate pentru accesul la rețele pentru servicii de voce, precum cele asociate utilizării LRAIC+, reduce stimulentele de a concura prin preț sau prin servicii inovatoare și inhibă dezvoltarea naturală a cererii de servicii. efectele acestora

²⁴ engl. minutes of use

17. Proportția apelurilor în rețea

Un respondent susține că proporția relativ mare a apelurilor în rețea în telefonia mobilă nu reprezintă un indiciu privind existența unor probleme concurențiale, întrucât operatori diferiți țintesc grupuri diferite (de exemplu, utilizatorii tineri), ci din contră, este expresia gradului ridicat de concurență din piață. Un alt respondent apreciază că discountarea apelurilor în rețea nu este cauzată de existența tarifelor de terminare la puncte mobile și prezintă un exemplu de tarife cu amănuntul din SUA. În opinia respondentului, cauzele fenomenului discountării apelurilor în rețea nu sunt deplin înțelese, însă ar fi legate de anumite faze de dezvoltare a concurenței. Respondentul opinează că tarifarea nediscriminatorie a apelurilor în toate rețelele va fi introdusă în România pe măsura dezvoltării concurenței, fiind răspunsul unei piețe competitive la preferințele consumatorilor și rezultatul marginalizării progresive a apelurilor de voce în raport cu serviciile de broadband, ceea ce va contribui la reducerea proporției apelurilor în rețea și fără intervenția de reglementare.

ANCOM apreciază că proporția mare a apelurilor în rețea este indusă de politicile comerciale ale operatorilor, fiind efectul diferențelor de preț între apelurile în rețea și apelurile în afara rețelei, fenomen care sporește artificial atractivitatea rețelelor cu mai mulți utilizatori, în detrimentul rețelelor cu un număr mai mic de utilizatori. Prin urmare, ANCOM nu este de acord cu afirmația conform căreia cauzele „efectului de club” nu sunt deplin înțelese. Politicile comerciale sunt controlabile de către operatori. De asemenea, țintirea unor anumite categorii de utilizatori (de exemplu, tinerii) nu reprezintă un argument suficient pentru discriminarea prin preț. În al doilea rând, evidențele din piața comunicațiilor din România arată că dimensiunile „efectului de club” sunt departe de a se diminua, ele se accentuează. Mai mult, „efectul de club” este exacerbat de ofertele cu minute nelimitate în rețea recent lansate de marii furnizori de rețele.

Referitor la tarifele cu amănuntul din SUA, jurisdicție în care tarifele de terminare sunt practic nule, este remarcabil că toate ofertele cu amănuntul ale AT&T²⁵ pentru comunicații mobile pe bază de abonament includ servicii de apeluri și mesaje scurte nelimitate către toate rețelele²⁶, la prețuri începând de la 20 USD/lună.

18. Multi-SIM

Un respondent afirmă că utilizarea mai multor cartele SIM este o problemă relativ neimportantă, cetățenii utilizând multiple SIM-uri dacă aparțin unor rețele personale cu centre de gravitate în rețele mobile diferite, fiind rezultatul tendinței operatorilor de a comercializa „în club”, chiar și în absența terminării.

ANCOM a publicat deja în mai multe rânduri rezultatele unor cercetări de piață care arată că utilizatorii achiziționează mai mult de o cartelă SIM, în principal din dorința de a vorbi mai ieftin. Rezultatele acestor cercetări au fost complet ignorate de operatori de-a lungul timpului.

ANCOM nu este de acord cu privire la calificarea situației drept lipsită de importanță, mai ales în contextul în care utilizatorii din România consideră că tarifele sunt prea mari și alocă pentru serviciile de comunicații electronice procente din cheltuielile lunare de două ori mai mari decât media utilizatorilor din Europa.

---

²⁵ Unul dintre cei mai mari furnizori de rețele și servicii mobile din SUA

²⁶ <http://www.att.com/shop/wireless/plans/mobileshare.html>, oferte din noiembrie 2013

În plus considerăm că apartenența la rețele personale diferite nu justifică achiziționarea de multiple cartele SIM, valabile în rețele de comunicații electronice diferite.

19. Apelurile în afara rețelei

Un respondent afirmă că apelurile în afara rețelei sunt relativ neprofitabile, dar că eventualele niveluri sub-optime ale acestor servicii pot fi remediate prin împachetarea cu servicii mai profitabile precum broadbandul mobil. În opinia respondentului, acest fenomen se va manifesta independent de baza de cost utilizată pentru stabilirea tarifelor de terminare la puncte mobile.

ANCOM apreciază că nivelurile prea mari ale tarifelor de terminare reprezintă cauza principală pentru profitabilitatea nesatisfăcătoare a apelurilor în afara rețelei. Am arătat deja că tariful de terminare reprezintă un input esențial la nivel de gros pentru furnizarea acestui serviciu, astfel încât reducerea substanțială a tarifului de terminare va ameliora semnificativ profitabilitatea acestor servicii.

Pe de altă parte, ANCOM apreciază drept binevenită recunoașterea de către respondent a rolului broadbandului mobil pentru dezvoltarea afacerilor, inclusiv în contextul LRIC pur pentru terminare apeluri.

În al doilea rând, în prezența unor tarife de terminare semnificative, operatorii sunt descurajați să diminueze prețurile apelurilor în afara rețelei, întrucât un astfel de comportament ar conduce la creșterea traficului în afara rețelei și implicit la majorarea plăților către concurenți. Pe de altă parte, dacă tarifele de terminare scad, costul terminării apelurilor scade pentru fiecare operator, permițând dezvoltarea concurenței prin preț, întrucât toți operatorii vor fi stimulați să reducă tarifele apelurilor.

20. Challengerii sunt cei mai afectați de reducerea terminării

Un respondent apreciază că operatorii mobili de mici dimensiuni (challenger-ii) au reușit și continuă să reușească să câștige și să își apere cota de piață. Mai mult, în opinia respondentului, operatorii de mici dimensiuni realizează din terminare la puncte mobile o proporție mai mare din venituri, comparativ cu marii operatori, astfel încât reducerea tarifelor produce reduceri disproporționate ale veniturilor.

ANCOM apreciază că afirmațiile sunt eronate. Terminarea nu reprezintă numai un venit din apelurile primite de la alți operatori, ci și un cost cu apelurile efectuate către alți operatori.

Astfel, costurile medii pe apel ale unui furnizor de dimensiuni mici sunt mai mari față de cele ale unui furnizor de dimensiuni mari. Această situație reflectă faptul că un utilizator al unei rețele mai mici va trebui să facă proporțional mai multe apeluri în afara rețelei, pentru care furnizorul său va trebui să plătească terminare (comparativ cu apelurile în rețea, pentru care nu se plătește terminare). Prin urmare, furnizorul cu mai puțini utilizatori va fi dezavantajat, în special în capacitatea de a atrage utilizatori intensivi (persoane fizice sau juridice).

Tarife de terminare mari, precum cele rezultate din aplicarea LRAIC+, pot afecta capacitatea furnizorilor de rețele cu puțini utilizatori de a concura efectiv pentru atragerea utilizatorilor de diferite segmente. În plus, această situație se manifestă chiar dacă la nivel cu amănuntul nu ar exista discriminare în prețurile apelurilor.

21. Calitatea serviciilor

Un respondent afirmă că tarife de terminare la puncte mobile mari stimulează creșterea calității rețelelor, astfel încât apelurile primite să poată fi recepționate și să genereze venituri. Pe de altă parte, în opinia respondentului tarife de terminare la puncte mobile mici favorizează politici de preț cu pachete mari de minute, contracte pe termen lung și programe de loialitate. O asemenea situație reduce stimulentele pentru investiții în capacități pentru apelurile primite, întrucât câștigurile sunt aceleași, indiferent dacă minutele se termină sau nu.

ANCOM apreciază drept bine-venită recunoașterea de către respondent a faptului că utilizarea LRIC pur pentru serviciile de terminare favorizează reducerea prețurilor apelurilor. Pe de altă parte, duratele contractuale maxime stipulate prin legislația în vigoare sunt deja utilizate pe scară largă de operatori. De asemenea, programele de loialitate sunt deja exploatate intensiv.

Pe de altă parte, ANCOM a arătat deja în Expunerea de Motive și la punctul 7 de mai sus că funcționarea rețelelor face în așa fel încât investițiile în furnizarea de servicii de origine nu pot fi realizate distinct față de investițiile în furnizarea de servicii de terminare, precum și că stimulentele de a investi sunt independente de nivelurile tarifelor de terminare. Teoriile economice consacră faptul că investițiile în creșterea capacităților au loc atunci când prețurile depășesc costurile marginale pe termen scurt, cu alte cuvinte când prețurile depășesc costul de oportunitate, cererea rămasă nesatisfăcută.

În context, trebuie menționat că, chiar dacă din punct de vedere tehnic s-ar putea discrimina între calitatea apelurilor recepționate și calitatea apelurilor efectuate, reducerea calității apelurilor recepționate ar fi improbabilă economic, întrucât ar fi percepută de către destinatarii apelurilor drept o degradare a calității serviciilor de care beneficiază.

22. Concentrarea pieței

Doi respondenți susțin că reducerea gradului de concentrare a pieței de comunicații mobile nu va conduce în mod necesar la reducerea tarifelor cu amănuntul urmare a creșterii presiunilor concurențiale, întrucât statistic, HHI și veniturile medii pe conexiune (ARPC²⁷) sunt necorelate în Uniunea Europeană. Cota mare de piață a $\mathcal{X}$ este rezultatul deservirii unor suprafețe rurale extinse, unde nu există concurență bazată pe infrastructuri. În fine, $\mathcal{X}$ constată că un reglementator nu poate utiliza tarifele de terminare la puncte mobile pentru influențarea HHI și că o potențială tendință de consolidare nu poate fi inversată sau încetinită prin tarife LRIC pur.

În primul rând, ANCOM apreciază că afirmațiile privind influențarea HHI sunt profund eronate. HHI reprezintă un indicator al nivelului de concentrare al pieței, fiind utilizat în analizele de concurență. De asemenea, corelația dintre HHI și ARPC nu oferă indicii cu privire la nivelul prețurilor în România.

ANCOM a arătat deja la punctul 20 de mai sus că operatorul de dimensiuni mai mici (cu un număr redus de utilizatori) este dezavantajat de prezența unor tarife de terminare mari, întrucât trebuie să facă față unor costuri medii unitare pe apel mai mari decât competitorii săi de mari dimensiuni. O astfel de situație este exogenă operatorului de mici dimensiuni. Prin urmare, tarife de terminare simetrice, situate la niveluri mari de genul celor care ar putea rezulta dintr-un LRAIC+, constituie piedici artificiale în dezvoltarea afacerilor operatorilor de dimensiuni mici.

---

²⁷ ARPC – *engl.* average revenue per connection

23. Rata EBITDA

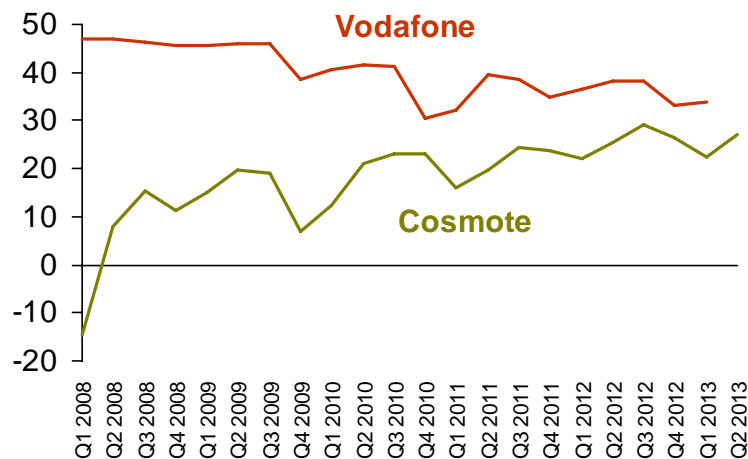
Un respondent susține că analizele ANCOM privind EBITDA sunt insuficiente, deoarece prezintă informațiile numai pentru Vodafone. În plus, în opinia respondentului, o rată mare a EBITDA nu este necesar să fie un simptom al unei piețe necompetitive, întrucât poate fi rezultatul eficiențelor operaționale sau al unei lipse a investițiilor și inovării. În opinia unui alt respondent, trebuie avută în vedere tendința de evoluție pe mai mulți ani, de exemplu EBITDA Vodafone a scăzut în medie cu 2,6% pe an din 2009 înapoi, indicând niveluri semnificative de concurență în piață. În fine, un alt respondent constată o reducere constantă a ratelor EBITDA în sectorul comunicațiilor mobile din Uniunea Europeană.

În răspunsurile lor, respondenții ignoră atât efectele circumstanțelor macroeconomice, cât și ale activării unui număr crescând de smartphone-uri și alte echipamente subvenționate, asupra EBITDA pe termen foarte scurt,

În schimb prin benchmark intern (între diviziile aceluiași grup) se poate evalua performanța pe o anumită piață care reflectă implicit condițiile concurențiale de pe acea piață precum și marja în care se poate considera că impactul poate fi considerat semnificativ sau disruptiv.

Pentru a răspunde observației privind evoluția EBITDA, remarcăm că datele GSMA indică menținerea constantă a EBITDA Vodafone din 2010 înapoi, și creșterea EBITDA Cosmote de-a lungul perioadei, așa cum se poate observa din figura nr. 8 de mai jos.

Figura nr. 8 – Evoluția ratei EBITDA Vodafone și Cosmote în România, 2008-2013

sursa: prelucrări Tera Consultants, date GSMA

24. Necesitatea utilizării în continuare a sistemului LRAIC+ pentru stimularea obiectivelor din Agenda Digitală?

Trei respondenți susțin că atingerea obiectivelor din Agenda Digitală 2020 necesită un mai mare accent pe stimularea investițiilor și a inovării, în special în tehnologii de nouă generație, situație de natură a favoriza utilizarea LRAIC+ pentru serviciile de terminare la puncte mobile, respectiv fixe. Dacă în opinia unui respondent, deficitul de rețele fixe va potența rolul investițiilor în rețelele 3G și 4G în atenuarea

fragmentării digitale în România, în opinia unui alt respondent țintele de acoperire cu internet de mare viteză recomandă stimularea investițiilor în rețele de tip NGA, pentru care nu există oportunitate de afaceri în afara zonelor urbane dense. În fine, pentru cel de-al treilea respondent este necesară menținerea capacității investiționale în contextul desfășurării noilor tehnologii.

ANCOM a arătat deja la punctul 7 de mai sus, rolul prioritar pe care îl acordă stimulării investițiilor eficiente prin măsurile de reglementare pe care le adoptă, precum și faptul că nu există vreo garanție cu privire la destinația veniturilor excedentare rezultate dintr-o eventuală extindere a bazei de costuri recunoscută pentru servicii de terminare. De asemenea, ANCOM a arătat că tarifele de terminare reprezintă un instrument ineficient pentru stimularea investițiilor în rețele și servicii de bandă largă.

Suplimentar, în contextul promovării Agendei Digitale, Autoritatea a arătat deja că *„reducerea diferenței absolute între tarifele de terminare la puncte mobile și respectiv la puncte fixe va contribui la diminuarea transferurilor de capitaluri dinspre rețelele fixe înspre rețelele mobile situație care poate determina stimulente suplimentare cu privire la investițiile în rețele de acces de generație viitoare (NGA), bazate pe fibră optică. Or, luând în considerare țintele stabilite în Agenda Digitală și situația curentă din România, promovarea dezvoltării rețelelor de acces de nouă generație reprezintă o preocupare reală și un obiectiv important al ANCOM.”*²⁸ Or, argumentul prezentat de ANCOM a rămas neabordat de respondenți.

În contextul afirmării dorinței de a utiliza veniturile suplimentare generate de un eventual LRAIC+ pentru a contribui substanțial la atingerea obiectivelor Agendei Digitale, ANCOM se vede nevoită să remarce public că, în paralel cu solicitarea LRAIC+, operatorii au solicitat ANCOM în repetate rânduri revizuirea substanțială în jos a prognozelor privind ratele de adopție a progresului tehnologic în România. Astfel, operatorii au solicitat ANCOM:

- reducerea semnificativă a prognozelor privind utilizarea 3G pentru satisfacerea traficului de voce, întrucât aceștia estimează că traficul de voce 2G va continua să reprezinte 40% din traficul de voce la puncte mobile în 2040;
- reducerea cantității de spectru modelată în banda de 2100 MHz cu 33%, întrucât în august 2012 numai un operator din patru utiliza toate cele trei frecvențe purtătoare alocate prin aceste licențe;
- niciun operator nu a solicitat încorporarea tehnologiei LTE în modelul de calculație a costurilor;
- reducerea cu 40% a prognozelor privind utilizatorii de comunicații electronice la puncte fixe conectați la rețeaua de comunicații de nouă generație (NGN);
- recunoașterea costurilor de înlocuire pe termen lung pentru tehnologia PSTN și transmisii SDH în tarifele de terminare;
- reducerea cu 25% a prognozelor privind numărul de utilizatori de servicii în bandă largă la puncte fixe, până la 18% din populație la nivelul anului 2015.

În aceste condiții, ANCOM are rezerve cu privire la coerența unor elemente ale argumentației prezentate de unii dintre respondenți.

În cele din urmă, ANCOM apreciază că dezvoltarea rețelelor 3G (și cu atât mai mult a rețelelor LTE), respectiv a rețelelor NGN (și cu atât mai mult a rețelelor NGA), sau recuperarea fracturilor digitale la nivelul societății, sunt fenomene strâns legate de furnizarea în condiții competitive a serviciilor de internet și date. Or, la realizarea efectivă a acestor obiective pe termen mediu, modelele de afaceri bazate pe serviciile de apeluri nu pot avea decât o contribuție extrem de modestă. Din contră, existența unor rente comode din furnizarea de servicii de voce nu asigură stimulente pentru

---

²⁸ Expunere de Motive, pct. 57

accelerarea adopției serviciilor de internet mobil sau a progresului tehnologic. Utilizarea internetului mobil în România în 2012 era marginală.

Prin urmare, ANCOM apreciază că o eventuală majorare a bazei de costuri recunoscută pentru serviciile de terminare apeluri nu ar contribui la accelerarea, ci, dimpotrivă, la decelerarea atingerii obiectivelor Agendei Digitale.

25. LRAIC+ într-o țară săracă, predominant rurală

Doi respondenți susțin că într-o țară săracă și predominant rurală, densitatea redusă a populației și dimensiunea populației rurale determină costuri fixe semnificative cu realizarea acoperirii minimale cu servicii 2G, 3G și în perspectivă 4G, în cazul rețelelor mobile, respectiv cu servicii ADSL2 și de perspectivă, VDSL, în cazul rețelelor fixe. Costurile fixe mari cu realizarea acoperirii minimale ar conduce la obținerea unora dintre cele mai mici tarife de terminare la puncte mobile, respectiv fixe, din Europa.

În ceea ce privește terminarea la puncte mobile, ANCOM a arătat la punctul 134 din Expunerea de Motive (figura nr. 20), că incrementul „acoperire”, respectiv realizarea acoperirii minimale cu servicii a teritoriului, are o contribuție mică la realizarea costurilor anuale ale rețelei modelate și în scădere până în 2015.

În ceea ce privește terminarea la puncte fixe, ANCOM recunoaște efectele arhitecturii centralizate și ale capacităților serverelor de apeluri, tipice unei rețele de nouă generație (NGN), însă rezultatele unor astfel de modele sunt explicabile printr-o multitudine de factori. Referitor la nivelurile costurilor obținute din modele similare, ANCOM recomandă consultarea măsurilor similare adoptate sau în curs de adoptare în Austria, Franța, Danemarca, Irlanda, Italia, Marea Britanie, Portugalia și Ungaria. La o simplă comparație, nivelurile propuse în România pentru terminarea la puncte fixe sunt cele mai mari costuri LRIC pur calculate în Europa, iar nu printre cele mai mici, așa cum afirmă un respondent.

În fine, ANCOM apreciază că sărăcia sau bogăția unei țări (sau a populației acesteia) nu reprezintă un indiciu privind utilizarea unei anumite baze de cost privind serviciile reglementate. Din contră, în măsura în care nivelurile de dezvoltare economică ale unei țări influențează nivelurile prețurilor unor factori de producție (de exemplu, munca), o țară mai „săracă” ar trebui să înregistreze costuri mai mici, deci și prețuri reglementate mai mici, comparativ cu o țară mai „bogată”.

26. Precedentul de reglementare

Trei respondenți susțin că Recomandarea TR nu este obligatorie. ✕ rezumă măsurile adoptate în Germania în materia terminării la puncte mobile, iar ✕ și ✕ consideră că aspectele ridicate de autoritatea de reglementare din Germania cu ocazia reglementării terminării la puncte mobile sunt deosebit de relevante în România și solicită ANCOM să se asigure că reglementarea este implementată într-un calendar care maximizează interesele operatorilor și ale consumatorilor din România.

În primul rând, caracterul Recomandării TR este binecunoscut respondenților, chiar dacă aceștia îl ignoră formal. ANCOM a explicat în referatele de aprobare a măsurilor de analiză a piețelor de terminare, precum și în Expunerea de Motive la prezentele măsuri, modul în care urmărește implementarea Recomandării TR. În aceste circumstanțe, ANCOM preferă să citeze din afirmațiile unor operatori cu prezență pan-europeană puternică, despre care se poate presupune că sunt, sau cel puțin ar trebui să fie, familiarizați cu deciziile de reglementare în Uniunea Europeană. De exemplu, grupul

Vodafone apreciază că „Autoritățile naționale de reglementare trebuie să țină cont în cel mai înalt grad de prezenta recomandare a Comisiei privind reglementarea tarifelor de terminare fixe și mobile” (s.n.).²⁹

Al doilea exemplu, grupul Deutsche Telekom AG apreciază că „tarifele de terminare la puncte mobile vor continua să scadă în 2013 în toate statele în care operează subsidiarele noastre. Această situație se datorează în principal unei recomandări a Comisiei UE (...)” (s. n.).³⁰

În al doilea rând, ANCOM a analizat din perspectiva pieței românești de comunicații electronice și a cadrului național și european în vigoare, oportunitatea utilizării LRIC pur prin raportare la LRAIC+, cu ocazia analizării piețelor serviciilor de terminare la puncte fixe respectiv mobile în cursul anului 2011, impunând în trim. I 2012 obligația de fundamentare în funcție de costuri prin utilizarea metodei LRIC pur. De asemenea, ANCOM a urmărit cu maximă seriozitate și interes toate aspectele ridicate de autoritatea de reglementare din Germania cu ocazia măsurilor de reglementare a terminării la puncte mobile, respectiv la puncte fixe. Rezumatul analizelor ANCOM și explicarea poziției sale cu privire la aspectele identificate în propriile analize, bazate pe realitățile pieței din România, se regăsesc în Expunerea de Motive, la punctele 33 - 87 (paginile 12 - 27). Concluziile ANCOM sunt confirmate de Tera Consultants.

Prin urmare, având în vedere că, așa cum am arătat în Expunerea de Motive la prezentele măsuri, LRIC pur promovează mai bine obiectivele reglementării decât LRAIC+, ANCOM este obligată să utilizeze LRIC pur pentru reglementarea tarifelor serviciilor de terminare apeluri.

Or, respondenții nu contrazic cu argumente și cifre bazate pe realitățile din România rezultatele analizelor ANCOM, se mulțumesc doar să prezinte și să susțină concluziile altor analize, efectuate în altă țară.

ANCOM constată în acest context că, fără a furniza vreo explicație, respondentul X și-a modificat solicitarea vis-a-vis de utilizarea metodei LRIC pur cu 180 grade în 24 de luni, respectiv luna septembrie 2013 față de luna septembrie 2011. O astfel de modificare de opinie fără echivoc (pro LRIC pur înainte de implementare, contra LRIC pur după implementare) naște rezerve serioase cu privire la obiectivitatea opiniei exprimate sau justetea argumentelor respondentului, existând suspiciunea că în realitate respondentul este nemulțumit de rezultatele aplicării metodei, iar nu de metoda propriu-zisă sau de maniera în care aceasta este implementată.

În cele din urmă, respondenții nu menționează faptul că măsurile de reglementare adoptate în Germania în speța amintită reprezintă o practică unilaterală și singulară la nivelul Uniunii Europene, care a trezit în repetate rânduri criticile temeinice și opoziția fermă atât la nivelul Comisiei Europene, cât și la nivelul celorlalte autorități de reglementare membre OAREC. Respondenții de asemenea nu menționează că marea majoritate a statelor membre ale UE aplică deja baze de cost LRIC pur pentru serviciile de terminare. Prin urmare, măsurile luate în Germania nu pot fi încadrate în cele mai bune practici de reglementare la nivelul Uniunii Europene și cu atât mai puțin nu pot constitui o referință pentru procesele decizionale ale ANCOM.

27. Acțiunile în instanță

Doi respondenți afirmă că instanțele judecătorești olandeze au anulat decizia autorității de reglementare din această țară, de implementare a LRIC pur pentru servicii de terminare, considerând-o disproporționată și nenecesară. De asemenea, afirmă respondenții, instanța judecătorească irlandeză

²⁹ Raportul anual al grupului Vodafone pe 2012, pag. 290

³⁰ Raportul anual al grupului Deutsche Telekom AG pe anul 2012, pag. 156

a anulat decizia autorității de reglementare din această țară, de stabilire a tarifelor de terminare la puncte mobile.

ANCOM este la curent cu verificarea pe cale judecătorească a deciziilor de reglementare emise de autoritățile membre OAREC. Decizia instanței olandeze se referă la alegerea metodei LRIC pur ca remediu pentru problemele concurențiale identificate în Olanda, iar nu în România. Decizia instanței irlandeze nu se referă la aplicarea metodei LRIC pur, ci la utilizarea referințelor internaționale ca măsură tranzitorie de reglementare, până la finalizarea modelului care utilizează LRIC pur și anume la decalajul între termenele propuse de către autoritatea de reglementare din Irlanda față de țintele stabilite de țările care au stat la baza comparațiilor și de termenul național pentru aplicarea modelului LRIC pur.

Pe de altă parte, ANCOM observă că respondenții nu au menționat și deciziile instanțelor judecătorești care au validat deciziile de reglementare emise de autoritățile membre OAREC, referitoare tot la aplicarea LRIC pur pentru serviciile de terminare.

2.3. Analiza de impact

28. Subvenționarea încrucișată din România către alte state ale Uniunii Europene

Doi respondenți susțin că urmare a introducerii LRIC pur pentru terminare la puncte mobile în România, utilizatorii români vor plăti tarife mai mari pentru apelurile către alte state membre decât tarifele pe care le vor plăti utilizatorii altor state membre pentru apelurile către România. Trei respondenți susțin faptul că 80% din traficul internațional este realizat cu Germania, Italia, Spania și Ungaria, state în care tarifele în 2014 sunt mai mari decât cele propuse de ANCOM pentru același an.

În primul rând, ANCOM constată că ofertele cu amănuntul comercializate de respondenți nu conțin tarife diferite, în funcție de tarifele de terminare în statele de destinație ale apelurilor internaționale. Respondenții comercializează apeluri internaționale pe „zone” geografice: rețele fixe din Europa și rețele fixe și mobile din SUA și Canada incluse în „zona” cu prețul cel mai mic, urmate de rețelele mobile din Europa în zona imediat următoare. De exemplu, utilizatorii respondentului plătesc același tarif cu amănuntul pentru un apel către rețele mobile în Franța, Germania, Elveția sau Luxemburg, deși tariful de terminare în Franța este de zece ori mai mic decât cel din Luxemburg. De asemenea, utilizatorii plătesc același tarif pentru apelurile către rețele fixe din Franța, Finlanda sau SUA, deși tariful de terminare în Finlanda este de 30 de ori mai mare decât cel din Franța, iar în SUA terminarea este practic nulă. În context, o structură similară a ofertelor cu amănuntul, cu „zonare”, indiferent de tariful de terminare practicat în diferitele state, este utilizată și de ceilalți operatori de comunicații din România. Prin urmare, utilizatorii români nu plătesc în prezent tarife pentru apeluri internaționale în funcție de tarifele de terminare din statele de destinație ale apelurilor.

De asemenea, respondenții au recunoscut faptul că utilizarea metodei LRIC pur pentru reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor în Uniunea Europeană conduce la atenuarea diferențelor absolute între tarifele de terminare practicate, de la un stat la altul. Prin urmare, dacă în prezent, în ciuda diferențelor semnificative între tarifele de terminare practicate la nivelul diferitelor state, ofertele cu amănuntul ale operatorilor din România sunt relativ indiferente la tariful de terminare practicat de la un stat la altul, este cu atât mai puțin probabil ca în viitor, reducerea diferențelor absolute între tarifele de terminare să conducă la segmentarea ofertelor.

În orice caz, chiar dacă am ignora pentru un moment considerentele enunțate mai sus sau elasticitatea cererii în funcție de preț, nu pot fi explicate afirmațiile operatorilor în sensul că prețurile apelurilor naționale nu sunt influențate de tariful de terminare, însă prețurile apelurilor internaționale da.

În al doilea rând, ANCOM constată că 90% din traficul internațional al operatorilor din România este realizat pe piața unică internă a Uniunii Europene, la care se adaugă o contribuție semnificativă către SUA și Canada, state cu terminare practic nulă. De asemenea, traficul realizat cu statele care aplică LRIC pur depășește 75%. În context, informațiile transmise ANCOM de operatori, privind distribuția traficului pe state de destinație a apelurilor internaționale, nu confirmă afirmația respondentului privind statele a căror contribuție cumulată atinge 80%.

În măsura în care tarifele de terminare sunt reglementate utilizând aceeași metodă de calcul, diferențele între rezultatele obținute reflectă circumstanțe obiective, specifice fiecărei țări, precum intensitatea și distribuția cererii de servicii, geografia, densitatea de populație, costurile factorilor de producție etc. Astfel de diferențe sunt obiective și nu pot fi interpretate ca putând conduce la subvenționare încrucișată.

Pentru a dezvolta argumentația respondentului privind subvenționarea, în măsura în care în trecut au existat diferențe subiective între tarifele de terminare valabile în diferite state, care au condus la subvenționare încrucișată, această situație nu poate reprezenta argument nici pentru menținerea diferențelor, nici pentru a reglementare asimetrică în România, comparativ cu alte state membre.

Prin urmare, reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor în România la nivelurile LRIC pur nu numai că nu conduce la subvenții încrucișate pe piața unică a Uniunii Europene, ci mai mult, elimină subvențiile încrucișate care există în prezent.

29. Beneficiile către cetățenii altor state

Doi respondenți susțin că beneficiile semnificative ale reducerii tarifelor de terminare revin cetățenilor din afara României, iar nivelurile reduse ale apelurilor internaționale ale utilizatorilor din România vor însemna continuarea unor ieșiri de venituri din România. Unul dintre respondenți nu înaintează vreo estimare, însă celălalt respondent estimează la 4,3 milioane EURO/an beneficiile în favoarea cetățenilor altor state.

În primul rând, ANCOM remarcă o incoerență în argumentația respondenților: pe de o parte, utilizatorii din România nu vor beneficia de pe urma reglementării LRIC pur (întrucât tarifele apelurilor naționale oricum vor scădea indiferent de nivelul tarifelor de terminare), numai utilizatorii din alte state vor beneficia de reducerea tarifelor de terminare în România, întrucât numai tarifele apelurilor internaționale către România vor scădea, urmare a reducerii tarifelor de terminare în România. Chiar și lăsând la o parte discuțiile privind elasticitatea cererii în funcție de preț pe segmente de apeluri, naționale și internaționale, incoerența argumentației este substanțială.

De asemenea, dacă s-ar recunoaște faptul că reglementările dintr-o țară pot produce beneficii în altă țară pe seama comerțului internațional dintre cele două țări, atunci beneficiile ar trebui evaluate atât la nivelul surplusului producătorului, cât și al surplusului consumatorului, în ambele state. Într-un astfel de context, o analiză corectă ar trebui să fie exhaustivă, și să evalueze și surplusurile producătorilor din România, respectiv ale consumatorilor din România, derivate din reglementările adoptate în alte state. Cu alte cuvinte, dacă reglementarea în România ar însemna „ieșiri de venituri” pentru operatorii din România (afirmație respinsă de ANCOM), în mod echivalent reglementarea în celelalte state ar însemna „intrări de venituri” pentru aceiași operatori din România. Ori, pe termen lung, toate

informațiile arată că operatorii din România mai degrabă au beneficiat de „intrări de venituri” decât de „ieșiri de venituri”. Totodată, menționăm că diferențele absolute între prețurile de export, respectiv de import, ale serviciilor de terminare ale operatorilor din România, s-au redus considerabil.

În context, trebuie remarcate afirmațiile grupului Deutsche Telekom AG: *„conform deciziilor de reglementare sau proiectelor de decizii preliminare ale autorităților de reglementare competente, tarifele de terminare la puncte mobile vor continua să scadă în 2013 în toate statele în care operează subsidiarele noastre. Această situație se datorează în principal unei recomandări a Comisiei UE (...)”* (s. n.)³¹

Mai mult, în condițiile în care terminarea reprezintă export al operatorilor din România, ANCOM nu înțelege cum operatorii din România nu ar beneficia de pe urma creșterii competitivității propriilor exporturi. Dacă într-adevăr prețurile apelurilor internaționale către România vor scădea ca urmare a reducerii tarifelor de terminare, așa cum afirmă operatorii, atunci elasticitatea cererii în funcție de preț va conduce la creșterea numărului și duratei apelurilor, deci la creșterea volumului exporturilor și reducerea costurilor unitare.

ANCOM a arătat la punctul 28 de mai sus că 90% din traficul internațional este realizat în cadrul pieței unice a Uniunii Europene, vis-a-vis de realizarea căreia ANCOM are obiective statutare.

ANCOM apreciază că, în condițiile în care operatorii din România desfășoară activități de comerț internațional cu servicii reglementate, reglementarea tarifelor din România ar putea echivala cu „ieșiri de venituri” pentru operatorii din România numai în măsura în care, cumulativ, (1) – volumele sau structura schimburilor comerciale reprezentând terminare ar rămâne constante în timp sau ar cunoaște o deteriorare semnificativă, (2) – reducerile tarifelor reglementate în România ar fi mai mari decât reducerile tarifelor reglementate în statele partenere din cadrul comerțului internațional și (3) – comerțul internațional cu servicii de terminare s-ar realiza la tarife reglementate. Or, pe baza informațiilor la dispoziția ANCOM, cel puțin primele două condiții nu sunt îndeplinite.

În cele din urmă, ANCOM reiterează faptul că, obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor de terminare fiind confirmată la fiecare analiză de piață realizată de ANCOM până în prezent, un anumit nivel al tarifelor acestor servicii nu reprezintă un drept câștigat.

30. Exporturile de terminare și EBITDA

Un respondent susține că traficul facturat operatorilor din străinătate reprezintă exporturi însă că, în condițiile în care importurile sunt mai scumpe³², balanța de interconectare internațională va afecta semnificativ nivelurile EBITDA, în ciuda creșterii manifestate în volumul exporturilor.

ANCOM apreciază afirmația ca fiind incorectă, în virtutea următoarelor considerente:

- serviciile de terminare sunt reglementate prin fundamentare în funcție de costuri, circumstanță în care EBITDA din furnizarea acestor servicii nu reprezintă o preocupare legitimă și nu poate constitui un indiciu pentru ANCOM privind baza de cost sau nivelul tarifelor de terminare;
- în general, serviciile reglementate prin fundamentare în funcție de costuri nu pot constitui o sursă eficientă pentru realizarea EBITDA operatorului cu putere semnificativă; or, serviciile de terminare sunt furnizate în condiții de monopol natural atât pe piața din România, cât la export;

³¹ Raportul anual al grupului Deutsche Telekom AG pe anul 2012, pag. 156

³² tarifele de terminare reglementate în alte state fiind mai mari decât cele stabilite de ANCOM

- de altfel, tarifele sunt stabilite în funcție de costuri, nu în funcție de criterii arbitrare, poziția de monopol a operatorilor fiind incontestabilă indiferent de sensul traficului. O opinie contrară ar însemna ca remediile și modul lor de implementare să fie aplicate discriminatoriu și la nivel național între operatori în funcție de trafic;
- am arătat deja că diferențele între prețurile de import și de export ale serviciilor de terminare ale operatorilor din România s-au redus considerabil de-a lungul timpului; mai mult, în intervalul 2011-2013, tarifele de interconectare în România au cunoscut o dinamică lentă;
- întrucât terminarea reprezintă și un cost, nu numai un venit, reducerea tarifelor de terminare poate fi benefică: „*EBITDA a fost impactată pozitiv (..) de reducerea costurilor de interconectare, indusă prin reglementare*”³³;
- o parte semnificativă a importurilor de terminare ar putea fi realizată la prețuri semnificativ inferioare sau similare prețurilor de export, dacă tarifele reglementate ar fi luate în calcul (de exemplu, importurile de terminare din Austria, Canada, Croația, Franța, Italia, Marea Britanie, SUA); de asemenea, o altă parte semnificativă a importurilor de terminare ar putea fi realizată la prețuri similare celor de export, de exemplu în raport cu Bulgaria, Belgia, Cehia, Danemarca, Irlanda, Slovacia, Spania sau Suedia;
- mergând pe raționamentul respondentului, diferențierea prețurilor apelurilor cu amănuntul (în rețea, în afara rețelei) afectează EBITDA mult mai mult, comparativ cu o ipotetică afectare a EBITDA datorită diferențialului dintre tarifele reglementate în diferite state;

De altfel, grupul Orange & France Telecom afirmă că „*În general, reducerea tarifelor de terminare pentru apeluri are un impact negativ asupra veniturilor la nivel de gros. Cu toate acestea, o reducere uniformă a tarifelor de terminare la puncte mobile are în principal un efect neutru asupra profitabilității la nivel de gros pentru operatorii ficși și mobil*”³⁴.

31. Impactul reducerii terminării la puncte mobile

Doi respondenți estimează impactul reducerii tarifelor de terminare la puncte mobile la 206 milioane EURO pentru întreaga industrie de comunicații mobile în 2014, respectiv 7,8% din venituri și o reducere de 59 milioane EURO a EBITDA, pe baza unui studiu KPMG. În context, unul dintre corespondenți estimează și o reducere a cheltuielilor cu 147,7 milioane EURO, deci un efect net de 59,3 milioane EURO, din care 25% pe seama reducerii încasărilor provenind de la rețelele fixe din România iar 75% pe seama reducerii încasărilor provenind de la operatorii internaționali. Un alt respondent estimează impactul la 207 milioane EURO în venituri (159 milioane euro de la operatori din România și 48 milioane EURO de la operatori internaționali), respectiv 53 milioane EURO la nivelul EBITDA (7 milioane EURO pe seama operatorilor naționali, respectiv 46 milioane EURO pe seama operatorilor internaționali). Respondentul estimează impactul la 34 milioane EURO asupra veniturilor proprii în 2014 (din care 34 milioane EURO pe seama operatorilor naționali), respectiv 34 milioane EURO asupra EBITDA proprie, în 2014.

ANCOM apreciază drept binevenită recunoașterea de către respondenți a faptului că reducerea tarifelor de terminare produce în același timp o reducere a costurilor cu serviciile de terminare achiziționate de la terți și o reducere a veniturilor cu serviciile de terminare vândute terților. ANCOM a arătat de altfel în Expunerea de Motive că impactul asupra operatorilor este dat de dimensiunea soldului traficului de interconectare, precum și de diferența absolută între tarifele la care vând, respectiv la care cumpără servicii de terminare. Or, se înțelege de la sine că diferențialul de 2,4 eurocenți din prezent, între

³³ Raportul anual al Deutsche Telekom AG, Q4 2012, pag. 115

³⁴ Raportul anual al grupului Orange & France Telecom pe anul 2012, pag. 223

tarifele de terminare la puncte mobile respectiv fixe, pe fondul dezechilibrului de trafic între rețele, este în favoarea marilor rețele de comunicații mobile, pe seama celorlalți furnizori de rețele.

Fără a ne propune să verificăm cifrele vehiculate în această etapă, constatăm că de fapt respondenții calculează un impact net cumulat la nivelul furnizorilor de rețele mobile cuprins între 53 și 59 milioane EURO. Studiul KPMG realizat pentru AOMR recunoaște însă că 25% din această sumă este realizată pe seama furnizorilor de rețele fixe, cu alte cuvinte între 13 și 15 milioane de EURO reprezintă plăți ale furnizorilor de rețele fixe din România.

Conform respondenților, 40-44 milioane EURO ar reprezenta impactul pe seama traficului internațional, cu alte cuvinte reducerea valorii exporturilor de servicii de terminare, despre care respondenții susțin că ar fi realizată în proporție de 80% cu state în care tarifele de terminare sunt mai mari decât cele propuse de ANCOM.

Or, dacă respondenții recunosc că terminarea reprezintă atât un cost cât și un venit, iar la nivel național calculează impactul net, prin deducerea din venituri a cheltuielilor cu terminarea, este incorect ca la internațional să prezinte numai reducerea de venituri, ignorând economiile în materie de costuri. ANCOM apreciază că aceasta reprezintă o eroare majoră în studiile comandate și analizele prezentate de respondenți.

De altfel, ANCOM a arătat la punctul 29 de mai sus că o analiză corectă ar trebui să fie exhaustivă, și să evalueze și surplusurile din România, derivate din reglementările adoptate în alte state. Luând în calcul exemplul propus de respondenți, respectiv statele care contribuie cu 80% la traficul internațional al furnizorilor de rețele mobile (a se vedea figura nr. 9 de mai jos³⁵), ANCOM constată că există un decalaj între reducerile tarifelor de terminare valabile în aceste state și tarifele serviciilor respective în România, prezentat în figura nr. 10 de mai jos.

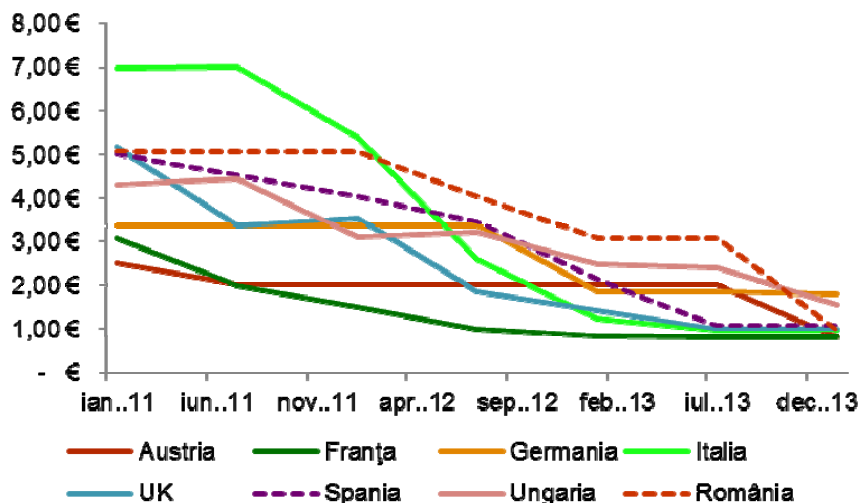
Figura nr. 9 – distribuția traficului internațional pe destinațiile și originile care realizează 80% din traficul internațional al furnizorilor de rețele mobile din România

(%)		Trafic de ieșire		Trafic de intrare	
		2011	2012	2011	2012
Austria	trafic mobil	3%	3%	4%	4%
	trafic fix	1%	1%	0%	0%
Franța	trafic mobil	5%	5%	4%	4%
	trafic fix	2%	2%	1%	1%
Germania	trafic mobil	9%	10%	3%	5%
	trafic fix	5%	5%	1%	1%
Italia	trafic mobil	15%	21%	55%	55%
	trafic fix	18%	14%	1%	1%
Marea Britanie	trafic mobil	2%	3%	4%	4%
	trafic fix	2%	1%	0%	0%
Spania	trafic mobil	6%	7%	5%	5%
	trafic fix	5%	4%	3%	2%
Ungaria	trafic mobil	4%	4%	1%	1%
	trafic fix	1%	1%	0%	0%
Alte state		23%	20%	17%	16%
Total		100%	100%	100%	100%

Sursa: ANCOM, pe baza informațiilor furnizate de operatori

³⁵ Pe baza informațiilor transmise de operatori ANCOM, este vorba de 7 și nu 4 state, așa cum afirmă respondenții

Figura nr. 10 – evoluția tarifelor de terminare la puncte mobile în statele care contribuie cu 80% la realizarea traficului internațional al furnizorilor de rețele mobile din România (eurocenți/minut)

Sursa: ANCOM, pe baza informațiilor OAREC

Astfel, tarifele de terminare la puncte mobile în România au cunoscut o dinamică mai lentă comparativ cu statele analizate. Dacă în schimb, tarifele de terminare la puncte mobile din România ar fi cunoscut aceeași dinamică cu tarifele serviciilor echivalente din statele analizate, ponderată cu distribuția traficului relevant, atunci tarifele de terminare la puncte mobile din România ar fi trebuit să fie în medie 4,74 eurocenți în 2011, 3,34 eurocenți în 2012 și 1,44 eurocenți în 2013. Or, tarifele medii de terminare la puncte mobile în România au fost de 5,06 eurocenți în 2011, 4,05 eurocenți în 2012 și respectiv 3,07 eurocenți în 2013, astfel încât asimetriile între tarifele de terminare din România și cele din statele analizate au crescut exponențial, așa după cum reiese din tabelul nr. 1 de mai jos.

Tabelul nr. 1 – Dinamica lentă a reducerii tarifelor de terminare la puncte mobile în România

	2011	2012	2013
Tarife medii pentru terminare la puncte mobile	5,06	4,05	3,07
Terminare la puncte mobile dacă dinamica din România ar fi fost similară cu cea înregistrată în statele analizate	4,74	3,34	1,44
Diferență (%)	7%	21%	213%

Sursa: ANCOM, pe baza informațiilor OAREC

Astfel, ținând cont de nivelurile și distribuția traficului internațional cu cele 7 state analizate, dacă tarifele de terminare la puncte mobile în România ar fi cunoscut aceeași dinamică cu cea înregistrată în aceste state, operatorii de comunicații mobile din România ar fi înregistrat venituri de 150 milioane EURO în intervalul 2011-2013, respectiv cu peste 51,3 milioane EURO mai puțin decât cele înregistrate în realitate.

Cu alte cuvinte, ca urmare a dinamicii lente a tarifelor de terminare din România, furnizorii de rețele mobile au realizat un surplus care depășește cu aprox. 33% surplusul furnizorilor din alte state. Or, ANCOM a arătat că existența unei situații în trecut nu poate constitui motiv pentru perpetuarea ei în viitor, precum și că un anumit nivel al tarifelor de terminare nu reprezintă un drept câștigat.

În context, ANCOM a arătat deja la punctele 28 - 29 de mai sus că peste 90% din traficul internațional este realizat în interiorul pieței unice interne a Uniunii Europene și că 75% este realizat cu state care aplică LRIC pur pentru reglementarea tarifelor de terminare și față de care ANCOM are obligații statutare.

În concluzie, ANCOM observă că impactul menționat de respondenți este în principal datorat dinamicii tarifelor de terminare la puncte mobile, accelerate în alte state și lente în România, precum și a dezechilibrelor în traficul internațional. De asemenea, cea mai mare parte a impactului nu are legătură cu standardul de cost utilizat de ANCOM.

32. Analiza de impact asupra operatorilor se limitează la traficul național

Un respondent susține că analiza impactului asupra operatorilor realizată de TERA Consultants ia în calcul numai traficul național și exclude traficul internațional.

ANCOM a arătat deja la punctele 29 și 31 de mai sus că realizarea unei astfel de analize ar trebui să țină cont de impactul asupra cheltuielilor și veniturilor din terminare urmare a reglementărilor ANCOM, fără a ignora însă impactul reglementărilor adoptate în alte state.

Mai mult, dacă operatorii ar realiza comerț internațional cu servicii de terminare la tarife reglementate, măsurile ANCOM ar produce beneficii nete la nivelul surplusului consumatorilor superioare față de cele deja estimate, întrucât așa cum afirmă un respondent, reducerile tarifelor de terminare s-ar reflecta în prețurile cu amănuntul ale apelurilor internaționale către România.

În context, ANCOM remarcă faptul că principalii furnizori de rețele din România aparțin unor grupuri de firme cu amprentă europeană puternică, astfel încât o parte semnificativă din traficul internațional este în realitate trafic intra-grup.

33. Analiza de impact asupra consumatorilor

Un respondent remarcă o serie de discrepanțe în analiza impactului asupra consumatorilor realizată de TERA Consultants: valoarea tarifului mediu pe minut și sursele de date privind elasticitățile. Valoarea de 16 milioane EURO reprezentând surplusul consumatorilor este ipotetică și ne semnificativă.

Respondentul nu indică alte surse sau alte valori privind elasticitățile serviciilor, în condițiile în care prezența activă pe piața din România pe termen lung recomandă o cunoaștere intimă a acestora. Analiza de impact realizată de Tera Consultants pentru ANCOM este conservatoare și prezintă limita de jos a surplusului utilizatorilor. Valoarea tarifului mediu pe minut este preluată dintr-o sursă prestigioasă, *GSMA Intelligence*, furnizată de un respondent.

34. Impactul asupra capacităților investiționale, încasărilor din TVA și din impozitul pe profit

Doi respondenți susțin că reducerea tarifelor de terminare va determina o reducere cu 3,6 milioane EURO a contribuțiilor din TVA și o reducere cu 9,5 milioane EURO a contribuțiilor la impozitul pe profit. ~~X~~ estimează o reducere de peste 10 milioane EURO a veniturilor la bugetul de stat, urmarea reducerii veniturilor industriei de comunicații mobile. AOMR estimează impactul la 60 milioane EURO, respectiv 17% din investițiile anuale în dezvoltarea rețelelor, și 13 milioane EURO reducere a contribuțiilor la bugetul de stat

Respondenții nu au prezentat calculele și nici nu au prezentat detalii suficiente privind sursele, sau maniera de determinare a acestor sume.

Estimarea privind contribuția din TVA pare a avea la bază exclusiv impactul traficului schimbat cu operatorii de telefonie fixă asupra veniturilor și cheltuielilor operatorilor mobili (27,1 mil. EUR – 12,3 mil. EUR = 14,8 mil. EUR * 24% = 3,55 mil. EUR). În acest caz înseamnă că nu s-a avut în vedere impactul de aceeași valoare și în sens opus generat în rețelele de telefonie fixă care neutralizează efectul asupra TVA.

În același fel, sumele decontate între operatorii de telefonie fixă și cei de telefonie mobilă induc un impact care se contra-balansează asupra bugetului de stat, sumele impozitabile pentru unii dintre operatori fiind sume deductibile pentru parteneri.

ANCOM a arătat deja în Expunerea de Motive că la nivel de gros, suma plăților nete între operatori este nulă, prin urmare nu poate fi vorba de un impact asupra acestor indicatori: TVA-ul se deduce, iar redistribuirea profiturilor conduce la redistribuirea impozitului de profit între operatorii interconectați.

În același timp este necesar să corelăm cifrele utilizate în argumentație. Astfel, pe de o parte se prefigurează un impact de 13 mil. EUR asupra bugetului de stat datorat diferenței de 60 mil. EUR în EBITDA, iar pe de altă parte aceeași valoare de 60 mil. EUR este utilizată pentru determinarea impactului estimat în investiții. Or, ANCOM apreciază că, în același studiu, aceeași valoare monetară nu poate fi utilizată în același timp de două ori: prima dată pentru investiții, a doua oară pentru plată taxe și impozite, o utilizare o exclude pe cealaltă.

Pe de altă parte, în măsura în care cifrele vehiculate sunt urmarea reducerii prețurilor cu amănuntul în sectorul comunicațiilor, impactul asupra bugetului de stat ar fi posibil numai în măsura în care utilizatorii nu ar utiliza veniturile astfel disponibilizate pentru achiziția altor produse sau servicii.

În cele din urmă, este de neînțeles cum, pentru același respondent, 16 milioane EURO (surplusul consumatorilor) poate fi o valoare ipotetică și nesemnificativă, însă o sumă cu 40% mai mică, cu o sursă de determinare neclară, este certă și semnificativă.

3. OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL OPERATORULUI FIX

35. Relevanța tehnologiei IP

Un respondent arată că, similar altor foști monopolști din Europa, intenționează să mențină pentru viitorul predictibil rețeaua istorică cu comutație de circuite și cu transmisii SDH, întrucât costurile înlocuirii acestor echipamente și al migrării către o rețea integral IP depășesc orice potențiale creșteri de eficiență. Respondentul continuă afirmând că se așteaptă ca, dacă o migrare completă spre o rețea IP să nu fie viabilă tehnic sau economic, migrarea pe scară largă a propriei rețele spre IP va începe în 2015 și va dura între 3 și 5 ani.

ANCOM apreciază drept binevenite informațiile furnizate de respondent privind planurile sale de migrare pe scară largă spre o rețea integral IP, pe baza tehnologiei MPLS. Este adevărat că migrarea integrală spre o rețea integral IP necesită realizarea unor investiții masive, precum și faptul că operatorii foști monopolști din Europa nu au înlocuit complet încă rețelele istorice. Cu toate acestea, ANCOM reamintește respondentului că România deja beneficiază de unele dintre cele mai mari acoperiri cu rețele FTTH/B din Europa, așa cum este evidențiat în figura nr. 11 de mai jos.

Figura nr. 11 – acoperirea FTTH/B în Europa (2012)

Sursa: Raport BCG pentru ETNO

Conform unui raport BCG pentru ETNO³⁶, acoperirea cu rețele FTTH/B în România în 2012 era de 34%, în timp ce acoperirea FTTH/B în Marea Britanie era de doar 1,5%, 3,6% în Germania, 0,5% în Grecia, 9,5% în Spania, 15% în Italia și 16,5% în Franța. Ori, în condițiile în care rețelele de acces de tip FTTH/B realizează în România una dintre cele mai mari acoperiri din Uniunea Europeană, existența fibrei optice la nivelul rețelei de acces într-o asemenea proporție impune în mod obiectiv o rețea de comutație și de transmisiuni pe măsură. Cu alte cuvinte, realitatea și dimensiunea rețelelor FTTH/B arată că rețeaua PSTN devine irelevantă, cel puțin din punct de vedere al semnalelor economice.

În aceste condiții, în măsura în care respondentul intenționează să mențină în viitorul predictibil rețeaua istorică PSTN cu comutație de circuite și cu transmisiuni SDH, aceasta reprezintă o decizie a respondentului, care însă nu poate fi opozabilă și este irelevantă în evaluarea standardului de eficiență pentru serviciile reglementate pentru 51 de furnizori de rețele. Nivelurile de concurență pe bază de infrastructuri și dimensiunea rețelelor FTTH/B la nivelul rețelelor de acces impun în mod obiectiv recunoașterea costurilor unei rețele MPLS la nivelul rețelei principale.

În al doilea rând, respondentul nu justifică în vreun fel aprecierea privind costurile înlocuirii și migrării spre o rețea integral IP, care ar depăși orice potențiale creșteri de eficiență. Investigația de cost realizată de ANCOM permite evidențierea unor creșteri de eficiență și economii majore, asociate utilizării unei rețele MPLS, comparativ cu o rețea PSTN cu transmisiuni SDH: economii între 50% și 80% în costurile unitare ale serviciilor de origine apeluri, economii de peste 1000% în furnizarea serviciilor de bandă largă. Astfel, utilizarea unei rețele PSTN cu transmisiuni SDH este neeconomică.

Prin urmare, ANCOM apreciază că recunoașterea în prezent, pentru servicii reglementate în România, a costurilor de înlocuire pe termen lung ale unei rețele PSTN, ar produce semnale economice contradictorii și ar recompensa ineficiența economică.

În context, ANCOM are rezerve cu privire la măsura în care atingerea obiectivelor din Agenda Digitală pentru România este compatibilă cu menținerea la nivel național a unei rețele PSTN cu transmisiuni pe tehnologie SDH.

36. Relevanța utilizării operatorului generic cu o rețea integral IP

Un respondent susține că utilizarea operatorului generic este inoportună pentru că nu ar reflecta propriile costuri, înregistrate cu furnizarea serviciului și ar conduce la sub-recuperarea acestora, întrucât operatorul generic dispune de o rețea integral IP.

ANCOM a arătat deja la punctul 35 de mai sus că tehnologia PSTN este neeconomicoasă și utilizarea acesteia ar produce semnale economice contradictorii și ar recompensa ineficiența economică.

În discuția privind tehnologiile utilizate în modelarea tehnico-economică nu trebuie omise celelalte elemente ale metodologiei pentru stabilirea tarifelor unor servicii reglementate. ANCOM utilizează contabilitatea la cost de înlocuire și determină costuri pe termen lung, necesare unei rețele a unui operator eficient pentru satisfacerea nivelurilor curente și viitoare ale cererii de servicii. Aceste elemente ale metodologiei de calcul sunt incompatibile cu utilizarea tehnologiei PSTN.

În context, ANCOM observă că serviciile de terminare la puncte fixe în România sunt furnizate de un număr semnificativ de furnizori, la niveluri de eficiență superioare celor permise de o rețea PSTN.

---

³⁶ http://etno.be/datas/publications/studies/BCG_ETNO_REPORT_2013.pdf

37. Factorii de rutare

Un respondent apreciază că factorii de rutare pentru serviciile de broadband trebuie să fie 1 pentru toate componentele rețelei (DSLAM, local, regional, național) și că modelul nu este suficient de sensibil la modificarea factorilor de rutare.

Factorii de rutare au fost simplificați pentru a crește transparența modelului și pentru a asigura că toți factorii de rutare sunt utilizați în mod real. De asemenea, factorii de rutare pentru broadband au fost modificați la 1, conform solicitării respondentului.

38. Prognozele privind evoluția traficului de voce și a numărului de utilizatori de servicii de bandă largă

Un respondent afirmă că prognozele privind declinul traficului de voce la puncte fixe sunt supraestimate, întrucât a constatat că declinul cu 1 punct procentual al numărului de utilizatori este acompaniat de creșterea traficului mediu pe utilizator cu 0,35 puncte procentuale, astfel încât propune o creștere a traficului de voce din model cu 10%, pentru anul în 2015.

De asemenea, același respondent constată niveluri inferioare ale acoperirii cu rețele fixe în România față de alte state membre și solicită reducerea semnificativă a prognozelor privind numărul de utilizatori de servicii de acces internet în bandă largă la puncte fixe, astfel încât penetrarea țintă să ajungă la 17-18% pe populație la nivelul anului 2015.

În ceea ce privește prognozele privind evoluția traficului de voce/linie, ANCOM apreciază ca binevenită solicitarea respondentului bazată pe date reale. De asemenea, o creștere de 10% a traficului total de voce la puncte fixe la nivelul anului 2015, față de valoarea în consultare, poate fi într-adevăr justificată în contextul implementării unor tarife competitive de interconectare și al efectelor acestora asupra ofertelor cu amănuntul și al consumului de servicii.

Referitor la numărul de utilizatori de internet la puncte fixe, având în vedere acoperirea limitată a populației cu rețele fixe, comparativ cu alte state membre ale Uniunii Europene, precum și în contextul în care prognozele în consultare ale Tera Consultants au avut la bază un decalaj față de nivelurile înregistrate în state europene reprezentative, revizuirea prognozei pe termen scurt poate fi oportună. De exemplu, prognozele utilizate în model indicau o penetrare cu servicii de internet în bandă largă la puncte fixe de 18% în 2012 și respectiv 20% în 2013, în timp ce raportul "Broadband markets in Romania 2013"³⁷ al Comisiei Europene indica cel mai redus nivel al penetrării din întreaga Uniune, respectiv numai 16,6%.

Prin urmare, prognozele privind evoluția traficului de voce/linie au fost majorate cu 10%, iar prognozele privind penetrarea accesului în bandă largă la puncte fixe reduse.

39. Prognozele privind proporția utilizatorilor de servicii VOIP

Un respondent solicită reducerea prognozelor privind proporția utilizatorilor de servicii VOIP de la 50% la 30%.

---

³⁷ https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/RO%20%20-%20Broadband%20markets_0.pdf

Proportia utilizatorilor de servicii VOIP a fost deja redusă, urmarea reducerii prognozelor privind penetrarea serviciilor de bandă largă, conform punctului 38 de mai sus.

În context, ANCOM remarcă faptul că, pentru reflectarea corectă a efectului modificării prognozelor privind cererea de servicii asupra datelor de intrare ale modelului operatorului fix, modificarea prognozelor trebuie realizată în modulul privind cererea de servicii. ANCOM menționează de asemenea, că a pus la dispoziția respondentului o versiune a modulului privind cererea de servicii, din care au fost anonimizate informațiile aparținând altor furnizori de rețele. De asemenea au fost furnizate explicații respondentului referitoare la rolul modulului privind cererea de servicii și, urmarea discuțiilor cu respondentul, s-a îmbunătățit substanțial transparența acestuia, indicând în mod clar corespondența între rezultatele modulului privind cererea de servicii și datele de intrare corespunzătoare în modelul operatorului fix.

40. Prognozele privind evoluția traficului VOIP în ora de vârf

Un respondent afirmă că procentul traficului VOIP în ora de vârf de 4% este prea mic și propune creșterea acestuia cu 25% la nivelul anului 2015, întrucât a constatat că declinul în timp al numărului de utilizatori este acompaniat de creșterea traficului mediu pe utilizator.

ANCOM a introdus o facilitate suplimentară în model, care permite surprinderea evoluției în timp a traficului VOIP în ora de vârf. Cu toate acestea, o creștere cu 10% a valorii traficului VOIP în ora de vârf, la 4,4% în 2015, poate fi considerată rezonabilă, fiind coerentă și cu prognozele revizuite la punctul 38 de mai sus.

Impactul modificării este de +2% în costurile furnizării serviciilor de terminare de către operatorul specific și respectiv de +5% în costurile furnizării serviciilor de terminare de către operatorul generic, la nivelul anului 2015.

41. Alte observații

Un respondent a mai realizat o serie de aprecieri privind modelul operatorului fix.

41.1. Dimensiunile modelului sunt prea mari

Modelul operatorului fix este complex, surprinde efectele unui număr mare de variabile și date de intrare, modelează într-un grad ridicat de detaliu mai multe tehnologii și platforme (PSTN, SDH, WDM, MPLS) ținând cont de topologia rețelei Romtelecom. În plus, permite rularea a două scenarii, scenariul operatorului specific Romtelecom, și scenariul operatorului generic, integral MPLS, calculând costurile pentru un număr semnificativ de servicii. De asemenea, pentru mai multă transparență, ANCOM a optat pentru utilizarea pe cât posibil a unui singur fișier pentru realizarea tuturor calculelor.

41.2. Transparența modelului este insuficientă – există formule prea complexe, codul culorilor nu a fost aplicat coerent în 3 cazuri, în anumite foi de lucru calculele sunt făcute de la stânga la dreapta și de jos în sus

Codurile culorilor au fost corectate. În condițiile în care alte modele de calculație a costurilor conțin formule și mai lungi și mai complexe³⁸, divizarea calculelor în mai multe etape ar fi crescut dimensiunea modelului. Anumite foi de lucru conțin un număr semnificativ de tabele.

41.3. Modelul este insuficient de sensibil

ANCOM apreciază că modelul este suficient de sensibil. Tera Consultants și ANCOM au furnizat explicații privind aparenta insensibilitate a modelului – a se vedea documentele suport în consultare. De altfel, rezultatele modelului pentru serviciile de terminare, printre cele mai mari din Europa, arată o sensibilitate superioară a modelului la modificarea nivelului traficului.

41.4. Date de intrare fără input-ul ✕

ANCOM și consultantul său au solicitat în repetate rânduri ✕ furnizarea de informații detaliate privind un număr semnificativ de aspecte, de la costuri și reguli de dimensionare pentru echipamente (precum platforma IMS), până la distribuția cererii de servicii (de exemplu, locațiile capetelor liniilor închiriate). Într-un număr de cazuri, ✕ nu a furnizat informațiile solicitate sau a furnizat informații incomplete.

În plus, modelul a făcut obiectul consultării publice în noiembrie – decembrie 2012, iar ✕ nu a furnizat informații suplimentare pentru revizuirea datelor de intrare care, în opinia sa, ar putea fi revizuite.

41.5. Diferențele față de modulul privind cererea de servicii

Nu există nicio diferență între modulul privind cererea de servicii și modelul operatorului fix. ✕ i-a fost pusă la dispoziție o versiune a modulului privind cererea de servicii din care au fost anonimizate informațiile ținând de alți furnizori de rețele, anonimizarea producând diferențe ne semnificative dintre cele două fișiere excel.

---

³⁸ Exemplu de formulă utilizată în modelul ARCEP:

=SI(AF\$1745>=\$H1729;MIN((AF\$1745-\$H1729+1)/\$I1729;1)*MIN((AF\$1745-\$H1729+1)/\$J1729;1)*\$I\$1725;0)+SI(AF\$1745>=\$L1729;MIN((AF\$1745-\$L1729+1)/\$M1729;1)*MIN((AF\$1745-\$L1729+1)/\$N1729;1)*(\$M\$1725-\$I\$1725);0)+SI(AF\$1745>=\$P1729;MIN((AF\$1745-\$P1729+1)/\$Q1729;1)*MIN((AF\$1745-\$P1729+1)/\$R1729;1)*(\$Q\$1725-\$M\$1725);0)+ SI(AF\$1745>=\$T1729;MIN((AF\$1745-\$T1729+1)/\$U1729;1)*MIN((AF\$1745-\$T1729+1)/\$V1729;1)*(\$U\$1725-\$Q\$1725);0)+SI(AF\$1745>=\$X1729;MIN((AF\$1745-\$X1729+1)/\$Y1729;1)*MIN((AF\$1745-\$X1729+1)/\$Z1729;1)*(\$Y\$1725-\$U\$1725);0)+SI(AF\$1745>=\$AB1729;MIN((AF\$1745-\$AB1729+1)/\$AC1729;1)*MIN((AF\$1745-\$AB1729+1)/\$AD1729;1)*(\$AC\$1725-\$Y\$1725);0)

4. OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL OPERATORULUI MOBIL

4.1. Observații privind traficul

42. Profilul de migrare al vocii pe 3G este prea optimist

Doi respondenți apreciază că profilul de migrare al traficului de voce către 3G este în continuare prea optimist în raport cu realitățile pieței. Conform unuia dintre respondenți, deși prognozele au devenit mai conservatoare în a doua consultare, migrarea traficului de voce către 3G este constrânsă de alegerile realizate de utilizatori privind tipul de rețea preferată (exclusiv 2G, sau 2G & 3G) și de existența terminalelor 3G, a căror adopție este de așteptat să fie limitată în condițiile veniturilor disponibile discreționare reduse din România. Celălalt respondent susține că $\approx$ % din propria bază de clienți dispune de terminale exclusiv 2G.

ANCOM a arătat la punctul 16 de mai sus că rata de adopție a progresului tehnologic și nivelurile de inovare în sectorul comunicațiilor mobile din România, sunt nesatisfăcătoare, însă apreciază că aceste fenomene nu sunt exogene operatorilor, după cum nici rata de adopție a terminalelor 3G nu este în afara controlului operatorilor, ale căror oferte includ pachete cu terminale subvenționate. Nivelurile veniturilor discreționare în România nu reprezintă un argument suficient, în condițiile în care pe fondul concurenței între producători, prețurile terminalelor pe piața mondială înregistrează reduceri semnificative, mai mult, există o varietate destul de mare de terminale 3G cu costuri reduse care au fost preluate în ofertele operatorilor din România.

În context, ANCOM remarcă faptul că rata de adopție a terminalelor 3G în România, conform cu informațiile furnizate de un respondent, a fost în 2011 de 41%³⁹, un nivel sensibil apropiat de cele înregistrate în Germania (43%) și superioare celor din Franța (39%) în același an.

Prin urmare, argumentele invocate de respondenți în vederea reducerii profilului de migrare al traficului de voce către 3G nu pot fi reținute.

43. Traficul în ora de vârf

Un respondent apreciază că pentru dimensionarea corectă a rețelei, ipotezele privind traficul în ora de vârf trebuie să ia în calcul că, la nivel de celulă individuală, traficul în ora de vârf este mai mare decât traficul mediu național în ora de vârf. De asemenea, respondentul apreciază că variația lunară a traficului în ora de vârf trebuie avută în vedere pentru identificarea încărcării rețelei în ora de vârf.

Modelul dimensionează rețeaua drept răspuns la traficul în ora de vârf calculat prin însumarea traficului în ora de vârf la nivelul tuturor celulelor din rețeaua de acces radio. Mai mult, sunt adăugate o marjă de capacitate suplimentară, precum și factori de utilizare ai rețelei de acces radio. În cele din urmă, abordarea de modelare este relativ conservatoare, astfel încât dimensionarea rețelei radio urmărește adecvarea în raport cu realitățile din rețelele operatorilor.

³⁹ European Mobile Industry Observatory 2011, <http://www.gsma.com/publicpolicy/wp-content/uploads/2012/04/emofullwebfinal.pdf>, pag.

44. Traficul de telefonie fixă al operatorilor mobili

Un respondent apreciază că în modelul operatorului mobil nu au fost reflectate serviciile de telefonie fixă furnizate de operatorii mobili.

Modelul operatorului mobil include traficul de telefonie fixă furnizat de operatorii mobili, aceste volume fiind luate în calcul la dimensionarea rețelei, respectiv la repartizarea costurilor rețelei pe servicii. Acest lucru nu este realizat însă în mod transparent, de exemplu serviciile de telefonie fixă nu sunt identificate ca servicii independente. Motivația constă pe de o parte, în faptul că serviciile de telefonie fixă furnizate de o rețea mobilă utilizează partajat aceleași elemente de rețea ca serviciile de telefonie mobilă, iar pe de altă parte la nivel de gros, ANCOM recunoaște un singur standard de eficiență pentru furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe.

4.2. Observații privind datele de intrare

45. Prea mult spectru în banda de 2100 MHz

Doi respondenți apreciază că operatorul generic utilizează prea mult spectru în banda de 2100 MHz. Unul dintre respondenți afirmă că nu intenționează să utilizeze cea de-a treia purtătoare în banda de 2100 MHz mai devreme de a doua jumătate a anului 2014.

Prin definiție, operatorul generic este un operator eficient, care utilizează spectrul de frecvențe radio de care dispune în mod eficient. Astfel, în banda de 2100 MHz, patru furnizori de rețele au la dispoziție exclusivă trei purtătoare de tip duplex de 6, respectiv 7 ani. Prin urmare, operatorul generic utilizează toate aceste purtătoare.

De asemenea, trebuie precizat că portofoliul de spectru al operatorului generic a fost justificat încă din faza conceptuală de dezvoltare a modelului, nefăcând obiectul observațiilor furnizorilor până în etapa de stabilire a tarifelor.

Mai mult, analiza modelului de calculație a costurilor arată că utilizarea unei purtătoare suplimentare pentru livrarea traficului suplimentar este mai eficientă, comparativ cu costurile creșterii densității echipamentelor în rețeaua de acces radio.

46. Costurile unitare în rețeaua de transmisiuni sunt subestimate

Un respondent susține că datele de intrare privind costurile în rețeaua de transmisiuni modelată nu iau în calcul costurile operaționale pentru layer 2 și layer 3 în cazul legăturilor pe suport radio, respectiv costurile cu fibra optică, în cazul legăturilor pe suport fizic.

ANCOM apreciază drept binevenită contribuția respondentului, datele de intrare privind costurile elementelor rețelei de transmisiuni au fost revizuite corespunzător.

47. Duratele de viață ale activelor

Un respondent propune identificare separată a duratelor de viață a componentelor software încorporate în active, și utilizarea pentru acestea a unei durate de viață economică de 2 ani.

ANCOM apreciază că duratele de viață ale activelor utilizate în model sunt conforme cu practicile internaționale și cu valorile recunoscute în alte modele de calculație a costurilor realizate în Europa pentru scopuri similare.

Un alt respondent consideră că duratele de viață ale legăturilor din rețeaua de transmisiuni nu sunt similare cu cele ale echipamentelor corespunzătoare, 15 ani reprezentând o durată de viață prea lungă pentru acestea.

ANCOM consideră corectă afirmația respondentului și a modificat în consecință durata de viață a echipamentelor și legăturilor din rețeaua de transmisiuni a operatorului generic.

4.3. Observații privind funcționalitățile modelului

48. Numărul de emițătoare TRX și factorii de utilizare ai RAN

Un respondent apreciază că, chiar dacă dimensionarea numărului de locații pentru fiecare geotip ia corect în calcul factorii de utilizare ai rețelei de acces radio (RAN⁴⁰), dimensionarea numărului de emițătoare TRX la nivel de geotip trebuie realizată ținând cont de traficul în ora de vârf inclusiv factorii de utilizare RAN, iar nu exclusiv factorii de utilizare RAN.

Factorii de utilizare ai RAN au fost introduși pentru a reflecta realizarea planificării RAN pe termen lung, precum și timpul necesar identificării de noi locații necesare creșterii capacităților RAN. Însă odată locațiile identificate, creșterea capacității RAN la locația existentă prin adăugarea de TRX-uri suplimentare nu mai necesită în aceeași măsură planificare pe termen lung, putând fi realizată relativ rapid. În context, trebuie amintit că dimensionarea numărului de TRX-uri este realizată cu includerea unei marje pentru capacitate suplimentară.

De asemenea, modelul asigură adecvarea numărului de TRX-uri ale operatorilor.

49. Dimensionarea capacităților pe locație în 1800 MHz este nerealistă

Un respondent furnizează numărul mediu de TRX pe sector în banda de 1800 MHz în propria rețea și propune utilizarea valorilor sale medii pentru limitarea operațională a numărului maxim de TRX pe sector în banda respectivă. Respondentul susține că în realitate traficul care poate fi descărcat în rețeaua de 1800 MHz este sub capacitatea maximă teoretică, datorită unui număr de constrângeri.

ANCOM nu înțelege de ce valorile medii ale unui respondent ar trebui să reprezinte limita operațională maximă în modelul generic. Limita efectivă a numărului de TRX-uri pe sector în model este de 4, pentru toate cele 5 geotipuri modelate. Mai mult, având în vedere evoluțiile așteptate ale cantității de spectru atribuite operatorilor în banda de 1800 MHz, abordarea utilizată în model este una conservatoare.

50. Dimensionarea RNC

Un respondent susține că factorul de utilizare al RNC nu este luat în calcularea necesarului de trafic Erlang. Un alt respondent apreciază că ponderea serviciilor de voce în dimensionarea RNC ar trebui să

---

⁴⁰ *engl.* radio acces network

fie mai mare comparativ cu serviciile de date. În acest scop, respondentul propune modificarea factorilor de rutare ai RNC pentru voce și respectiv date.

Dimensionarea RNC a fost revizuită, astfel încât factorii de utilizare ai echipamentului să fie luați în calculul necesarului de trafic Erlang, iar regulile de dimensionare ale RNC au fost revizuite, astfel încât să fie asigurată adecvarea numărului de RNC-uri. Urmarea noilor reguli de dimensionare, traficul Erlang este principalul inductor de cost pentru RNC.

Referitor la contribuția serviciilor de voce la realizarea costurilor și dimensionarea RNC, trebuie remarcat că echipamentul respectiv este un activ specific rețelei 3G iar operatorii au afirmat în repetate rânduri că în România traficul de voce 2G va continua să înregistreze niveluri semnificative. Prin urmare, RNC va fi determinat în principal în funcție de voce, atunci când serviciile de voce vor fi prevalente în 3G, comparativ cu serviciile de date.

Pe de altă parte, în condițiile în care respondentul recunoaște că „încărcarea RNC este în principal determinată de mobilitate și de telefoanele inteligente iar nu de trafic”⁴¹, nu este clar de ce încetarea furnizării traficului de terminare ar trebui să conducă la modificarea numărului de active RNC.

51. Emițătoare pentru soluțiile de interior

Un respondent apreciază că emițătoarele soluțiilor de interior 2G și 3G nu sunt luate în calcul. În condițiile în care numărul de emițătoare 2G și 3G din model este deja relativ supradimensionat în raport cu realitățile din rețelele operatorilor, ANCOM apreciază că emițătoarele la care face referire respondentul sunt luate în calcul în cadrul modelului de cost. Totodată, soluțiile de interior sunt în principal determinate de acoperire iar nu de trafic, prin urmare emițătoarele asociate sunt relativ insensibile la trafic și nu ar avea vreo contribuție la costurile terminării.

52. Femtocelule

Un respondent apreciază că modelul operatorului mobil nu utilizează femtocelule, deși acestea sunt oferite de 3 operatori.

Modelul utilizează microcelule de interior, prin intermediul cărora operatorul generic descarcă 5% din traficul 2G și respectiv 3% din traficul 3G. Soluții tip femtocelule nu au fost implementate, însă apreciem că impactul modelării acestora asupra rezultatelor ar fi fost imaterial, în principal datorită regulilor diferite de recuperare a majorității costurilor specifice acestor soluții: de la apelat, iar nu de la apelant.

53. Modularitate BSC-uri și MSC-S-uri

Un respondent apreciază că pentru satisfacerea unei cereri mai mari, un operator poate utiliza BSC-uri și MSC-S-uri de capacitate mai mare, nu numai să crească numărul echipamentelor existente. Respondentul propune introducerea de modularități suplimentare pentru acestea echipamente, care să reflecte că prețurile acestora poate varia în raport cu traficul pe care îl deservește.

---

⁴¹ Răspuns 3<, pagina. 4

Operatorii nu au furnizat informații suficiente în sprijinul modularității suplimentare a BSC-urilor. Cu toate acestea, datele de intrare privind dimensionarea BSC-urilor au fost revizuite în vederea recalibrării modelului, astfel încât acesta să genereze numărul de BSC-uri din rețelele operatorilor. Pentru a pune un mai mare accent pe efectul de modularitate, recalibrarea a fost realizată pe baza regulilor de dimensionare referitoare la Erlangi, iar nu la numărul de emițătoare.

Tratamentul cu privire la MSC-S-uri este detaliat la punctul 54 mai jos.

54. Regulile de dimensionare a MSC-S-urilor

Un respondent apreciază că informațiile pe care le-a furnizat privind dimensionarea MSC-S-urilor au fost interpretate greșit și reprezintă capacitatea totală a MSC-S-urilor din propria rețea. De asemenea, respondentul susține că numărul de utilizatori și tentativele de apel în ora de vârf (BHCA) nu reprezintă principalii inductori pentru dimensionarea numărului de MSC-S-urilor din propria rețea. Un alt respondent solicită utilizarea unor echipamente de capacitate mai mari, în timp ce un al treilea respondent apreciază că dimensionarea acestor echipamente ar trebui să reflecte o componentă variabilă în raport cu traficul de terminare.

Regulile de dimensionare a MSC-S-urilor au fost revizuite pe baza informațiilor furnizate de operatori și ajustate în vederea recalibrării modelului, astfel încât acesta să genereze un număr de echipamente adecvat realităților din rețelele operatorilor și să reflecte faptul că principalul factor de dimensionare este traficul în ora de vârf exprimat în Erlangi. Revizuirea regulilor de dimensionare a MSC-S-urilor a fost realizată pentru fiecare operator, inclusiv operatorul generic, capacitatea echipamentelor astfel revizuite fiind mai mare, comparativ cu valorile din consultare (de exemplu, un MSC-S în prezent poate deservi 1,8 milioane utilizatori, 1,3 milioane BHCA și un trafic de 50.000 de erlangi).

55. Dimensionarea legăturilor BSC- MGW este incorectă

Un respondent apreciază că dimensionarea legăturilor BSC - MGW nu reflectă practicile unui operator eficient, întrucât nu este necesară instalarea unei capacități STM4, acolo unde o capacitate STM1 este suficientă.

ANCOM apreciază drept binevenită contribuția respondentului, ajustările corespunzătoare fiind implementate cu privire la toate segmentele rețelei de transmisiuni, în vederea modelării unor capacități adecvate cererii specifice la nivelul fiecărui segment al rețelei de transmisiuni. Pentru exemplificare, o cerere de capacitate de 1,1 x STM16 pe o legătură a rețelei de transmisiuni nu mai este satisfăcută prin modelarea unei capacități de 2 x STM16, ci printr-o capacitate de 1 x STM16 + 1 x STM1.

56. Gradul de detaliu al modelării rețelei de transmisiuni

Un respondent susține că rețeaua de transmisiuni modelată nu diferențiază între diferite tipuri de legături pe suport fizic (linii închiriate, fibră optică proprie etc.), respectiv între legături și echipamente.

Modelarea trebuie să asigure un echilibru proporțional între complexitatea modelării tehnico-economice și capacitatea operatorilor de a colecta și furniza informații în gradul de detaliu necesar. ANCOM consideră că gradul de detaliu incorporat în cadrul rețelei de transmisiuni este suficient de ridicat și nu

există evidențe care să indice că o granularitate mai mare ar oferi avantaje semnificative asupra modelării sau rezultatelor acesteia.

57. Agregarea legăturilor de transmisiuni

Un respondent apreciază că gradul de agregare în rețeaua de transmisiuni nu poate fi atins în practică.

Modelul reflectă agregarea legăturilor rețelei de transmisiuni prin intermediul a doi parametri: proporția locațiilor unde are loc agregarea legăturilor (90%) și respectiv, rata de agregare (17%), adică aproximativ 1 din 5 locații. Efectul combinat al celor doi parametri utilizați în modelare este unul conservator.

58. Deprecierea economică

Un respondent apreciază că rezultatele deprecierei economice implementate în model sunt contra-intuitive. În opinia respondentului, există o anumită variabilitate surprinzătoare în numărul activelor incrementale, de la un an la altul, care se traduce prin investiții negative în anumiți ani, activele fiind disponibilizate iar apoi recumpărate ulterior la prețuri mai mici.

Deprecierea economică în baza de cost LRIC pur este calculată prin rularea succesivă a modelului în două scenarii: prima dată cu tot traficul operatorului, a doua oară cu tot traficul, mai puțin traficul de terminare apeluri.

Urmarea acestei abordări standard în practica de modelare, livrarea traficului de terminare într-o anumită perioadă poate necesita un anumit inventar de active suplimentare, diferit față de inventarul aferent unei alte perioade. Ulterior, creșterea traficului total conduce la creșterea inventarului total de active, astfel încât capacitățile totale ale unor active pot fi suficiente și pentru livrarea traficului de terminare. În orice caz, nu este clar de ce costurile unui activ identificat într-o perioadă ca incremental ar trebui recuperate din terminare, pentru întreaga durată de viață a activului respectiv.

4.4. Costuri specifice de interconectare

59. Personalul de interconectare

Conform unui respondent, modelul specific operatorului respectiv reflectă costurile cu personalul de interconectare cu un an în urmă, față de cel precizat de acesta. Doi respondenți susțin necesitatea recunoașterii unei creșteri anuale a costurilor la acest capitol, iar unul dintre ei propune o creștere anuală cu 4,5%.

Modelul a fost revizuit pentru operatorul specific și reflectă costurile cu personalul de interconectare din anul precizat, precum și o creștere a costurilor anuale cu personalul de interconectare, echivalentă cu rata inflației pentru valuta modelului, respectiv 1,1% conform datelor pentru zona EURO⁴².

---

⁴² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-16102013-AP/EN/2-16102013-AP-EN.PDF

60. Alocarea costurilor cu personalul de interconectare

Conform unui respondent costurile cu personalul de interconectare nu ar trebui recuperate din serviciile furnizate în interiorul rețelei. Alți doi respondenți apreciază că serviciile de terminare ar trebui să permită recuperarea a 75% - 80% din costurile cu personalul de interconectare.

Recuperarea costurilor cu personalul de interconectare a fost revizuită, astfel încât să fie realizată din toate serviciile furnizate în afara rețelei.

Pe de altă parte, în condițiile în care operatorii furnizează un număr semnificativ de servicii auxiliare de interconectare, este de așteptat ca acestea să aibă o contribuție semnificativă la recuperarea costurilor cu personalul de interconectare. De asemenea, personalul de interconectare este utilizat nu numai pentru terminare, ci și pentru originare servicii terminate în alte rețele.

În absența unor informații justificative din partea operatorilor privind maniera de recuperare a acestor costuri, ANCOM a utilizat în precedentele consultări o contribuție de 50%. Cum informațiile justificative lipsesc în continuare, revizuirea nu poate fi justificată în mod obiectiv.

61. Software de facturare a interconectării

Doi respondenți solicită recuperarea costurilor platformei de facturare a interconectării din tarifele de terminare.

Costurile asociate software-ului de facturare a interconectării nu au fost încorporate în tarifele de terminare, în versiunea supusă consultării, motivul principal fiind că evitarea furnizării traficului de terminare voce nu elimină necesitatea unei platforme de facturare a interconectării. O astfel de platformă este necesară pentru monitorizarea traficului originat către alte rețele, sau pentru alte servicii de terminare, precum cele de SMS, MMS etc., precum și eventual chiar a serviciilor auxiliare de interconectare.

ANCOM constată că software-ul de facturare a interconectării reprezintă un cost fix, care nu depinde de nivelurile traficului de interconectare. Cu toate acestea, ANCOM apreciază că disponibilitatea operatorilor de a achiziționa software-uri de facturare a interconectării poate fi parțial influențată de veniturile anticipate din furnizarea serviciilor de terminare, astfel încât recuperarea unei părți din costurile anuale ale acestui activ din tarifele de terminare poate fi justificată.

Prin urmare modelul a fost revizuit, tarifele de terminare permit recuperarea unei părți din software-ul de facturare a interconectării, pe baza informațiilor furnizate de un respondent.

5. OBSERVAȚII COMUNE PRIVIND AMBELE MODELE

62. Orice model „bottom-up” riscă să subestimeze costurile

Un respondent susține că orice model de tip „bottom-up”, în care rețeaua unui operator ipotetic este dimensionată pentru a satisface nivelurile curente și prognozate ale cererii de servicii, încorporează niveluri de eficiență care nu pot fi atinse în practică și prin urmare subestimează costurile. Respondentul continuă explicând că un model de tip „top-down” permite recuperarea integrală a costurilor.

ANCOM apreciază afirmația respondentului ca fiind fundamental incorectă. Modelele de tip „bottom-up” sunt utilizate pe scară largă pentru stabilirea tarifelor serviciilor reglementate în sectorul comunicațiilor electronice în întreaga lume, fiind confirmate de teoria și practica de reglementare. De asemenea, ANCOM folosește astfel de modele pentru stabilirea tarifelor tuturor serviciilor reglementate care nu se află la finalul duratei lor de viață.

Și în cazul de față, modelul de tip „bottom-up” utilizat de ANCOM a fost calibrat cu informațiile puse la dispoziția ANCOM, astfel încât să asigure reflectarea circumstanțelor furnizării competitive a serviciilor în România.

Remarcăm că respondentul nu explică de ce consideră oportună recunoașterea unor ineficiențe tehnice și operaționale ținând de o rețea aflată la finalul duratei sale de viață economică în tarifele unor servicii reglementate, precum cele de terminare, și nici cum o astfel de situație ar putea contribui la atingerea obiectivelor reglementării sau la furnizarea unor semnale economice eficiente.

De asemenea, este greu de înțeles cum dimensionarea unei rețele pentru satisfacerea nivelurilor curente și prognozate ale cererii de servicii conduce *per se* poate conduce la încorporarea unor niveluri de eficiență nerealizabile în practică. ANCOM apreciază că într-o piață concurențială, rețelele de comunicații electronice sunt într-adevăr dezvoltate și dimensionate pentru satisfacerea nivelurilor curente și prognozate ale cererii de servicii, iar nu pentru alte scopuri.

În cele din urmă, ANCOM a justificat în analizele de piață, în Expunerea de Motive, în consultările și prezentările premergătoare prezentei consultări publice, alegerile operate privind calcularea costurilor serviciilor, momente în care respondentul ar fi putut formula observații privind abordarea de tip „bottom-up”. Cu toate aceste ocazii, respondentul nu a comentat cu privire la abordarea „bottom-up”, așteptând mai bine de 2 ani finalizarea modelelor de calculație a costurilor pentru a formula comentarii care puteau fi exprimate încă de la început.

63. Platforma privind portabilitatea numerelor

Doi respondenți afirmă că nu ar fi investit în platforma pentru portabilitatea numerelor în absența unei cerințe de a furniza servicii de interconectare și solicită recunoașterea în tarifele de terminare la puncte mobile, respectiv fixe, a unui procent de 38%, respectiv 36% din costurile platformei pentru portabilitatea numerelor, corespunzător contribuției traficului de terminare în perioada 2006 – 2020, respectiv în anul 2015.

În ipoteza în care nu ar mai furniza servicii de terminare, platforma privind portabilitatea numerelor ar fi în continuare necesară pentru furnizarea serviciilor de origine apeluri, SMS etc. ale propriilor clienți, iar portabilitatea numerelor ar exista în continuare. Solicitarea este cu atât mai dificil de înțeles din

partea respondentului furnizor de rețele mobile: propria ofertă de referință prevede un serviciu distinct pentru terminarea apelurilor către numere portate, cu un tarif mai mare.

64. Auditarea modelelor

Trei respondenți apreciază că este necesară auditarea modelelor, în vederea identificării eventualelor erori și a verificării specificațiilor. Un respondent apreciază de asemenea că auditul independent se înscrie în cele mai bune practici și citează în acest sens *Business Connectivity Market Review* al Ofcom.

ANCOM apreciază că modelele sunt rezonabil de robuste, iar parametrii, datele de intrare și ipotezele pe care le conțin furnizează o imagine fidelă a informațiilor furnizate de operatori, precum și a celor mai bune practici de modelare analitică pentru scopuri de reglementare.

Trecând peste inexistența unei obligații legale de auditare a modelelor, subliniem că modelele au fost dezvoltate de Tera Consultants, care este o companie independentă, verificate pe mai multe niveluri în interiorul companiei de consultanță și apoi de către ANCOM, în vederea validării modelelor pentru diferitele etape ale proiectului. Mai mult, modelele au fost supuse unui număr de două runde de consultare publică, la intervale mari de timp una față de cealaltă, ocazie cu care operatorii și consultanții lor au analizat cu atenție modelele sub o multitudine de aspecte: date de intrare, ipoteze, parametrii, funcționalități etc. Dovadă în acest sens stau contribuțiile primite în cele două runde de consultare și ajustările operate cu aceste ocazii.

Urmarea acestor consultări nu a fost nevoie de modificări structurale, însă modelele au beneficiat de multiple îmbunătățiri și calibrări cu realitățile pieței din România. Modelele reflectă în mod adecvat costurile eficiente ale furnizării unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros în România.

De asemenea, practica de reglementare nu confirmă că auditarea modelelor se înscrie în practicile curente de reglementare. De altfel, trimiterile la modelul utilizat de Ofcom pentru analiza de *Business Market Connectivity Review* sunt nerelevante: modelul inițial în speța citată a fost dezvoltat de Ofcom, autoritatea solicitând ulterior auditarea de către un terț. În cazul de față modelele inițiale au fost dezvoltate de o societate specializată de consultanță, cu experiență în modelarea analitică de natură tehnico-economică. Mai mult, modelele în speța de față au fost publicate în două rânduri, ceea ce nu a fost cazul în speța Ofcom.

Prin urmare, ANCOM apreciază că auditarea modelelor nu poate fi justificată în mod obiectiv și reprezintă mai degrabă o tactică de întârziere din partea respondenților.

6. OBSERVAȚII PRIVIND MODELUL SERVICIILOR AUXILIARE DE INTERCONECTARE

6.1. Observații generale

65. Criterii clare privind stabilirea unor arhitecturi de interconectare eficiente

Un respondent constată că lipsa unor criterii clare în cadrul de reglementare privind stabilirea unor arhitecturi de interconectare eficiente stimulează proliferarea litigiilor, în ciuda demersurilor ANCOM de stabilire a unor principii generale.

ANCOM nu împărtășește constatările respondentului cu privire la proliferarea litigiilor pe interconectare din cauza unei presupuse lipse de criterii clare în cadrul de reglementare privind stabilirea unor arhitecturi de interconectare eficiente..

ANCOM este încrezătoare că abordarea adoptată pentru reglementarea tarifelor serviciilor auxiliare de interconectare, precum și transparența exercițiului și contribuțiile primite de la respondenți, au permis identificarea unor servicii definite în mod clar și obiectiv. În context, recunoașterea unui singur standard de eficiență în furnizarea serviciilor auxiliare de interconectare și normalizarea condițiilor în care aceste servicii pot fi oferite, va contribui, în opinia ANCOM, la inhibarea apetitului litigios al unor operatori.

66. Instalare echipament de transmisiuni

Un respondent recomandă clarificarea tipurilor de interconectare și a cazurilor în care operatorii pot să perceapă un tarif de instalare a echipamentului de transmisiuni.

Cu toate că aspectul clarificării tipurilor de interconectare nu face obiectul consultării publice privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, ANCOM precizează că o descriere a formelor de interconectare poate fi găsită în Capitolul V din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002 privind principiile și condițiile ofertei de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă, cu modificările și completările ulterioare.

În ceea ce privește tariful de instalare a echipamentului de transmisiuni, după cum este menționat în Anexa la proiectele deciziilor privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor, acesta este aplicabil doar în situația interconectării în spațiul Beneficiarului, în cazul configurării bidirecționale a legăturilor de interconectare.

67. Reevaluarea scrisorilor de garanție bancară

Un respondent recomandă reevaluarea scrisorilor de garanție bancară, ținând cont de actualizarea tarifelor de terminare.

ANCOM menționează că în deciziile individuale de impunere a obligațiilor în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv la puncte mobile, în propriile rețele publice de telefonie, este prevăzută raportarea cuantumulului scrisorii de

garanție bancară la valoarea estimată a serviciilor de interconectare oferite în perioada de expunere la riscul de neplată, care se determină și în funcție de nivelul tarifului de terminare în rețeaua operatorului respectiv. Prin urmare, nu este necesară introducerea unor prevederi suplimentare.

6.2. Legăturile de interconectare

68. Posibilitatea realizării propriilor legături de interconectare

Un respondent solicită recunoașterea de către ANCOM a posibilității ca beneficiarii să realizeze propriile legături de interconectare, instituind în sarcina operatorilor obligația de a permite accesul în propriile spații, la capacitățile necesare realizării interconectării.

Problema ridicată de respondent nu poate face obiectul consultării publice privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor.

69. Legături de interconectare unidireționale

Un respondent solicită recunoașterea dreptului fiecărui operator de a instala legături de interconectare unidireționale, considerând că aceasta ar conduce la o utilizare mai eficientă a legăturilor de interconectare și ar diminua neînțelegerile între operatori în ceea ce privește serviciile asociate interconectării.

Pornind de la faptul că legăturile de interconectare unidireționale nu sunt interzise prin cadrul de reglementare, ANCOM nu consideră oportună impunerea cu titlu obligatoriu a folosirii legăturilor de interconectare unidireționale, ci este de părere că instalarea unui anumit tip de legătură de interconectare se poate face prin negociere între partenerii de interconectare.

În plus, conform opiniei exprimate de Autoritate în cadrul unor litigii având ca obiect stabilirea modalității de aplicare a tarifelor pentru serviciile asociate interconectării, precum și în Sinteza observațiilor la proiectele de măsuri ale ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, printre principiile generale care stau la baza realizării, respectiv ajustării arhitecturii de interconectare în vederea maximizării la nivel de ansamblu a eficienței relației de interconectare, se numără acceptarea, ca principiu general, a caracterului bidirecțional al legăturilor de interconectare, ca modalitate eficientă, din punct de vedere tehnic și economic, de utilizare a acestora. Astfel, în cazul unei arhitecturi de interconectare bazate pe un număr limitat de puncte de acces utilizate și de legături de interconectare instalate, poate fi mai eficientă instalarea unor legături bidireționale. Pe măsură ce arhitectura de interconectare devine mai complexă prin creșterea numărului de puncte de acces implicate, precum și de legături de interconectare între acestea, operatorii pot agree configurarea unidirecțională a legăturilor de interconectare în vederea eficientizării gradului de utilizare a acestora și implicit a costurilor determinate de instalarea și furnizarea respectivelor legături de interconectare.

70. Recuperarea costurilor legăturilor de interconectare, ponderat cu traficul

Un respondent recomandă desființarea costurilor ponderate în funcție de traficul schimbat între părți, considerând că acestea pot conduce la subvenționări încrucișate în condițiile ofertelor de retail cu minute nelimitate.

ANCOM nu împărtășește opinia respondentului, considerând că, potrivit principiului cauzalității costurilor, fiecare operator trebuie să suporte costurile furnizării serviciilor în funcție de nivelul traficului transmis în rețeaua celui alt operator, raportat la volumul total al traficului transportat între cele două rețele.

71. Calcularea costurilor legăturilor de interconectare conține o funcție random

Un respondent constată că există o funcție random în calculul costurilor legăturilor de interconectare.

ANCOM a arătat în Expunerea de Motive⁴³ că, pentru cea de-a doua consultare publică, nu a mai realizat o versiune publică a modelului operatorului fix. Pe de altă parte, versiunea publică a modelului operatorului fix din noiembrie 2012 conține funcții random pentru a permite rularea modelului, în contextul anonimizării unor informații cu caracter de secret comercial. În orice caz, versiunea completă a modelului operatorului fix nu conține nicio funcție random.

72. Observații privind tarifele legăturilor de interconectare

În cele ce urmează prezentăm principalele observații primite, poziția ANCOM și revizuirile operate asupra tarifelor legăturilor de interconectare.

72.1. Tarifarea pe km a legăturilor de interconectare (serviciile 17 și 21)

Un respondent susține că impunerea tarifării pe km a acestor servicii de către furnizorii alternativi implică, pe lângă schimbarea radicală a modului de decontare a acestor cheltuieli, riscuri ridicate de reapariție a abuzurilor și conflictelor între operatori, costuri mai mari pentru respondent datorate unor soluții ineficiente (datorate lungimilor relativ mari ale legăturilor stabilite pe infrastructurile terților). Respondentul propune pentru serviciul 17 un tarif fix independent de distanță, aplicabil tuturor operatorilor din România pentru toate legăturile cu lungimea de până la 50 km, care să aibă la bază tariful calculat pentru o lungime medie de 3 km.

Un alt respondent remarcă faptul că, în contextul în care în prezent Romtelecom este singurul operator care tarifează legăturile de interconectare pe kilometru, legăturile de interconectare lungi vor determina costuri suplimentare care vor trebui recuperate de pe piața cu amănuntul.

În fine, doi alți respondenți solicită eliminarea facturării pe kilometru a tarifelor acestor servicii.

ANCOM apreciază drept binevenite contribuțiile respondenților privind tarifarea legăturilor de interconectare. Având în vedere multitudinea comentariilor primite, care vizează oportunitatea recuperării costurilor cu legăturile de interconectare prin intermediul unui tarif fix, per legătură, precum și faptul că singurul operator care practică tarife lunare pe kilometru pentru furnizarea legăturilor de interconectare este Romtelecom S.A., ANCOM a reanalizat oportunitatea tarifării fluxurilor de interconectare și în funcție de lungimea lor.

În ciuda faptului că în prezent societatea practică tarife în funcție de distanță, $\times$ consideră, alături de alți trei operatori, că introducerea tarifului legăturilor de interconectare dependent de lungimea acestora, spre a fi practicat de toți operatorii din piață, poate da naștere la nenumărate abuzuri și conflicte între operatori. $\times$ consideră că tarifarea legăturilor de interconectare per kilometru nu

---

⁴³ Pct. 153, pag. 50

încurajează realizarea unei arhitecturi de interconectare eficiente, ba mai mult, poate stimula operatorii să exploateze distanța dintre punctul de acces și punctul de interconectare pentru a beneficia de câștiguri financiare nejustificate.

În plus, având în vedere că, în urma negocierilor, operatorii au ales să practice tarife fixe pentru legăturile de interconectare, ca modalitate transparentă și eficientă de recuperare a costurilor acestor legături, ANCOM susține opinia respondenților referitoare la oportunitatea tarifării fluxurilor de interconectare utilizând un tarif fix, per legătură de 2 Mbps, respectiv STM1. Aceste tarife vor fi suportate de fiecare operator în funcție de nivelul traficului transmis în rețeaua celui alt operator, raportat la volumul total al traficului transportat între cele două rețele.

În cele din urmă, pentru stimularea realizării unei arhitecturi de interconectare eficiente, în interesul mutual al partenerilor de interconectare, distanța care va fi avută în vedere pentru stabilirea tarifului fix lunar al fluxurilor de interconectare este de 3 km, conform propunerii unui respondent.

Referitor la recuperarea costurilor suplimentare cu serviciile auxiliare de interconectare prin majorarea tarifelor la nivel cu amănuntul, ANCOM reiterează că, pe baza informațiilor de care dispune, eventualitatea așa numitului efect de rebalansare este nu numai foarte limitată, ci și improbabilă, dată fiind dinamica concurențială la nivel cu amănuntul în România.

72.2. Nivelurile tarifelor legăturilor de interconectare (serviciile 17 și 21)

Trei respondenți susțin că tarifele propuse pentru serviciul 17 (și în subsidiar, 21) sunt prea mari și depășesc tariful pe care Romtelecom S.A. îl practică în prezent pentru aceste legături.

ANCOM apreciază drept binevenite contribuțiile respondenților. ANCOM reamintește că legăturile de interconectare reprezintă furnizare reciprocă de servicii, circumstanță în care ANCOM a propus utilizarea LRIC pur pentru calcularea costurilor serviciilor, propunerea ANCOM fiind acceptată tacit de respondenți.

În acest context, ANCOM a analizat cu mai multă atenție structura de costuri a serviciilor și a concluzionat că lucrările civile de canalizație reprezintă costuri fixe, independente de numărul legăturilor de interconectare care le utilizează. Prin urmare, ANCOM a revizuit nivelurile costurilor eficiente ale legăturilor de interconectare, prin eliminarea costurilor lucrărilor civile de canalizație din tarifele reglementate.

Efectul ajustării echivalează cu reducerea tarifelor legăturilor de interconectare de la 88 euro/km/lună la 31 euro/km/lună. Având în vedere considerațiile de la punctul 72.1 de mai sus privind lungimea medie a legăturii de interconectare de 3 km, rezultă un tarif de 93 euro/lună pentru o legătură E1.

72.3. Structura tarifelor legăturilor de interconectare

Un respondent solicită eliminarea tarifelor 17 și 21 și creșterea tarifelor pentru serviciile 14 și 18 pentru a reflecta valorile prevalente în piață.

ANCOM nu poate fi de acord cu propunerea respondentului din motive ce țin de necesitatea asigurării echivalenței de tratament între furnizori, în condițiile unui standard unic de eficiență pentru furnizarea serviciilor auxiliare de interconectare.

Cu toate acestea, recunoscând beneficiile unei structuri tarifare simplificate, care în același timp asigură echivalența de tratament și permite recuperarea costurilor, ANCOM a revizuit structura tarifelor legăturilor de interconectare, prin unificarea serviciului 14 cu serviciul 17, respectiv a serviciului 18 cu serviciul 21.

Efectul acestei revizuri conduce la realizarea unui tarif de 137 euro/lună pentru legătura de interconectare de capacitate E1.

72.4. STM1 mai ineficient față de E1

Un respondent constată că urmarea tarifelor propuse, legătura de capacitate STM1 devine mai ineficientă, comparativ cu cea de capacitate E1.

ANCOM apreciază drept binevenită contribuția respondentului. Ineficiența STM1 comparativ cu E1 a fost datorată utilizării unor gradiente tarifare diferite pentru cele două capacități, corespunzătoare serviciilor de linii închiriate de până la și inclusiv 2 Mbps, pentru fluxurile E1, respectiv de peste 2 Mbps, pentru fluxurile STM1.

Ca urmare a comentariului, ANCOM a revizuit abordarea, utilizând un singur gradient tarifar pentru fluxurile STM1 și E1. Efectul acestei modificări constă în creșterea tarifelor pentru fluxurile E1 și reducerea tarifelor pentru STM1. Componentele dependente de distanță ale fluxurilor de interconectare devin 40 euro/E1/km/lună, respectiv 1865 euro/STM1/km/lună.

Ca urmare a revizuirilor descrise la punctele 72.1 - 72.4 de mai sus, tarifele legăturilor de interconectare devin:

- 164 euro/lună, pentru un flux de interconectare cu capacitate E1;
- 6048 euro/lună, pentru un flux de interconectare cu capacitate STM1;

ANCOM reamintește că tarifele sunt valabile în cazul în care interconectarea este realizată în spațiul Beneficiarului sau la un punct, pentru legături de interconectare de maxim 50 kilometri.

6.3. Modelul serviciilor furnizate la un punct de interconectare

73. Clarificare privind sinteza observațiilor la modelul POI

Un respondent solicită clarificarea unor situații contradictorii privind serviciile auxiliare de interconectare: pe de o parte, sunt recunoscuți în costuri așa-zisii „timpuri morți”, pe de altă parte, unui respondent în consultarea pe modelul POI i se răspunde că dacă organizația sa nu poate atinge niveluri de eficiență similare celorlalți operatori, nu îi poate fi recunoscută ineficiența prin tarife reglementate.

Este puțin credibilă acreditarea ideii că în relațiile de muncă productivitatea medie poate atinge 100%. Pe de altă parte, răspunsurile trebuie analizate din perspectiva comentariilor: primul răspuns vizează un comentariu specific, punctual, al doilea răspuns remarcat vizează un comentariu general, care nu conține vreun element de detaliu care să poate fi evaluat în altă manieră.

74. Costurile cu forța de muncă

Un respondent solicită utilizarea unui cost mediu cu forța de muncă mai mare cu peste 50% față de informațiile specifice furnizate în ianuarie 2013, solicitarea fiind motivată pe datele de intrare proprii furnizate pentru modelul operatorului mobil.

ANCOM recunoaște că, în principiu, personalul din compartimentele de interconectare poate fi utilizat în comun atât pentru furnizarea serviciilor auxiliare de interconectare, cât și a serviciilor de interconectare propriu-zise (terminare, originare, peering, tranzit etc.). Cu toate acestea, acest lucru nu înseamnă că, în medie, aceleași categorii de personal și aceleași activități sunt necesare sau că sunt în mod identic utilizate pentru furnizarea ambelor categorii de servicii. Prin urmare, nu este necesară o identitate de date de intrare sub aspectul costurilor medii unitare cu forța de muncă, între cele două modele, ale căror date de intrare reflectă valori medii.

75. Valorile medii ale costurilor cu forța de muncă sunt confidentiale

Un respondent nu înțelege de ce valoarea medie a costului cu forța de muncă este confidentială.

ANCOM a publicat valorile medii utilizate, a se vedea punctul 168 din Expunerea de Motive.

76. Duratele unor activități

Un respondent propune recunoașterea unor noi durate, pentru anumite activități subsecvente realizării unor servicii. Propunerile concrete ale respondentului sunt detaliate în răspunsurile Tera Consultants la comentariile din consultare.

Într-un context în care modelul serviciilor auxiliare de interconectare mediază informațiile furnizate de un număr de operatori, ANCOM apreciază drept binevenite informațiile furnizate de respondent. Prin urmare, informațiile respondentului au fost incluse în formulele de calcul a duratelor medii ale activităților cu trei excepții, datorate diferențelor mari față de valorile furnizate de alți operatori.

Includerea observațiilor respondentului a condus la modificarea duratelor recunoscute pentru prestarea anumitor servicii auxiliare de interconectare, așa după cum reiese din tabelul nr. 2 de mai jos, respectiv la reducerea tarifelor acestor servicii, corespunzător noilor durate recunoscute.

Tabelul nr. 2 – Duratele necesare realizării unor servicii auxiliare de interconectare

Denumire serviciu	Durate necesare realizării serviciilor (ore)	
	În consultare	Post-consultare
Configurare partener în punct de acces (PoA)	35	32,2
Reconfigurare partener în punct de acces (PoA)	35	32,2
Desființare partener din în punct de acces (PoA)	11,7	10,3
Instalare port în comutator	17,5	16,1
Reconfigurare port în comutator	16,5	15,1
Reconfigurare (reorientare) a legăturilor de interconectare fără modificarea segmentului legăturii de interconectare dintre Operator și PoI – primul circuit	24	23,1
Reconfigurare (reorientare) a legăturilor de interconectare fără modificarea segmentului legăturii de interconectare dintre Operator și PoI – circuitele rămase	4,9	4,2
Conectarea legăturii de interconectare	5,7	5,6
Reconfigurarea legăturii de interconectare	5,3	5,3
Desființarea legăturii de interconectare	4,1	4
Comandă de capacitate neprognostată	23,8	21,7
Comandă de reducere a capacității prognozate	13,2	12
Conectare legătură între echipamentele a doi operatori colocați în spațiul Romtelecom	12,8	11,9

Sursa: ANCOM, model POI

77. Activități subsecvente realizării unor servicii auxiliare de interconectare

Un respondent afirmă că anumite activități nu pot fi realizate pentru anumite servicii. Respondentul exemplifică cu realizarea testelor pentru serviciul „configurare partener PoA/PoI”, activitate ce implică existența unor porturi și legături instalate mai jos în listă, în alte servicii specifice.

ANCOM apreciază drept binevenită contribuția respondentului, iar versiunea finală va clarifica în mod explicit legăturile dintre servicii. În speța exemplificată, ANCOM va menționa explicit că serviciul menționat include instalarea și testarea primului port și a primei legături de interconectare.

78. Instalare port în centrală

Referitor la serviciul de instalare port în centrală, un respondent susține că în cazul în care capacitatea instalată este mai mare de 1xE1, anumite activități ar trebui raportate numai la primul E1. Mai mult, în cazul realizării unui upgrade, activitățile de comunicații interne și externe privind porturile, legăturile și testele de facturare sunt comune și nu trebuie cuantificate pentru fiecare serviciu individual.

Activitățile de configurare sunt necesare pentru fiecare flux E1 suplimentar. Referitor la upgrade, fiecare cerere de upgrade necesită realizarea activităților.

79. Materiale

Un respondent solicită clarificarea unei inconsecvențe între prețurile a două materiale utilizate pentru furnizarea serviciilor auxiliare de interconectare, D17 și respectiv D45 din foaia de lucru „material costs”.

Datele de intrare în celula D17 reflectă cablul intern de legătura dintre xDF și cardul echipamentului de transmisiuni, excluzând instalarea care este deja recuperată.

Datele de intrare în celula D45 reflectă costul echipamentului per fibră utilizată, ținând cont că nu toate cablurile sunt întotdeauna utilizate.

80. Numărul orelor de lucru și costurile orare

Numărul lunar de ore de lucru a fost ajustat de la 170 la 154, conform propunerii unui respondent, ținând cont de numărul mediu de zile nelucrătoare din an, durata minimă de 20 de zile a concediului de odihnă, precum și o medie de 10 zile de sărbători legale.

De asemenea, valorile costurilor orare cu forța de muncă atribuite activităților de testare a rețelelor și analizare a rezultatelor testelor au fost corectate.

Aceste modificări au condus la majorarea corespunzătoare a costurilor serviciilor auxiliare de interconectare.

7. OBSERVAȚII PRIVIND STABILIREA TARIFELOR

7.1. Standarde de eficiență în terminare

81. Terminarea la puncte mobile stabilită la nivelul celui mai ineficient operator

Un respondent constată că terminarea la puncte mobile este stabilită la nivelul celui mai ineficient operator modelat, iar nu la cel mai eficient nivel.

ANCOM apreciază că respondentul face trimitere la figura nr. 29 (punctul 129) din Expunerea de Motive în consultare, respectiv versiunea august 2013.

De asemenea, ANCOM constată că implementarea ajustărilor în modelul operatorului mobil descrise la punctul 4 de mai sus, ca urmare a comentariilor respondenților privind îmbunătățirea regulilor de dimensionare ale unor elemente ale rețelei de comutație și transmisiuni, au condus, între altele, la rearanjarea rezultatelor modelului rulat în scenariul operatorului generic, respectiv în scenariile parametrizate cu informațiile operatorilor specifici.

În cele din urmă, ANCOM apreciază că operatorul generic, utilizat pentru stabilirea tarifelor de terminare a apelurilor la puncte mobile, nu este un operator ineficient. Este un operator teoretic, care își dimensionează rețeaua pe termen lung, pentru satisfacerea nivelurilor curente și prognozate ale unei cereri de servicii de 25% din piață, cu o structură și o distribuție geografică a cererii ce reflectă valori medii la nivelul principalilor furnizori de rețele. Operatorul teoretic suferă de constrângeri realiste legate de portofoliul de frecvențe radioelectrice la dispoziția sa și operează o rețea 2G matură și o rețea 3G în dezvoltare, pentru a căror construcție utilizează reguli de dimensionare și grade de încărcare medii la nivelul operatorilor existenți. De altfel, principalele elemente de caracterizare ale operatorului generic de rețele mobile au fost dezbătute și publicate în abordarea conceptuală privind operatorii, rețelele și modelele⁴⁴.

7.2. Nivelul tarifelor

82. Nivelul tarifelor de terminare

Un respondent solicită implementarea tarifelor la nivelurile propuse în consultare, în timp ce un alt respondent afirmă că tarifele de terminare la puncte fixe nu trebuie modificate întrucât reduc stimulentele pentru investiții, fără a genera beneficii pentru utilizatorii finali, care se bucură deja de unele dintre cele mai competitive tarife cu amănuntul din Uniunea Europeană.

☞ observă constatarea ANCOM⁴⁵ privind raportul dintre tarifele de terminare în vigoare și rezultatele modelelor ANCOM și solicită remedierea supra-compensărilor în beneficiul utilizatorilor, a căror bunăstare a avut de suferit.

ANCOM apreciază solicitarea respondentului privind implementarea tarifelor la nivelul LRIC pur propus în consultarea publică dar remarcă faptul că o serie de observații în consultare publică au condus la

⁴⁴ http://www.ancom.org.ro/uploads/links_files/Conceptual_framework_-_FINAL_-_v20072012.pdf

⁴⁵ Punctul 185 (e) din Expunerea de Motive

realizarea unor ajustări asupra modelelor de calculație a costurilor, astfel încât acestea produc noi rezultate. Prin urmare, ANCOM nu poate utiliza nivelurile din consultare pentru stabilirea tarifelor serviciilor.

În legătură cu observația potrivit căreia tarifele de terminare la puncte fixe nu trebuie modificate, considerăm că menținerea acestora la nivelurile actuale nu este justificată în mod obiectiv. ANCOM a arătat deja în Expunerea de Motive și în prezentul document că reducerea tarifelor de terminare vine în contextul unor obligații existente, conform cărora terminarea la puncte fixe și mobile este furnizată la costurile LRIC pur, că măsurile nu reduc stimulentele de investiții și că generează beneficii pentru utilizatorii finali. De asemenea, ANCOM a arătat că accesibilitatea tarifelor serviciilor de comunicații electronice este nesatisfăcătoare. Ori, respondentul nu aduce vreun argument în susținerea propriilor afirmații.

De asemenea, ANCOM nu înțelege de ce ar fi realizată o discriminare între terminarea la puncte fixe și terminarea la puncte mobile, în sensul în care ar trebui reduse numai tarifele de terminare la puncte fixe. ANCOM a arătat în Expunerea de Motive că urmărește realizarea unei echivalențe de tratament între serviciile de terminare la puncte fixe și cele de terminare la puncte mobile.

Prin urmare, ANCOM va utiliza rezultatele modelelor, cu ajustările realizate în prezenta consultare, pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, prin fundamentare în funcție de costuri.

În ceea ce privește observația $\times$, precizăm că deciziile ANCOM produc efecte pentru viitor iar nu pentru trecut. În plus, piețele serviciilor de comunicații electronice cu amănuntul sunt nereglementate, astfel încât ANCOM nu poate influența direct tarifele serviciilor la utilizator. Având în vedere caracterul competitiv al piețelor de comunicații electronice cu amănuntul, ANCOM poate contribui la atingerea obiectivului său statutar de maximizare a intereselor utilizatorilor într-o manieră indirectă, de exemplu prin reglementarea proporțională și justificată a piețelor de gros unde nu există concurență efectivă.

83. Două niveluri pentru terminare la puncte fixe

Un respondent propune menținerea a două niveluri de tarifare, în ceea ce privește terminarea la puncte fixe. Respondentul argumentează prin faptul că un singur nivel va conduce la aglomerarea comutatoarelor Romtelecom din București (în special a porturilor), precum și pe seama investițiilor realizate în interconectări regionale care nu vor putea fi recuperate.

Respondentul propune ca diferența de 0,06 eurocenți între nivelurile de terminare la puncte fixe să fie menținută.

Diferența de 0,06 eurocenți între două niveluri de terminare la puncte fixe reflecta circumstanțele și arhitectura rețelei Romtelecom în 2005.

Pentru orizontul de timp al prezentelor măsuri, rețelele IP pe bază de tehnologie MPLS reprezintă standardul de eficiență pentru furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe. Caracteristic unei astfel de rețele este arhitectura centralizată a serverelor de apeluri, precum și rutarea acestora prin platforma IMS. Ori, modelul de calculație a costurilor arată că diferențele datorate rutării suplimentare a apelurilor sunt neobservabile în costurile unitare ale serviciilor. În aceste condiții, ANCOM apreciază că nu este oportună recunoașterea unor niveluri diferite ale tarifelor de terminare la puncte fixe.

84. Tranzit național

Un respondent apreciază că 0,18 eurocenți/minut nu permite recuperarea tuturor costurilor implicate de furnizarea serviciilor de tranzit, întrucât costurile rezultate din model pentru 2015 sunt mai mari decât tariful propus, în condițiile în care tarifele din prezent sunt sensibil mai mici față de costurile calculate de ANCOM pentru 2013. Respondentul solicită aplicarea rezultatelor modelului pentru 2015 începând cu 2014.

Rezultatele modelului de calculație a costurilor operatorului fix pentru serviciile de tranzit, revizuite urmarea contribuțiilor primite în consultarea națională, sunt prezentate în tabelul nr. 3 de mai jos:

Tabelul nr. 3 – costurile eficiente ale serviciilor de tranzit, pe tehnologii și baze de cost, valori post-consultare

Tehnologie	Baza de cost	2013	2014	2015
PSTN	LRAIC+	0,04 eurocenți	0,05 eurocenți	0,06 eurocenți
Mix PSTN & IP	LRAIC++ (inclusiv legătură de interconectare și rebalansare costuri)	0,15 eurocenți	0,16 eurocenți	0,19 eurocenți

Sursa: ANCOM, modelul operatorului fix

În consultare publică, ANCOM a propus stabilirea tarifului de tranzit la costurile medii incrementale modelate pentru perioada 2013-2015. Ori, respondentul argumentează în fapt aplicarea tarifelor din anul 2015, pe motiv că sunt mai mari.

Așa după cum se poate observa din tabel, majorarea semnificativă a costurilor serviciilor de tranzit este determinată de trei factori:

- i. introducerea tehnologiei IP și utilizarea platformei IMS pentru furnizarea serviciilor de tranzit, alături de utilizarea platformei PSTN;
- ii. rebalansarea unei părți din costurile indivize ale rețelei, urmarea aplicării metodei LRIC pur pentru serviciile de terminare; nivelul costurilor astfel rebalansate diferă anual și prezintă o contribuție de 2,5 – 4% din costurile serviciilor de tranzit;
- iii. recuperarea costurilor legăturii de interconectare din aval din tariful de tranzit - legătura de interconectare din aval introdusă în tariful de tranzit are o contribuție de 0,05 eurocenți/minut, respectiv o treime din rezultatul modelului pentru anul 2013.

În aceste circumstanțe, ANCOM apreciază că respondentul încearcă exploatarea tranziției de la un model de calculație a costurilor la altul, a tendinței de evoluție a costurilor, precum și a faptului că modelul produce rezultate anuale pentru un număr limitat de ani, identificați ca atare.

Totodată, ANCOM observă că:

- i. Respondentul nu argumentează că ar fi furnizat servicii de tranzit utilizând tehnologia IP, în anul 2013 sau anterior, iar ANCOM nu are informații cum că ar fi furnizat astfel de servicii;
- ii. Romtelecom S.A. nu a facturat terminare la niveluri LRIC pur, prin urmare nu este necesară rebalansarea unei părți din costurile indivize de rețea înregistrate în 2013, pe celelalte servicii furnizate de rețeaua de transport.

Prin urmare, ANCOM respinge afirmația respondentului, conform căreia 0,18 eurocenți pe minut nu permite recuperarea costurilor asociate furnizării eficiente a serviciilor.

Având în vedere rezultatele revizuite ale modelului de calculație a costurilor, ANCOM propune utilizarea mediei rezultatelor modelului de calculația costurilor pentru anii 2014 și 2015, respectiv 0,18 eurocenți/minut, pentru stabilirea nivelurilor tarifului de tranzit.

85. Backhaul pe suport Ethernet

✕ apreciază că tarifele de backhaul pe suport Ethernet sunt prea mari, iar documentul supus consultării conține o serie de anonimizări.

ANCOM este de acord că din modelul de calculație a costurilor serviciilor de backhaul pe suport Ethernet publicat de ANCOM au fost anonimizate informațiile cu caracter confidențial. Totodată, respondentul nu furnizează vreun argument în sprijinul afirmației sale privind nivelurile tarifelor.

7.3. Ajustare graduală

86. Ajustarea graduală și eficiența

Doi respondenți afirmă că o pantă de ajustare graduală este benefică, întrucât furnizează stimulente pentru reducerea costurilor la niveluri superioare față de cele reglementate și depășirea performanțelor impuse de panta de ajustare, astfel încât să poată reține performanțele suplimentare până la finalul pantei de ajustare graduală.

ANCOM apreciază drept binevenită recunoașterea, de către respondenți, a faptului că reglementarea stimulează creșterea eficienței și reducerea costurilor, precum și a faptului că în realitate, operatorii pot realiza niveluri de eficiență superioare celor reflectate prin tarifele reglementate. ANCOM apreciază însă că realizarea unor niveluri superioare de eficiență, respectiv reținerea veniturilor astfel înregistrate, este posibilă și în condițiile în care tarifele rămân nemodificate.

În context, ANCOM constată că, de la exercițiile precedente de modelare a costurilor serviciilor de terminare și până în prezent, operatorii au realizat creșteri de eficiență superioare față de cele reflectate în nivelurile reglementate ale tarifelor. Suplimentar, reducerea tarifelor de terminare realizată cu ocazia măsurilor adoptate în 2012 a permis reflectarea parțială în tarife reglementate a creșterilor de eficiență realizate de la precedentele exerciții de modelare.

Prin urmare, ANCOM constată că operatorii au putut reține performanțele suplimentare din furnizarea serviciilor de terminare, față de nivelurile acestor servicii reglementate în trecut. Conform estimărilor ANCOM, performanțele suplimentare astfel reținute au fost substanțiale.

87. Ajustarea, graduală sau imediată, nu sunt justificate

Doi respondenți apreciază că ANCOM nu a justificat beneficiile asupra utilizatorilor, concurenței, investițiilor și inovării, rezultând din aplicarea tarifelor fie prin ajustare graduală, fie imediat.

Beneficiile asupra utilizatorilor, concurenței, investițiilor și inovării, rezultând din aplicarea tarifelor, au fost justificate, inclusiv în contextul în care tarifele sunt aplicabile imediat. În context, ANCOM reamintește respondenților că obligația privind furnizarea serviciilor de terminare pe bază de costuri LRIC pur a fost impusă și comunicată acestora în luna ianuarie 2012.

88. Pantă de ajustare

Un respondent afirmă că tarifele de terminare la puncte fixe și mobile trebuie implementate imediat, fără vreo pantă de ajustare. Un alt respondent solicită o pantă de ajustare pentru terminarea la puncte mobile de 3 ani până la nivelul rezultatelor LRAIC+, datorită poziției României față de țintele din Agenda Digitală precum și datorită magnitudinii reducerii, remarcând că o reducere similară celei propuse de ANCOM (74%) a avut loc în Franța (73%), însă a fost distribuită gradual pe parcursul a 1,7 ani. La rândul său, ✂ solicită o pantă de ajustare de minim 1 an și propune 3 etape de ajustare, motivată atât prin magnitudinea reducerilor, cât și prin faptul că, într-o piață competitivă, operatorii nu au capacitatea de a realiza ajustări de prețuri în anticiparea unor decizii de reglementare.

Alți doi respondenți solicită o pantă de ajustare pentru tarifele de terminare la puncte fixe. ✂ prezintă o motivație identică cu cea a ✂, remarcând totodată că reducerea propusă de ANCOM este cu 28 puncte procentuale mai mare față de cea mai mare reducere din cele 4 referințe internaționale citate. ✂ opinează că reducerea propusă este prea bruscă și propune o pantă de ajustare pentru a permite operatorilor să absoarbă reducerea veniturilor, fără a furniza vreun detaliu privind durata pantei.

În fine ✂ propune amânarea cu 1 an a reducerii tarifelor de terminare la puncte mobile și aplicarea unei pante de ajustare de 2-3 ani.

În primul rând, ANCOM constată că opiniile respondenților sunt divergente, probabil în reflectarea soldurilor propriilor relații de interconectare. De asemenea, o serie de respondenți propun un tratament diferit privind panta de ajustare a tarifelor, numai la puncte fixe sau numai la puncte mobile. ANCOM apreciază că o diferență sub acest aspect nu poate fi justificabilă în mod obiectiv, astfel încât măsurile privind ambele servicii trebuie să beneficieze de același tratament.

În al doilea rând, ANCOM a arătat în Expunerea de Motive de ce apreciază că o ajustare graduală a tarifelor nu este necesară. Sub acest aspect, o parte din considerațiile prezentate de ANCOM au fost ignorate de respondenți.

Mai mult, unii respondenți nu își sprijină solicitările pe argumente sau informații justificative, în timp ce contribuțiile altor respondenți sunt formulate generic, fără detalii.

ANCOM recunoaște magnitudinea reducerilor tarifare propuse, însă reamintește respondenților că obligația privind furnizarea serviciilor de terminare pe bază de costuri LRIC pur a fost impusă și comunicată în luna ianuarie 2012. De asemenea, ANCOM reamintește respondenților că o parte din pozițiile formulate în prezent contrazic afirmațiile din trecut, cu ocazia impunerii obligațiilor sau cu ocazia consultărilor privind metodologia și principiile de calculație a costurilor terminării.

ANCOM respinge afirmația respondentului privind incapacitatea de a ajusta prețurile, în anticiparea unor decizii de reglementare. Un operator diligent, în special în cazul operatorilor cu prezență pan-europeană puternică și care interacționează în mod constant și repetat cu un număr semnificativ de autorități de reglementare din Europa, ar fi trebuit să cunoască rezultatele utilizării metodei LRIC pur în alte state. În context, comentariile formulate de unii operatori care se califică în această categorie arată că sunt la curent cu elemente de detaliu ale reglementărilor în vigoare în alte state membre UE, prin urmare nu se poate presupune că nu cunosc rezultatele acestor reglementări. De altfel, fără a prejudicia rezultatele modelelor care urmau a fi dezvoltate de Autoritate, ANCOM a publicat la data impunerii obligațiilor, în ianuarie 2012, o sinteză a rezultatelor modelelor de calculație a costurilor similare, existente la acea vreme. Prin urmare, chiar și un operator cu mai puține resurse și experiență în interacțiunile cu reglementatorii ar fi putut anticipa un interval de valori.

Operatorii cu prezență pan-europeană nu numai că sunt la curent cu detaliile reglementărilor, însă le și anticipează. Pentru reliefaarea situației reale, ANCOM amintește de exemplu că situațiile financiare consolidate ale unui operator estimează încă din anul 2010, repetând în fiecare an după, că „Recomandarea propune o reducere a tarifelor de terminare la puncte mobile la aproximativ 1 eurocent/minut, începând cu 2013”⁴⁶ și „tarife și mai mici pentru terminarea la puncte fixe”⁴⁷.

De asemenea, grupul Deutsche Telekom AG precizează că „în anticiparea noilor reduceri în baza de costuri rezultate din implementarea recomandării EU privind tarifele de terminare, majoritatea subsidiarelor noastre au redus deja tarifele de terminare la puncte mobile încă din 2012”⁴⁸.

În cele din urmă, ANCOM constată că furnizorii de rețele înregistrează niveluri de eficiență semnificativ peste nivelurile reglementate în prezent ale tarifelor serviciilor de terminare. Nivelurile tarifelor cu amănuntul confirmă acest lucru. Ori, menținerea acestei situații în ultimii ani a permis înregistrarea și reținerea veniturilor din performanțele suplimentare. Simpla existență a unor circumstanțe în trecut nu constituie motiv pentru menținerea lor în viitor.

89. Riscurile inerente modelării „bottom-up” LRIC pur recomandă pantă de ajustare

Doi respondenți afirmă că utilizarea metodei „bottom-up” prezintă riscuri semnificative de subestimare a costurilor incrementale datorate caracterului teoretic al modelelor, erorilor de modelare, ipotezelor incorecte, supra-optimizării și supra-estimării eficienței operatorilor teoretici modelați. Conform respondenților, LRIC pur accentuează caracterul asimetric al acestor riscuri, astfel încât dacă rezultatele sunt prea mici, operatorul înregistrează pierderi cu fiecare unitate de producție vândută. În opinia respondenților, aceste circumstanțe ar trebui să recomande ANCOM precauție în implementarea reducerilor tarifelor, de exemplu prin implementarea unei pante de ajustare de 3 ani.

ANCOM apreciază că orice proces de modelare tehnico-economică prezintă riscuri inerente, în special în măsura în care datele de intrare sau ipotezele utilizate sunt incorecte sau incomplete. Cu toate acestea, nu se pot reține ideile că dimensiunea riscurilor sau caracterul lor depind de abordarea („bottom-up” sau „top-down”) sau de baza de cost utilizate, și nici că în practică un tip de model tinde să subestimeze costurile în raport cu alt tip de model. Având în vedere asimetria de informații a autorității față de operatorii reglementați, riscurile sunt simetrice. De altfel, precedentele exerciții de modelare „bottom-up” realizate de Autoritate, departe de a subestima costurile reale ale operatorilor, au permis acestora să realizeze și să rețină performanțe suplimentare în furnizarea serviciilor.

Conform cadrului european de reglementare, baza de cost sau tipul de model utilizat pentru calcularea costurilor nu reprezintă motive și nu pot justifica în mod obiectiv adoptarea unei pante de ajustare graduală a tarifelor.

În al doilea rând, în condițiile în care ANCOM a făcut cunoscută și a agreat cu operatorii încă din 2011 abordarea de modelare „bottom-up” LRIC pur pentru serviciile de terminare, operatorii au avut la dispoziție suficient timp pentru a dezvolta modele de calculație a costurilor complementare, care să verifice și să evidențieze eventuale aspecte sub-optime în legătură cu modelele dezvoltate de ANCOM. Modelele ANCOM au fost revizuite în multiple runde de către operatori, ocazii cu care modelele au beneficiat de multiple îmbunătățiri.

⁴⁶ Rapoartele anuale ale pentru anii 2010, 2011 și 2012, pag. 326, 285 și respectiv 223,

⁴⁷ idem

⁴⁸ Situațiile financiare consolidate ale Deutsche Telekom AG pentru Q4 2012, pag. 89

Prin urmare, ținând cont de ipotezele convenite cu operatorii, de informațiile disponibile și de observațiile respondenților în consultări, modelele ANCOM reflectă cu acuratețe costurile eficiente ale furnizării serviciilor, iar costurile obținute pentru operatorii generici nu prezintă riscul subestimării costurilor reale ale operatorilor.

8. OBSERVAȚII PRIVIND ALTE OBLIGAȚII IMPUSE ÎN SARCINA ROMTELECOM S.A.

90. Obligația privind evidența contabilă separată

✗ solicită retragerea obligației de evidență contabilă separată pe toate piețele relevante, nu doar cele supuse analizei de piață și remediilor stabilite pe baza analizelor anterioare și consideră inoportună menținerea obligației de prezentare a costurilor serviciilor furnizate de rețeaua de transport prezentate distinct pentru rețelele PSTN și IP-MPLS.

Referitor la retragere obligației pe toate piețele, ANCOM reiterează răspunsul furnizat în cuprinsul *sintezei observațiilor la proiectele de măsuri ale Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe, origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România*. Astfel, retragerea în totalitate a obligației de a întocmi, audita și publica situații financiare separate, de pe toate piețele relevante pentru care a fost impus acest remediu, nu poate fi realizată decât în condițiile art. 93 alin. (1) al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, care dispune „(1) În cazul în care ANCOM trebuie să se pronunțe cu privire la necesitatea impunerii, menținerii, modificării sau retragerii unor obligații specifice prevăzute în cuprinsul paragrafului 3 din secțiunea a 2-a a prezentului capitol sau al secțiunii a 3-a a prezentului capitol, aceasta stabilește pe baza unei analize de piață realizate în conformitate cu art. 92 alin. (3) dacă pe piața relevantă există concurență efectivă.”

Astfel, pe o parte din piețele de gros pe care Romtelecom S.A. a fost identificată ca operator cu putere semnificativă pe piață, obligația de evidență contabilă separată **a fost menținută**, considerându-se necesară în raport cu problemele concurențiale identificate (piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, piața serviciilor de acces la elementele de infrastructură).

În consecință, având în vedere că obligația de evidență contabilă separată a fost impusă ca urmare a realizării unor analize de piață, retragerea acesteia nu se poate realiza decât prin revizuirea respectivelor analize de piață, în cazul în care condițiile concurențiale identificate în cadrul acestora o justifică.

În acest context, obligația de prezentare a costurilor serviciilor furnizate de rețeaua de transport PSTN distinct de costurile serviciilor furnizate de rețeaua de transport IP-MPLS în cadrul evidenței contabile a costurilor nu poate fi considerată excesivă în raport cu costurile de conformare implicate.

Pe de o parte, menționăm că ✗ nu a furnizat o estimare a acestor costuri de conformare și de aceea afirmația este complet nefundamentată și nu poate fi analizată.

Pe de altă parte, informațiile privind rețeaua solicitate au la bază date pe care operatorul ar trebui să le dețină pentru scopuri interne de management tehnic și economic (precum dimensionarea capacității rețelei și stabilirea tarifelor serviciilor de voce și de date furnizate clienților la nivelul cu amănuntul).

Cu atât mai mult cu cât într-un alt context este indicat faptul rețeaua IP-MPLS este într-un stadiu incipient de dezvoltare, se poate concluziona că sistemul de evidență nu necesită restructurări majore pentru prelucrarea acestor elemente.

91. Restrângerea obligațiilor privind serviciile de backhaul pe suport Ethernet

✗. solicită restrângerea obligației de a furniza servicii „backhaul” pe suport Ethernet de 1 Gbps și de 10 Gbps, obligație impusă în sarcina sa pe piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură, la

locațiile unde aceste capacități sunt disponibile, astfel încât să se aibă în vedere gradul redus de dezvoltare a rețelei sale IP-MPLS, considerând că această măsură nu este proporțională și discriminează Romtelecom S.A. prin impunerea obligației de a oferi beneficiarilor condiții mai avantajoase decât cele oferite propriei unități de afaceri.

În anul 2010, în urma analizării pieței serviciilor de acces la elemente de infrastructură, ANCOM a revizuit obligațiile impuse în sarcina Romtelecom S.A. în ceea ce privește furnizarea legăturii de transmisie între echipamentul Beneficiarului și cel mai apropiat punct de acces la rețeaua acestuia (serviciul „backhaul”), incluzând în sfera serviciului respectiv servicii de tip Ethernet 1 Gbps și 10 Gbps, pe care aceasta le furniza pe baze comerciale.

ANCOM menționează că în prezent nu a fost realizată o nouă analiză a pieței serviciilor de acces la elemente de infrastructură, ci au fost supuse consultării publice tarifele pentru aceste servicii, determinate pe baza modelului de calculație a costurilor serviciilor de backhaul pe suport Ethernet. Astfel, obligațiile impuse Romtelecom S.A. pe această piață rămân în vigoare, acestea putând fi retrase sau restrânse doar în urma unei noi analize de piață care să evedențieze modificări ale situației concurențiale pe piața relevantă, în măsură să justifice modificarea sau retragerea obligațiilor impuse în sarcina furnizorului desemnat cu putere semnificativă.

În plus, Autoritatea reamintește că decizia de a nu impune în sarcina Romtelecom S.A. obligația de a oferi acces la canalizație a fost luată inclusiv pe baza optimizării condițiilor de furnizare a serviciului „backhaul”, prin includerea serviciilor de tip Ethernet în sfera acestui serviciu. Astfel, restrângerea acestei obligații va trebui analizată în corelație cu celelalte măsuri de reglementare ce pot fi luate cu privire la accesul la elemente de infrastructură pentru a asigura promovarea concurenței pe piața relevantă.